

Väätsa valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine

LÕPPARUANNE EELNÕU

Sisukord

Kokkuvõte.....	3
Sissejuhatus.....	4
KSH menetlusosalised.....	5
KSH protsessi algatamine ja avalikustamine.....	6
1 Planeeringu ning keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk ja ulatus	7
1.1 Üldplaneeringu eesmärk ja ulatus.....	7
1.2 Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk ja ulatus	7
2 Planeeringu seos teiste strateegiliste planeerimisdokumentidega	9
2.1 Üleriigiline planeering Eesti 2010.....	9
2.2 Järvamaa arengustrateegia ja maakonnaplaneering.....	10
2.3 Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegia aastani 2015.....	11
3 Planeeringu vastavus keskkonnakaitse eesmärkidele	15
3.1 Säästev Eesti 21.....	15
3.2 Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030	16
3.3 Transpordi arengukava 2006-2013.....	18
4 Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide kirjeldus	20
4.1 Ülevaade planeeringulahendusest	20
5 Alternatiivsed planeeringulahendused, sh 0-alternatiiv	36
6 Üldplaneeringu rakendamisega kaasnevad keskkonnamõjud ning leevendavad meetmed.....	40
6.1 MÕJU VEELE	42
6.2 MÕJU VÄLISÕHU KVALITEEDILE	48
6.3 MÕJU BIOLOOGILISELE MITMEKESISUSELE, MAASTIKULE, ROHELISELE VÕRGUSTIKULE, KULTUURIPÄRANDILE NING LOODUSKAITSELISED ASPEKTID	51
6.4 MÕJU ELANIKE HEAOLULE JA TERVISELE, SH SOTSIAALMAJANDUSLIKULE KESKKONNALE	66
6.5 MÕJU JÄÄTMETEKKELE	66
7 Leevendatavate meetmete rakendamine.....	68
7.1 Keskkonna-kaitserajatiste planeerimine	68
8 Seiremeetmete määratlemine	72
9 Kasutatud kirjandus.....	73
10 Lisad	74

Kokkuvõte

Käesoleva KSH objektiks on Väätsa valla üldplaneering aastani 2015 ning hindamise eesmärgiks prognoosida üldplaneeringu rakendamise võimalike oluliste keskkonnamõtjude iseloomu ning välja tuua võimalikud leevendavad meetmed. Samuti on juhitud KSH-ga otsustajate ja arendajate tähelepanu aspektidele, milledega tuleb arvestada järgnevate arendustegevuste teostamisel tulevikus.

KSH olulisemad järeldused ja ettepanekud:

- Üldplaneeringuga on määratud mitmed reoveekogumisalad ning perspektiivsed ÜVK süsteemidega kaetud alad. Nende arendamisega peaks edaspidi arvestama ka valla ÜVK arengukava, mitte keskenduma ainult olemasolevatele aladele.
- Oluliseks küsimuseks Väätsa aleviku arengus on intensiivse loomakasvatuse väljaviimine Väätsa alevikust ning üldplaneeringu tasandil uuele laudale sobiva asukoha leidmine.
- Looduskaitsealustel maa-aladel arenduse puhul tuleb arvestada kaitsealade kaitse-eeskirjadega ning üldplaneeringu kooskõlastamine kekkonnaameti poolt ei asenda edaspidise seisukohtade ja kooskõlastuste küsimist.
- Otsese positiivse mõjuga on puhke- ja virgestusmaa määramine Väätsa keskossa ning mitmete kaitsehaljastuse maade määramine, sh Saueaugu külas raiekeeluala määramine.
- Üldplaneeringuga ei nähta valda ette uusi mäetööstusmaid, kuid samuti ei planeerita täiendavaid maakasutusi, mis takistada maavarade kasutamist tulevikus.
- Jäätmekäitlusmaa planeerimisel Väätsa prügilas tuleks lähtuda eelnevalt kehtestatud detailplaneeringust ning heaks kiidetud keskkonnamõtju strateegilise hindamise aruandest.

Kokkuvõttes ei too Väätsa valla üldplaneeringu rakendamine kaasa olulist keskkonnamõtju määral, mis halvendada piirkonna looduskeskkonda ning inimeste elutingimusi. Pigem just luuakse üldplaneeringuga täiendavad võimalused looduskeskkonna kaitsmiseks, antakse maakasutusele selged juhtfunktsioonid ning tuuakse selgelt välja valla kompaktse asustusega alade arenguperspektiiv. Väljatöötatud planeeringulahendus on heaks aluseks valla edaspidiste arengut planeerivate strateegiliste dokumentide koostamiseks ning rakendamiseks.

Jargo Jürgens
KSH aruande koostaja
Litsents KMH0114

Sissejuhatus

Käesoleva keskkonnamõju strateegilise hindamise objektiks on Väätsa valla üldplaneering. Üldplaneeringu koostamist koordineeris OÜ Aarens Projekt, koostöös Väätsa Vallavalitsuse ning valla elanikest ja ettevõtjatest moodustatud töögruppidega. Koostatav üldplaneering hõlmab endas kogu Väätsa valla haldusterritooriumi, kuid täpsustatud maakasutuse sihtotstarbed on kindlaks määratud valla suuremates asulates: Väätsa, Reopalu, Rõa ning uue külana Jõekääru. Ülevaade üldplaneeringu koostamise etappidest, töögruppide tööst jm üldplaneeringu koostamisega seonduvast on toodud Väätsa valla üldplaneeringu seletuskirjas ja selle lisade köites.

Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) algatas Väätsa Vallavolikogu 02.02.2006.a. Keskkonnamõju strateegilist hindamist viis läbi OÜ RealEnviron juhataja ja keskkonnaekspert Jargo Jürgens (litsents nr KMH0114).

KSH eesmärk on eelkõige anda hinnang väljatöötatud planeeringulahenduse ja selle rakendamise eesmärkide vastavusele teistele strateegilistele dokumentidele ning planeeringu elluviimisest tulenevate otsuste ja kaudsete keskkonna muudatuste analüüsimine, võimalike kahjulike mõjude prognoosimine ja vajadusel leevendavate meetmete välja pakkumine.

KSH käigus hinnati ja prognoositi üldplaneeringuga rakendamise kaasnevaid keskkonnamõjusid järgmisest aspektidest lähtuvalt:

- planeeritavate tegevustega kaasnevad mõjud olemasolevale olukorrale
- olemasoleva olukorra mõjud planeeritavale tegevusele
- planeeritavate tegevuste omavahelised mõjud

Et jääda üldplaneeringuga samadesse raamidesse ning arvestades, et üldplaneeringu eesmärgiks on määrata kindlaks perspektiivne maakasutus, kasutati KSH aruande koostamisel Väätsa valla olemasolevat olukorda ning keskkonnaseisundit kui väljatöötatud planeeringulahendust soosivat või takistavat tegurit. Käesoleva KSH käigus ei antud keskkonnakaitsest hinnangut olemasolevale olukorrale ning hetkel tegutsevatele ettevõtetele, kuna nende tegevuse mõjutamine väljuks üldplaneeringu regulatsioonist ¹.

KSH käigus käsitleti planeeringulahenduse rakendamisega kaasnevaid keskkonnamõjusid järgmiste keskkonnaelementide suhtes:

- vesi ja pinnas
- välisõhu kvaliteet
- bioloogiline mitmekesisus, sh looduskaitse ja roheline võrgustik
- maastik ja kultuuripärand, sh väärtuslikud maastikud
- elanikkonna heaolu ja tervis
- sotsiaal-majanduslik keskkond
- jäätmete

¹ Üldplaneering aktsepteerib olemasolevat maakasutust ning seda ei muudeta ilma maaomaniku huvita, isegi olukorras, kus maakasutus võib kaasa tuua näiteks keskkonnareostuse. Maakasutuse keskkonnasäästliku kasutuse tagamine on keskkonnakasutuslubade (vee-, välisõhu-, jäätme-, maavarakaevandamis- või keskkonnakompleksloa) ning keskkonnajärelevalve pädevus.

Kuna üldplaneeringu tasandil ei ole võimalik konkreetseid keskkonnamõjusid hinnata, on igas peatükis toodud üldtingimused, mida tuleks edasiste planeerimistegevuste puhul jälgida ning piirkonnad, kus võib intensiivse tootmistegevuse puhul tekkida keskkonnaprobleeme.

Väätsa valla üldine keskkonnakirjeldus on toodud iga eelnimetatud keskkonnaelemendi mõjuhinna juures.

Keskkonnamõtjude hindamise ülesanne on hinnata reaalseid alternatiive. Reaalsuse mõõtme annab alternatiividele avalikkuse ja eelkõige maaomanike huvi, mida on kasutatud ülalplaneeringu koostamisel, läbi töögruppide, maaomanike protsessi kaasamise ning avalike arutelude korraldamise. Alternatiivide püstitamine ja sõnastamine sõltub paljuski planeeringu lähteülesandest ning planeeringu koostaja e. omavalitsus soovist seada eesmärgiks üldplaneeringu käigus välja töötada mitu planeeringulahendust ja/või mitu erinevat arengustrateegiat. Käesoleva Väätsa valla üldplaneeringu koostamisel ei püstitatud sellist ülesannet ning arengustrateegia koostati enne üldplaneeringute koostamist, koos teiste MTÜ Súdamaa Vabavald (lisaks Väätsa vallale Paide, Roosna-Alliku, Kareda, Koigi ja Imavere) liikmetega 2005-2006 aastal kogu Järvamaa keskosa kohta. Seetõttu ei ole ka alternatiivseid planeeringulahendusi planeeringus välja toodud. Eeltoodust tulenevalt ei kasutatud ka käesoleva aruande koostamisel KSH programmis toodud alternatiivide võrdlemise skaalat.

Lisaks planeeringulahendusele KSH aruandes sõnastatud ja illustreeritud O-alternatiiv (hetkeolukorra säilimine), olemasolul planeeringu töögruppides väljatöötatud planeeringulahendus ning planeeringu lõpplahendus, kuhu on sisse viidud KSH aruande koostamisel otse planeerijale tehtud ettepanekud.

KSH-ga on tehtud 3 eri tüüpi ettepanekuid:

1. KSH ettepanek üldplaneeringule – eesmärk täiendada üldplaneeringu lahendust ja seletuskirja;
2. KSH ettepanek detailplaneeringutele – eesmärk täiendada üldplaneeringuga sätestatud DP koostamise tingimusi;
3. KSH üldine ettepanek – eesmärgiga teha üldisi ettepanekuid omavalitsustele ja arendajatele üldplaneeringu rakendamiseks. Neid ettepanekuid ei pea üldplaneeringu seletuskirja üks-üheselt üle viima.

Kuna Väätsa valla üldplaneering on koostatud koostöös teiste MTÜ Súdamaa Vabavald omavalitsustega (Koigi, Paide, Väätsa, Roosna-Alliku, Kareda ning Imavere) ning planeeringulahenduse aluseks on ühekoos väljatöötatud Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegia aastani 2015, on käesolev KSH aruandega hinnatud ühtselt kõikide eelnimetatud omavalitsuste üldplaneeringute rakendamisega kaasnevaid keskkonnamõjusid ning vormistatud eraldiseisva aruandena iga omavalitsuse kohta eraldi.

KSH menetlusosalised

Otsustaja: Väätsa Vallavolikogu, kehtestab üldplaneeringu

ÜP ja KSH koostamise korraldaja: Väätsa Vallavalitsus, korraldab üldplaneeringu koostamist

Postiaadress: Kooli tee 10, Väätsa alevik, 72801 Järvamaa

Telefon: 384 4020, faks: 384 4021

e-post: vvald@vaatsa.ee

Kodulehekülg: www.jarva.ee/vaatsa

Kontaktisik: Ülle Raava, maanõunik

Järelvalvaja:

Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regioon, kinnitab KSH aruande ning teostab protsessi üle järelvalvet.

Postiaadress: Wiedemanni 3, Türi, 72213 Järvamaa

Telefon: 38 48 688

Faks: 38 57 118

e-post: jarva@keskkonnamet.ee

Kontaktisik: Egle Alt, keskkonnakorralduse spetsialist

Planeerija:

OÜ Aarens Projekt, üldplaneeringu koostaja

Postiaadress: Pärnu tn 58, Paide, 72712 Järvamaa

Telefon/Faks: 38 51 050

e-post: aarens@aarens.ee

Kodulehekülg: www.aarens.ee

Kontaktisik: Eiki Ilves, juhataja

Ekspert:

OÜ RealEnviron, viib läbi keskkonnamõju strateegilist hindamist

Postiaadress: Kurekella 4, Tõrvandi, Ülenurme vald, 61707 Tartumaa

Telefon: 52 14 263

e-post: info@realenviron.ee

Kontaktisik: Jargo Jürgens, juhataja

KMH litsents: KMH0114

KSH protsessi algatamine ja avalikustamine

Keskkonnamõju strateegiline hindamise algatas Väätša Volikogu 02.02.2006 a. Algamise otsus ning teave keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamisest ja programmi avalikustamise ning avaliku arutelu toimumise kohta avaldati Ametlikes Teadaannetes.

KSH programmi sisu osas küsis KSH teostaja arvamust Järvamaa keskkonnateenistuse, Keskkonnaministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ning Kultuuriministeeriumi käest.

KSH programmi eelnõuga oli võimalik tutvuda Väätša valla koduleheküljel www.jarva.ee/vaatsa ning Väätša vallamajas. KSH programmi avalikustamisest ning avaliku arutelu toimumisest teatas KSH teostaja kirjalikult Järvamaa Keskkonnateenistusele, Keskkonnaministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ja Kultuuriministeeriumile ning Eesti Ornitoloogiaühingule kui valitsusväliseid keskkonnaorganisatsioonide ühendava koja esindajale. Avalikustamise perioodil ei esitatud KSH programmile küsimusi, ettepanekuid ning vastuväiteid.

KSH programmi avalik arutelu toimus 09.06.2006.a Väätša vallamajas kell 17.00. Avalikust arutelust võttis osa 6 inimest. Avaliku arutelu käigus tutvustati programmi eelnõud, üldplaneeringu eskiislahendusi ja vastati arendaja, otsustaja, planeerija ning KSH teostaja poolt kohapeal tekkinud küsimustele ning arutati kohapeal esitatud ettepanekuid. Järvamaa Keskkonnateenistus kiitis KSH programmi heaks 01.08.2006.a. (korraldus nr 2259/34-12-1).

1 Planeeringu ning keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk ja ulatus

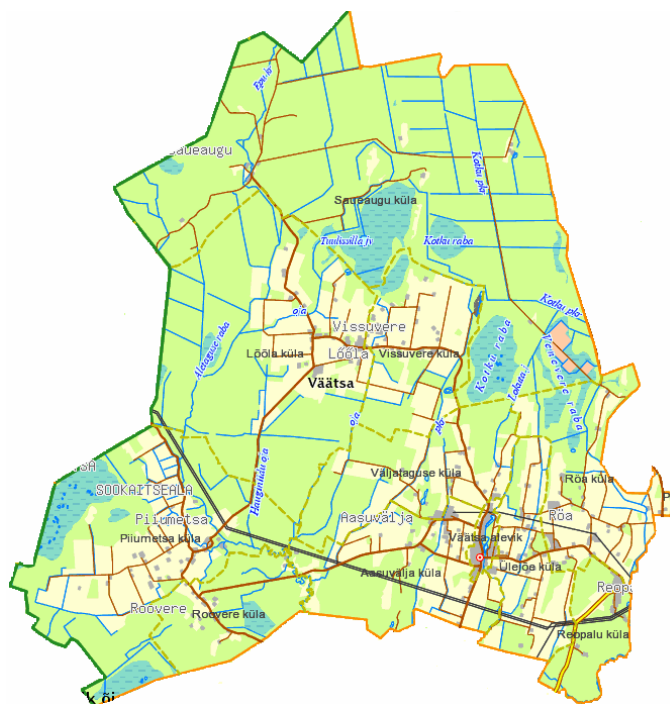
1.1 Üldplaneeringu eesmärk ja ulatus

Väätša valla üldplaneeringu ulatuseks on:

1) territoriaalselt – VÄÄTSA VALLA
HALDUSTERRITOORIUM

2) sisuliselt – RUUMILINE ARENG JA
MAAKASUTUSTINGIMUSED

Joonis 1.1-1. Väätša valla kaart

Vastavalt Planeerimisseaduse (RT I 2002, 99, 579) §2, on üldplaneeringu koostamise eesmärgid järgmised:

- valla territooriumi arengu põhisuundade ja tingimuste määramine
- aluste ettevalmistamine detailplaneeringute detailplaneeringu kohustusega aladel ja juhtudel detailplaneeringute koostamiseks
- detailplaneeringu kohustusega aladel maakasutus- ja ehitustingimuste seadmiseks.

Väätša valla üldplaneeringu koostamisel seati täpsustavaks eesmärgiks määratleda valla ruumilised arengusuunad, võttes aluseks olemasolevate ja perspektiivsete ressursside parima kasutusviisi ning luua läbi mõtestatud ruumiplaneerimise võimalused valla arenguks, et kindlustada:

- 1) elanikele elu- ja töökohad, teenindus, hea elukeskkond;
- 2) ettevõtjatele võimalikult hea ettevõtluskeskkond.

1.2 Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk ja ulatus

Vastavalt Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele on KSH eesmärgiks:

- 1) arvestada keskkonnakaalutlusi strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ja kehtestamisel;
- 2) tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse;
- 3) edendada säästvaid arengut.

Arvestades, et KSH teostaja otseselt ei tegele strateegilise planeerimisdokumendi koostamisega, on käesoleva KSH eesmärgiks muuhulgas teha ettepanekuid üldplaneeringule ja selle rakendamise tingimuste ja soovituste seadmiseks, millega omakorda hoitakse ära oluliste negatiivsete keskkonnamõjude tekkimise võimalikkus tulevikus.

Seetõttu on käesolevas KSH aruandes välja toodud kolme tüüpi ettepanekud:

1. KSH ettepanek üldplaneeringule – eesmärk täiendada üldplaneeringu lahendust ja seletuskirja;
2. KSH ettepanek detailplaneeringutele – eesmärk täiendada üldplaneeringuga sätestatud DP koostamise tingimusi;
3. KSH üldine ettepanek – eesmärgiga teha üldisi ettepanekuid omavalitsusele ja arendajatele edasiseks arendustegevuseks. Neid ettepanekuid ei pea üldplaneeringu seletuskirja üks-üheselt üle viima.

Eeltoodud ettepanekud on ajendatud KSH aruande koostamisel teostatud üldplaneeringu rakendamise keskkonnamõtjude prognoosist, võimalikest leevendatavatest meetmetest ja õigusaktide nõuetest ning väljendavad kokkuvõtvalt keskkonnamõtju strateegilise hindamise tulemusi.

Kuna strateegilise planeerimisdokument ja selle keskkonnamõtjude strateegiline hindamine peavad moodustama ühtse terviku, on KSH aruande koostamisel püütud jääda Väätsa valla üldplaneeringuga aastani 2015 samadesse raamidesse ning olemasolevat olukorda hinnatud ja analüüsitud ainult üldplaneeringuga planeeritavate tegevusi puudutavas osas ning ulatuses.

Käesolev KSH ei anna spetsiifilist ja lõplikku hinnangut Väätsa valla keskkonnaseisundile, sh olemasolevate ettevõtete tegevusele ning keskkonnamõtjule. KSH keskendub üldplaneeringuga planeeritud ruumiliste muutuste rakendamisega kaasnevate keskkonnamõtjude prognoosimisele. KSH üheks suuremaks väljakutseks on leida lahendust üldplaneeringu eelnõud läbivale, osaliselt vastandlikule, eesmärgile: „kujundada ühelt poolt elanikele hea elukeskkond ja teiselt poolt ettevõtetele hea ja konkurentsivõimeline ning jätkusuutlik ettevõtluskeskkond“.

Selleks on KSH käigus vaadeldud olemasolevat olukorda (eelkõige ettevõtlust, infrastruktuuri ning elukeskkonda), kui tõsiselt käesoleva üldplaneeringu lahenduse rakendamist mõjutavat tegurit, järgmistest küsimustest lähtuvalt:

1. kuidas mõjutab/takistab olemasolev olukord üldplaneeringuga planeeritavat?
2. kuidas mõjutab üldplaneeringuga planeeritav olemasolevat olukorda?

Keskkonnamõtju strateegilise hindamise käigus hinnati üldplaneeringuga kavandatud tegevuste prognoositavat mõju looduskeskkonnale, inimeste tervisele ja heaolule, kultuuripärandile ja varale, keskendudes järgmistele ülesannetele:

- 1) analüüsida üldplaneeringu eesmärke ning nende vastavust keskkonnaalastele eesmärkidele;
- 2) määrata pikaajalised arengu- ja keskkonnaeesmärgid;
- 3) juhtida tähelepanu, millised võivad olla keskkonnaküsimustega arvestamata jätmisest tuleneda võivad tagajärjed ning anda avalikkusele ja otsustajatele teada väljatöötatud arengutsenaariumide mõjust nii loodus- kui ka sotsiaal-majanduslikule keskkonnale.
- 4) hinnata planeeritavate tegevustega rakendamisega kaasnevat võimalikku positiivset ja negatiivset keskkonnamõtju, sh olulist keskkonnamõtju.

2 Planeeringu seos teiste strateegiliste planeerimisdokumentidega

2.1 Üleriigiline planeering Eesti 2010

Eesti Vabariigi arengusuunad seob maakasutusega üleriigiline planeering Eesti 2010, millega on määratletud järgmised eesmärgid:

- inimese põhivajaduste rahuldamise ruumiline tagamine;
- Eesti asustussüsteemi- ja maastikustruktuuri väärtuste säilitamine ja edasiarendamine;
- asustuse ruumiline tasakaalustamine;
- Eesti hea ruumiline sidumine Euroopaga;
- looduskeskkonna hea seisundi säilitamine ja parandamine.

Nimetatud eesmärkidest lähtuvalt on ruumilisest arengust lähtuvalt järgmiseid aspekte: 1) asustus, 2) transpordiühendused, 3) energeetika ning 4) roheline võrgustik.

Asustuse arengul lähtutakse suures osas pealinna funktsionaalsest arengust ning maakonnakeskuste tugevdamist rõhutavast strateegiast, mille läbi on võimalik luua kogu riigi territooriumil hästi kättesaadavate tugevate keskuste võrk. Eestis tervikuna on seatud eesmärgiks, et iga maakonnakeskus ja ka väiksemad linnad leiaksid oma spetsialiseerumisala, millega võiks rahvusvaheliselt konkureerida.

Asustuse arendamisel on välja toodud muuhulgas järgmised Väätsa valla üldplaneeringut mõjutavad eesmärgid:

- asustussüsteemi regionaalne tasakaalustamine;
- kindlustada elanikkonna põhivajaduste rahuldamine (teenused, töö- ja elukoht, haridus, puhkekohad);
- arendada välja jätkusuutlik ning kvaliteetne infrastruktuur.

Üleriigilise planeeringu **transpordistrateegia** lähtub Eesti "aeg-ruumilise kokkusurumise" (reisiliikluse kiirendamine peamistel ühendussuundadel) kontseptsioonist. Lisaks rahvusvaheliste teede väljaehitamisele on esiplaanil kogu territooriumi kättesaadavuse parandamine, märgitakse säästliku arengu ühe komponendina üleriigilise ja kohaliku ühistranspordi eelisarendamise vajadust, kujundades välja sagedane ja hea katvusega ühistranspordi liiklus ning tagades transpordi ohutus.

Üleriigilise planeeringu **rohelise võrgustiku kontseptsioon** rõhutab eluslooduse ja maastiku kaitse sulatamist keskkonnaplaneerimisse ning vajadust esile tõsta ja väärtustada kaitsealuseid ning looduslikult väärtuslike alasid järgmiseid eesmäärke silmas pidades:

- säilitada looduslik iseregulatsioon;
- kaitsta väärtuslikke looduskoosluseid ja loomade liikumisteid;
- konfliktsetes piirkondades tuleb lisaks kaitsereežiimidele ka planeerimislahendustega kindlustada tuumikalade loodusliku keskkonnaseisundi säilimine ja loomadele teedelt ülepääs;
- asustust ja maakasutust tuleb planeerida rohelise võrgustiku põhimõtteid arvesse võttes;
- vältida ja kõrvaldada planeeringu ja tehniliste võtete abil konfliktid rohevõrgustiku ning transpordi ja asustuse arengu vahel;
- tagada looduslike alade ruumiline kättesaadavus.

2.2 Järvamaa arengustrateegia ja maakonnaplaneering

Järvamaa arengustrateegia on kinnitatud Järva maavanema 06.04.2001.a. korraldusega nr 460 ning muudetud 01.04.2004.a. korraldusega nr 412 ja 22.07.2004.a. korraldusega nr 490.

Järvamaa arengustrateegia eesmärgiks on teadvustada Järvamaa probleeme, arengusuunad, arengueeldused ja investeerimissuunad maakonna kõikidele piirkondadele ja elanikele; võimalda kõige otstarbekamalt arengu suunata suhteliselt napid ressursid: raha ja muud arendustegevusega seotud kulud; võimaldada eri huvigruppide koondamist ühiste kokkulepete sõlmimiseks ja otsuste tegemiseks.

Järvamaa arengustrateegia kohaselt on oluline:

- "Haakimisstrateegia": uuslamuehituse soodustamine Järvamaa põhjaosas ja piki Tallinn-Tartu maanteedkoridori alates Paidest. See peab tagama Järvamaa majandusliku (sh töölase ja teenindusliku) seotuse Tallinnaga, parandades maakonna strateegilist asendit, ning ühtlasi looma võimaluse rahvastiku rändeks Järvamaale kui Tallinna kaugtagamaale.
- Perspektiivsed kohad tööstusparkide rajamiseks Järvamaal on Aravete, Imavere, Koeru, Mäo, Paide ja Türi.
- Järvamaad läbiva Tallinn-Tartu maantee äärse ala kujundamine atraktiivseks nii maastikuliselt kui tehisobjektide osas.

Järva maavanema 28. 12. 1998. a korraldusega nr 1817 kehtestatud Järvamaa maakonnaplaneering näeb ette maakonna turismiinfrastruktuuri väljaarendamist, mille raames on vaja muuhulgas parandada maanteed võrku (remontida põhilised Järvamaad läbivad maanteed), teedeäärset infrastruktuuri (korrastada kultuuriobjektide juurde viivad teed, paigaldada suunaviidad ja sildid, kaas-ajastada bussiootepaviljonid, rajada parkimis- ja piknikukohti jne), rajada turvalised jalgrattateed ja vastava tähistusega varustatud ülesõidukohad.

- Teemaplaneering „**Järvamaa jalgrattateede võrgustik**” kohaselt on planeeritud välja ehitada järgmised Väätša valla haldusterritooriumile jäävad kergliiklusteed:

Esimeses järjekorras väljaehitamisele kuuluvad kergliiklusteed:

- *Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee (T-5) Türi-Alliku - Paide vaheline lõik 11,38 km (kuni olemasoleva Paide-Sillaotsa jalgrattateeni).* Vaadeldava tee liiklussagedus km 77,561 juures on 4140 liiklusvahendit ööpäevas, Reopalu ja Tallinna tn ringtee vahel aga 5840 liiklusvahendit ööpäevas. Tingituna maanteetrassi iseärasustest, on kiirus mitmel lõigul piiratud. Maanteed kasutavad intensiivselt jalgratturid ning Kirna, Reopalu ja Joodi piirkonnas ka jalakäijad. Väga vajalik teelõik Särevere-Türi-Paide-Mäo arengukoridori sidususe parandamisel, liiklusohutuse suurendamisel ja sportimisvõimaluste laiendamisel.
- *Paide-Roovere-Kuimetsa maantee (T-15129) Reopalu - Väätša lõik 4,49 km.* Maanteed, liiklussagedusega 1259 liiklusvahendit ööpäevas, kasutavad järjest intensiivsemalt Väätšale elamise soetanud Paides tööl käivad inimesed ning Paides koolis käivad õpilased. Samuti on kasvanud selle tee kasutamine jalgratturite-tervisesportlaste poolt. Kergliiklustee suurendab liiklusohutust ning ühendab Väätša aleviku Särevere-Türi-Sillaotsa-Mäo kergliiklusteega.
- *Paide-Nahkmetsa maantee (T-15176) Paide ringtee ja Viraksaare vaheline lõik 3,82 km (Viraksaare küla lõpuni).* Teelõiku, liiklussagedusega 524 liiklusvahendit ööpäevas, kasutavad Viraksaares elavad inimesed Paidesse tööle, kooli, lasteaeda, kauplusesse jm käimiseks ning suveperioodil ka

Viraksaares suvemaja omavad Paide linna või selle lähiumbruse elanikud. Kergliiklustee suurendab liiklusohutust ning laiendab jalgratta kasutamise võimalust.

Järva maakonna keskkonnatingimusi, mis mõjutavad asustuse ja maakasutuse planeerimist on analüüsitud maakonna planeeringut täpsustavas teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” ja selle lisades: LISA 1 „Järvamaa väärtuslikud maastikud”, LISA 2 „Järvamaa roheline võrgustik”.

Järvamaa maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” on aluseks:

- ▶ **valdade üldplaneeringute koostamisel;**
- ▶ **valdade arengukavade koostamisel;**
- ▶ metsakorralduskavade koostamisel;
- ▶ maakorralduskavade koostamisel;
- ▶ looduskaitse korraldamisel väljaspool kaitsealasid;
- ▶ üleriigilise infrastruktuuri planeerimisel.

Teemaplaneeringus on toodud tähtsamad objektid ja alad, milledega tuleb kindlasti arvestada omavalitsuste üldplaneeringute ja arengukavade koostamisel. Planeeringuga on ära nimetatud maakonna maastikukaitsealad, looduskaitsealused pargid, Ramsari alad (tähtsamad märgalad), NATURA 2000 alad, kaitsmata põhjaveega alad, suuremad pinnaveekogud, poollooduslikud kooslused, maakondlik metsakaitsealade võrgustik, kõrge puhkeväärtusega alad. Samuti on antud maakonnaplaneeringuga kasutustingimused ja soovitused asustuse ja maakasutuse suunamiseks kõrge viljakusega põllumaade, väärtuslike maastike, roheline võrgustiku osas.

- Teemaplaneeringu Lisa 1 „Järvamaa väärtuslikud maastikud” kohaselt on Väätsa vallas maakonlikus tähenduses väärtuslikud maastikud toodud käesolevas keskkonnamoju strateegilise hindamise peatükis 5.4.
- Teemaplaneeringu Lisa 2 „Järvamaa roheline võrgustik” eesmärgiks on eelkõige loodus- ja keskkonnakaitsealalt põhjendatuma ruumi struktuuri tagamine. Väätsa valla roheline võrgustiku teemat on analüüsitud KSH peatükis 5.3. Maakonna teemaplaneering paneb omavalitsuste üldplaneeringule ülesande määrata maakonna ja kohaliku tasandi roheline võrgustiku struktuurilelementide piirid ning täpsustada kasutustingimused.

KSH järeldus: vastaval maakonnaplaneeringu ja teemaplaneeringute rakendussätetele on oluline, et omavalitsuste üldplaneeringud kajastaksid samuti maakonnatasandil sätestatud prioriteete ja olulisi punkt-, joon- ja pindobjekte (n. kergliiklusteed, väärtuslikud objektid, roheline võrgustiku koridorid jne). Maakonna teemaplaneeringuga nimetatud tähtsamad objektid ja alad, mis paiknevad Väätsa vallas on toodud KSH aruande vastavates peatükkides 6.1-6.6.

2.3 Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegia aastani 2015

Arengustrateegia väljatöötamise eesmärgiks on luua ühtsed tingimused/eesmärgid/suunad Süda-Järvamaa Koigi, Kareda, Imavere, Paide, Roosna-Alliku ja Väätsa valla ning Paide linna) ruumilise arengu planeerimiseks ning omavahelise koostöö tugevdamiseks. Strateegia väljatöötamisel on

keskendatud piirkonna arengupotentsiaali välja selgitamisele, selge visiooni loomisele ning seda täitavate arendustegevuste määratlemisele.

Kuue Süda-Järvamaa (Südamaa) valla üldplaneeringute planeeringulahenduste väljatöötamise aluseks ja oluliseks osaks oli Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegia aastani 2015 koostamine ning sellega koos valdade kaupa eraldi strateegiliste küsimuste täpsustamine. Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegia koostati piirkondliku kokkuleppena. See oli aluseks planeeringulahenduste väljatöötamiseks piirkonnas, aga ka soovituslikuks lähtematerjaliks üldiste ruumilise arengu otsuste tegemisel.

Joonis 2.3-1. Süda-Järvamaa omavalitsused

Sinisega on märgitud Süda-Järvamaa omavalitsused

Ruumilise arengustrateegia kohaselt on piirkonna arenduse võtmeprobleemideks:

- Halvenev demograafiline situatsioon.
- Struktuurne tööpuudus: põllumajandusliku suurtootmise efektiivsemaks muutumise tagajärjel on Südamaa küldes küll üsna hulgaliselt kitsa kvalifikatsiooniga tööealisi, kuid nende jaoks puudub elukoha läheduses erialane töö.
- Struktuurne tööjõupuudus - kvalifitseeritud tööjõu puudumine.
- Suhteliselt madal ettevõtlusaktiivsus, uuenduslike ettevõtete vähesus (innovatiivsus).
- Amortiseerunud paljukorterilised elamud, vee-, kanalisatsiooni- ning soojatrassid.
- Suhteliselt kallis küte ja soe vesi. Vähe moodustatud korteriühistuid.
- Teede halb olukord.
- Teenuste piiratus, madal ostuvõime.
- Väheatraktiivne maine.
- Halduse piiratud suutlikkus lahendada reaalseid probleeme.

Üldised arengupõhimõtted:

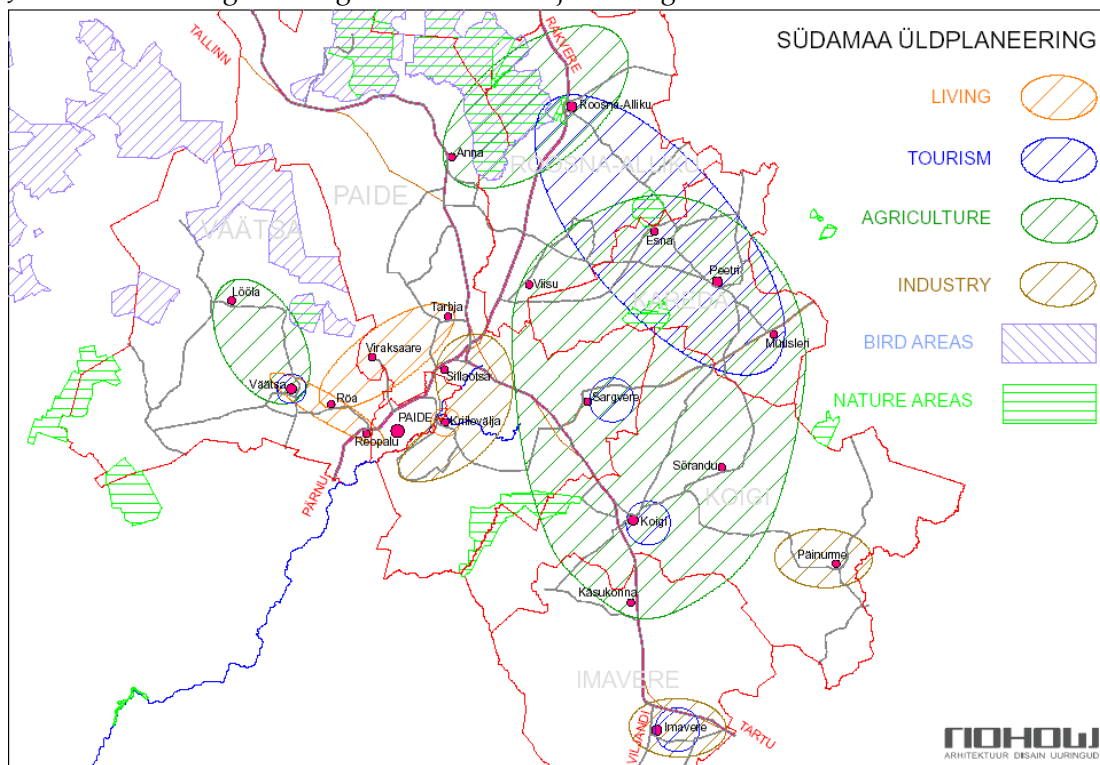
1. Koostöö ja kokkulepped Südamaa erineva tasandi organisatsioonide vahel, mis on kooskõlas piirkonna arengukavade ning planeeringutega.
2. Südamaa sisemiste piirkondade arengule suunatud tegevuse ja erinevate eluvaldkondade arengule suunatud tegevuste sidusus.
3. Südamaa terviklikkus. Piirkonna kui terviku arendamine piirkonda kuuluvate kohalike omavalitsuste koostööst lisaväärtuse saamise põhimõttest lähtudes.
4. Planeerimisregioonid. Mitmetasemelise planeerimisega arvestamine: vald – piirkond – maakond. Südamaa kui planeerimisregiooni ruumilise arengu seisukohast olulisemad valdkonnad on transpordikoridorid, investeringute planeerimine, kinnisvaraarendus, turismivõrgustikud.

5. Sidusus elarvega. Sihtide seadmisel ja tegevuste planeerimisel olemasolevate võimaluste ja ressurssidega arvestamine. Maksimaalne võimalik sisemise potentsiaali kasutamine ja välise abifondide optimaalne kaasamine arendustegevuste rahastamisel.
6. Uuenduslikkus. Uuenduslike ideede ja algatuste toetamine, innovatiivse ettevõtlusmiljöö kujundamine.
7. Pidev täiustamine ja hindamise rakendamine. Arengu kavandamisel ja planeerimisel tegevuste eesmärgipärasuse ja tulemuslikkuse jälgimine, vajadusel tegevuste korrigeerimine.
8. Orienteerumine võtmeprobleemidele. Keskendumine võtmeprobleemide praktilisele lahendamisele arengukavade ja planeeringute elluviimisel.

Planeerimisel tuleb silmas pidada järgmisi põhimõtteid:

- Südamaa ja siinsete piirkondade asukohaaliste (s.h. ressursside) silmaspidamine arengu kavandamisel ja planeerimisel.
- Südamaa piirkondade, kantide ja külade identiteedi säilitamine ja tugevdamine.
- Keskuste võrgu ühine arendamine.
- Mitmekesise ettevõtluse toomine piirkonda, monofunktsionaalsuse vältimine.
- Ettevõtlus- ja elumupiirkondade arengu toetamine infrastruktuuride rajamise ning soodsa hinnaga kruntide pakkumise abil.
- Puhkeotstarbelistel maal elukeskkonda säästva tegevuse tagamine.
- Reguleeritud puhkemajanduse ja turismiteeninduste arengu soodustamine looduslikult, kultuuriliselt ja ajalooliselt huvipakkuvatel aladel.
- Looduslikult soodsate tingimustega alade kasutamine vabaõhu puhke- ja ajaveetmisvõimaluste edasiarendamiseks.
- Põllumajanduslikult haritava maa sihtotstarbelise kasutamise soodustamine.
- Vaba aja tegevuste ja sellega seotud infrastruktuuride osaline üleandmine seltsidele ja seltsingutele.

Joonis 2.3-2. Arengustrateegia soovitusel majandustegevuse suunamiseks

Selgitused:

- Living - perspektiivsed elamualad
- Tourism - perspektiivsed turismialad
- Agriculture - peamised põllumajandusalad
- Industry - perspektiivsed tööstusalad
- Bird areas - peamised linnualad
- Nature areas - peamised loodusalad

Järeldused: Väätša valla keskosa (Väätša ja Lõõla piirkonda) nähakse ette põllumajanduspiirkonnana. Samas Väätša-Reopalu ning Rõa külade vahelist ala nähakse ette rohkem kvaliteetset elamupiirkonda pakkuvate aladena.

KSH hinnang: väljatöötatud planeeringulahendus on paljuski arvestanud strateegiaga ettenähtud, mistõttu ei ole pers. Elamupiirkonda planeeritud uusi tootmise- ja ärimaid.

KSH märkus: olukorras, kus koostatud ja heaks kiidetud ühine arengustrateegia on peamiseks aluseks edaspidisel maakasutuse planeerimisel üldplaneeringutes, oleks tulnud teostada keskkonnamõju strateegiline hindamine.

3 Planeeringu vastavus keskkonnakaitse eesmärkidele

Üldplaneeringu koostamisel on pidevalt arvestatud keskkonnakaitse eesmärkide ja keskkonnaalaste õigusaktide nõuetega. Käesolev keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati küll hiljem kui üldplaneering ja selleks ajaks oli läbi viidud suurem osa töögruppide koosolekutest, planeeringupäevadest ning välja töötatud planeeringu üldlahendus.

Eesti riigi üldised keskkonnaeesmärgid on toodud järgmistes strateegilistes dokumentides:

- ✓ Säästev Eesti 21
- ✓ Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030
- ✓ Transpordi arengukava 2006-2013;

3.1 Säästev Eesti 21

Eesti riiklik keskkonnakaitse strateegia „Säästev Eesti 21” on koostatud *Säästva arengu seaduse* alusel ning sellega on seatud sihid *Eesti riigi ja ühiskonna arendamine 2030. aastani, eesmärgiga ühendada globaalsest konkurentsist tulenevad edukuse nõuded säästva arengu põhimõtete ja Eesti traditsiooniliste väärtuste säilitamisega.*

Eelnimetatud dokumentiga on sõnastatud täpsustatult järgmised riiklikud säästva arengu eesmärgid:

1. EESMÄRK nr 1 – **Eesti kultuuriruumi elujõulisus**, mis on aluseks eesti rahvuse jätkusuutlikkusele. Selle saavutamise mehhanismidena on määratletud: 1) eestikeelse ja eesti kultuuriga seotud, samas kaasaja teaduste ja tehnoloogia arengutel põhineva, eesti kultuuri maailmakultuuriga seostava, rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise hariduse tagamine; 2) kultuuri uuenemisvõime ja kriitilise refleksioonivõime suurendamine; 3) kultuuri kasutatavus rahvusvahelises suhtluses ja tõlgitavus teistesse keeltesse ja koodidesse, sh. kultuuriga seotud materjalide kättesaadavus digitaalses vormis; 4) kultuuri suurem uuenemisvõime, mille abil eesti kultuur integreeritakse kaasaegsesse tehnoloogilisse tsivilisatsiooni
2. EESMÄRK nr 2 – **Heaolu kasv**, kui inimeste materiaalsete, sotsiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldatus, millega kaasnevad võimalused ennast teostada ja oma püüdlusi ning eesmärke realiseerida, samas mitte vähendades järgmiste põlvkondade võimalusi. Selle saavutamiseks on määratletud järgmised meetmed: 1) majanduslik jõukuse kasv, lähenedes EL keskmisele tasemele; 2) turvalisuse tase, mille indikaatoriteks on: tervislik seisund, haigestumise risk, kuritegevuse määr, töökaotamise oht, stressi leviku määr.; 3) võimaluste mitmekesisus, mille indikaatoriteks on tööga rahulolu, võimalused mitmekesiseks ja arendavaks ajakasutuseks.
3. EESMÄRK nr 3 – **Sidus ühiskond**, mille tagamiseks on vajalik elanikkonna sotsiaalne kaasatus, regionaalne tasakaal ning tugev kodanikuühiskond. sidusa ühiskonna arendamiseks on loodud Väätša vallas järjepidevalt soodsad võimalused, mille tõestuseks on valla majanduskeskkond ja tugev kolmas sektor (mittetulundusühingud, seltsid, klubid).
4. EESMÄRK nr 4 – **Ökoloogiline tasakaal**, mida loetakse Eesti jätkusuutlikkuse keskseks tingimuseks. Üldiseks eesmärgiks on looduse isetaastumisvõime lülitamine looduskasutusse, mis on jaotatud kolmeks põhikomponendiks: **1) Loodusvarade kasutamine viisil ja mahus, mis kindlustab ökoloogilise tasakaalu**. Indikaatorid: looduslike ressursside varude ja taastumisvõime pideval seirel põhinevate ressursikasutuse regulatsioonide olemasolu ja nende täitmise jälgimine, taastuvate loodusressursside tarbimise osakaal loodusvarade kogukasutusest, pärandmaastike osakaal. **2) Saastumise vähendamine**. Indikaatorid: saastetasude mõju tootmise korraldamisele; õhu kvaliteet; vee kvaliteet; jäätmemajanduse tase; kogu toote elutsükli

keskkonnamõju aste, transpordi struktuur (ühistranspordi osakaal). **3) Loodusliku mitmekesisuse ja looduslike alade säilitamine.** Indikaatorid: traditsiooniliste maakasutusviiside osakaal, liigilise mitmekesisuse indeks, kaitse- ja Natura-alade osakaal, majanduslikust kasutusest väljas oleva ala osakaal territooriumist; pärandmaastike osakaal; investeeringud keskkonnakaitsele ja keskkonnaharidusse.

3.2 Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030

„Eesti keskkonnastrateegia aastani 2010“ (Riigikogus heaks kiidetud 2005.aasta 26. oktoobril, lähtus eelkõige riigi ees seisvatest lühemaajalistest ülesannetest. Keskkonnastrateegia eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Keskkonnastrateegiaga on seatud järgmised strateegilised eesmärgid:

1) Jäätmed	Aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust. Et jäätmete ladestamist vähendada, on esmaselt oluline vähendada märkimisväärselt jäätmeteket, kasutades sealjuures tõhusamalt loodusvarasid ja muid ressursse. Selleks on oluline katkestada seosed ühelt poolt jäätmetekke ja loodusvarade kasutamise ning teiselt poolt majanduskasvu vahel, st majanduskasv ei tohi põhjustada loodusvarade kasutamise ja jäätmekoguste ning negatiivse keskkonnamõju suurenemist. Teiseks on oluline suurendada jäätmete sortimist, taaskasutamist, sh ringlussevõttu, et vähendada kõrvaldatavate jäätmete kogust miinimumini. Oluline on ka vähendada jäätmete ohtlikkust ning ohtlike ainete sisaldust jäätmetes, see ühtlasi väldib jäätmete käitlemisel õhku, vette ja pinnasesse sattuvate heitkoguste suurenemist.
2) Vesi	Saavutada pinnavee (sh rannikuvee) ja põhjavee hea seisund ning hoida veekogusid, mille seisund juba on hea või väga hea. Kuna suurte põhjaveekogumite seisundi üldhinnang lähiajal tõenäoliselt ei muutu, on põhjavee seisundi olulisteks näitajateks keskkonna kvaliteedi standardikohaste piirväärtuste ületamine järgmiste komponentide osas: nitraadid, taimekaitsevahendid ja muud ohtlikud ained. Pinnaveekogu seisundi üldhinnangu andmisel lähtutakse nii ökoloogilisest seisundist kui ka keemilistest näitajatest, jälgides pinnavees toitainete sisalduse trende ning ohtlike ainete kontsentratsioone.
3) Maavarad	Maavarade keskkonnasõbralik kaevandamine, mis säästab vett, maastikke ja õhku, ning maapõueressursi efektiivne kasutamine minimaalsete kadude ja minimaalsete jäätmetega. Keskkonnasõbralik kaevandamine tähendab maardla kiiret hõlvamist, maavara lühiajalist väljamist, põhjavee minimaalset mõjutamist, müra-, tolmu- ja seismiliste efektide vältimist ning kaevandatud ala kiiret, projektikohast korrastamist. Ressursi efektiivne kasutamine tähendab kaevandamisväärse maavara võimalikult täielikku väljamist ning kaasnevate maavarade ärakasutamist.
4) Mets	Metsakasutuses ökoloogiliste, sotsiaalsete, kultuuriliste ja majanduslike vajaduste tasakaalustatud rahuldamine väga pikas perspektiivis (pikemas kui strateegias käsitletud aeg 25 a). Mets peab pakkuma nii majanduslikke hüvesid (puit, seemned-marjad jm metsatooted) kui sotsiaalkultuurilisi hüvesid nagu rekreatsioon, matkamine, ajaloolis-kultuurilised paigad (hiemäed jne). Samas peab olema säilitatud metsaökosüsteemide mitmekesisus, tasakaal ning taastumisvõime.
5) Muld ja maakasutus	
5.1) Keskkonnasõbralik	Keskkonnasõbralik mulla kasutamine saavutatakse siis, kui toitainete ja orgaanilise aine bilanss on tasakaalus, põllud on optimaalse suurusega, rakendatakse viljavaheldust,

nulla kasutamine	välditakse liigseid ülesõite, põllutöö- ja ka metsatöömasinad ei ole väga rasked (maksimaalselt 10 t) ning taimekaitsevahendeid kasutatakse optimaalselt.
5.2) Loodus- ja kultuurmaastike toimivus ja säästlik kasutamine	Maastike kultuuri- ja loodusväärtused oma mitmekesisuses on osa Eesti kultuuripärandist ja maastikuressursist, seega tuleb riigil korraldada nende väärtuste hoidu ja kasutamise strateegilist planeerimist. Loodus- ja kultuurmaastike mitmekesisuse säilitamine ja suurendamine ning toimivus traditsioonilise asustuse ja säästliku maakasutuse tingimustes tagab kultuuri- ja looduspärandi säilimise, eelkõige maapiirkondades, loob eelduse maastike ja elustiku mitmekesisuse ning maastike ökoloogiliste funktsioonide säilimiseks. Säästliku maakasutusega maastiku kui ressursi kvaliteet ja potentsiaal ei lange, säilivad maastiku väärtus, tema eri funktsioonid (otstarve). Tootmise ja kasutamisega rikutud maastikud korrastatakse ning neile antakse mitmekesised (sh elurikkuse ja esteetilisuse) funktsioonid. Suureneb maastike atraktiivsus ja ökoloogiline toimivus. Põllumajandus- ning taastatud maastikud peavad pakkuma nii majandushüvesid (põllumajandussaaduste toodangut) kui sotsiaal-kultuurilisi hüvesid (rekreatsiooni, matkamise võimalusi, hõlmama kultuuriloolisi paiku (hiimäed jne), ja olema elupaigaks paljudele liikidele.
6) Maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine	
6.1) Maastikud	Mitmeotstarbeliste ja sidusate maastike säilitamine Eri liiki maastike omavahelise sidususe ja maastike mitmeotstarbelisuse säilitamiseks tuleb maastikupoliitikat rohkem integreerida eri tegevusvaldkondade (looduskaitse, muinsuskaitse, metsanduse, põllumajanduse, ehitustegevuse jne) poliitikatesse. Maastike sidusus seisneb eelkõige eri funktsiooniga maastikutüüpide (kultuurmaastike, pärandkoosluste, rikutud maastike, loodusmaastike) terviklikus käsitlemises maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamise vajadustest lähtudes. Laiemas tähenduses kujutab sidus maastik endast võrgustikku (maastike kompleksi), mille koosseisus on mitmekesise struktuuriga ning ökoloogiliselt toimivad üksused, mis tagavad väärtuslike elupaikade olemasolu ning sotsiaalsete ja majandusväärtuse säilimise. Sidusate ja mitmeotstarbeliste maastike säilitamise tulemusena suureneb eeldatavalt elupaikade looduslähedus ja mitmekesisus, loodus- ja kultuurmaastikud toimivad ja neid kasutatakse säästvalt, Läänemere väärtustatud mereelupaikade, rannikualade (sh väikesaarte) ja -koosluste, soode ja siseveekogude ning metsade seisund on kestvalt soodne.
6.2) Bioloogiline mitmekesisus	Elustiku liikide elujõuliste populatsioonide säilimiseks vajalike elupaikade ja koosluste olemasolu tagamine. Elupaikade ja koosluste olemasolu on vajalik selleks, et oleks tagatud kõigi looduslikult esinevate liikide ja populatsioonide säilimine, ohustatud liikide arv ja ohutegurite mõju neile ei suureneks ning ohustatud liikide seisund paraneks. Liikide ning koosluste ja alade kaitsemeetmed kattuvad vaid osaliselt, kuid elujõuliste populatsioonide jaoks vajalike tingimuste (sobivate ja hea kvaliteediga elupaikade) säilitamiseks on oluline käsitleda koos nii elupaiga kui ka liigi kaitset.
7) Kliimamuutuste leevendamine ja õhu kvaliteet	
7.1) Energia	Toota elektrit mahus, mis rahuldab Eesti tarbimisvajadust, ning arendada mitmekesiseid, erinevatel energiaallikatel põhinevaid väikese keskkonnakoormusega jätkusuutlikke tootmistehnoloogiaid, mis võimaldavad toota elektrit ka ekspordiks. Arengu eesmärk on arendada Eesti tarvet rahuldavat energeetikat, mis kasutaks erinevaid energiaallikaid. Eelistatud on need tootmisviisid, mis koormavad võimalikult vähe keskkonda, kuid võivad kasutada ka fossiilseid energiaallikaid. Väikese keskkonnakoormusega tootmistehnoloogiate väljatöötamise ja nende optimaalse tootmisrežiimiga kasutamise korral võib toota elektrit ka ekspordiks
7.2) Energia tarbimine	Energiatarbimise kasvu aeglustamine ja stabiliseerimine, tagades samas inimeste vajaduste rahuldamise, ehk tarbimise kasvu olukorras primaarenergia mahu säilimise tagamine.
8) Keskkond, tervis ja elu kvaliteet	

8.1) Väliskeskond	Tervist säästev ja toetav väliskeskond. Väliskeskonna seisundil on oluline mõju inimese tervise kõigile aspektidele. Parandades väliskeskonna tingimusi, saavutame inimeste parema tervisliku seisundi ja haigestumiste arvu vähenemise. Ühiskonna tasandil on olulised keskkonnakorralduslikud meetmed – maakasutuse suunamine ja inimkasutuses oleva või kasutusse võetava keskkonna ruumiplaneerimine, riskide seire, hindamine ja juhtimine jne. Nende meetmete rakendamise tase ja tulemuste arvesse võtmine otsuste tegemisel määrab ka mõju, mis avaldub iga inimese tervisele.
8.2) Siseruum	Inimese tervisele ohutu ja tervise säilimist soodustav siseruum. Kuivõrd mitmed väliskeskonnast tulenevad saastegurid jõuavad suuremal või vähemal määral siseruumi, kus inimesed viibivad valdava osa oma ajast, on oluline rõhutada välissaaste vähendamise kõrval ka kompleksset lähenemist probleemile, et vähendada saaste sissetungi siseruumi. Lisaks saastele peame arvestama ka looduse eripärasest tingitud tervist mõjutavaid tegureid, milleks Eestis on eelkõige radooniga seotud asjaolud.
8.3) Joogi- ja suplusvesi	Joogi- ja suplusvesi on inimese tervisele ohutu. Joogi- ja suplusvee ohutuse tagamiseks rakendatakse lisaks saaste vähendamisele elanikkonna teavitamist. Info kättesaadavus võimaldab teha tervisele ohutuid valikuid.
8.4) Elanike turvalisus ja kaitse	Tagada elanike turvalisus ning kaitse nende julgeolekut ohustavate riskide eest. Eesmärgi täitmiseks on vajalik toimiva hädaolukorras valmisoleku süsteemi arendamine, et võimalikke hädaolukordi ennetada ning tagada õigeaegne ja piisavate ressurssidega reageerimine võimalikele hädaolukordadele Eestis, mis võivad ohustada riigi julgeolekut, inimeste elu ja tervist, kahjustada oluliselt keskkonda või tekitada ulatuslikku majanduslikku kahju. Oluline on tagada elanike turvalisus ning kaitse nende julgeolekut ohustavate riskide eest.

3.3 Transpordi arengukava 2006-2013

Üldine eesmärk, mille suunas transpordipoliitika peab arenema ehk riiklik visioon transpordisektoris on lihtne: **Transpordisüsteem rahuldab inimeste ja kaupade liikumisvajaduse, olles seejuures efektiivne, ohutu ja keskkonnasõbralik.**

Riikliku transpordipoliitika visioon ohutuse ja keskkonnasõbralikkuse osas on järgmine:

- ✓ Transpordisektori negatiivsed keskkonnamõjud on vähenenud - Keskkonnakahjustusi on parem ennetada kui ka kõrvaldada. Keskkonna säästmiseks on samuti oluline käivitada riiklikud programmid toetamaks keskkonnasäästlike transporditehnoloogiate väljatöötamist.
- ✓ Transpordisektor on ohutu ja turvaline - Liiklusohutusest peab saama transpordipoliitika üks olulisemaid märksõnu. Oluliselt peab paranema liiklusalane kasvatus, kõik liikluses osalejad peavad tajuma oma rolli ja vastutust ohutuse tagamisel. Liikluses hukkunute ja vigastatute arv peaks oluliselt vähenema ning ei tohiks ületada pikemas perspektiivis Põhjamaade keskmist taset. **Infrastruktuuriinvesteeringute tegemisel tuleb pöörata olulist tähelepanu liiklusohutusele ja turvalisusele (sh pidada silmas riskirühmade (lapsed, puudega inimesed, eakad jne) vajadusi).** Maanteetranspordis jätkatakse suure liikluskoormusega ristmike ehitamist mitmetasandilisteks.

Arengukava prioriteedid on muuhulgas:

1. Siseriikliku tähtsusega prioriteedid on suunatud peamiste kitsaskohtade kõrvaldamisele, et Eesti oleks oma elanikele meeldiv ja mugav elamiskoht. Peamine prioriteet on liiklusohutuse parandamine, et vähendada õnnetuste ja sellest tulenevate kahjude hulka.
2. Siseriiklik prioriteet on samuti keskkonnakahjude ennetamine ja minimeerimine – kuna transport on üks peamisi keskkonna reostajaid, siis on äärmiselt oluline, et võetaks meetmeid ennetamiseks nii kõrvaldatavaid kui ka pöördumatuid kahjusid, mida transpordisektor võib põhjustada.

Kuigi riiklik transpordi arengukava on küll oma eesmärkide täitmise meetmetes keskendunud suures osas majandusküsimustele ning transpordisektori kuluefektiivsele arendamisele, võib kokkuvõtlikult välja tuua ka mõningad käesolevat KSH-d puudutavad eemärgid:

1. ARENDADA RIIGI TRANSPORDI INFRASTRUKTUURI, ET SEE VASTAKS PAREMINI ELANIKE JA ÄRIKESKKONNA VAJADUSTELE

Transpordi infrastruktuur peab võimaldama transpordisektoril muutuda ohutuks, keskkonnasõbralikuks, ligipääsetavaks ja ühiskonna seisukohalt kuluefektiivseks, tagades võimalikult kiire, odava ja ohutu ühenduse nii riigi eri piirkondade vahel kui ka muu maailmaga.

2. MINIMEERIDA TRANSPORDISEKTORI KAHJULIKUD MÕJUD KESKKONNALE JA TERVISELE

Elukeskkond mõjutab nii otseselt kui kaudselt elukvaliteeti. Looduskeskkond on elukeskkonna väga oluline osa ning saastatud elukeskkond mõjub halvasti nii praeguste, kuid eriti just tulevaste põlvkondade elukvaliteedile. Seetõttu on oluline, et riigi poliitika suunaks inimesi ja ettevõtteid kasutama võimalikult keskkonnasäästlikku transporti ning inimtegevuse poolt tehtud keskkonnakahju oleks kõrvaldatud võimalikult efektiivselt.

3. TAGADA TRANSPORDI INFRASTRUKTUURI JA TEENUSTE OHUTUS JA TURVALISUS

Liikumine ühest punktist teise peab liikleja jaoks olema võimalikult mugav, ohutu ja turvaline - see kehtib kõigi transpordiliikide kohta. Ohutus ja turvalisus sõltuvad ühelt poolt seadusandlusest ja infrastruktuuri olukorrast, teisalt aga liiklejate vastutustundest. Ohutuma liikluskeskkonna kujundamine eeldab regulaarset õnnetuste põhjuste analüüsimist ning meetmete rakendamist õnnetuste põhjuste kõrvaldamiseks. Käesolev meede tegeleb eeskätt infrastruktuuri arendamisega, tagamaks ohutu liiklemine.

KSH hinnang: Väätša valla senine areng ja väljatöötatud üldplaneeringulahendus ning selle rakendustegevused vastavad üldjoontes oma regulatsiooni ning sisu ulatuses² piirkonna arengule „Säästev Eesti 21“, Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 ning Transpordi arengukava 2006-2013 eesmärges silmas pidades. Transpordi arengukava rakenduslikuks tegevuseks on Väätša valda jääva Pärnu-Rakvere-Sõmeru mnt arendamisega seonduv.

² Suurem osa „Säästev Eesti 21“ eesmärkidest on realiseeritavad kohaliku omavalitsuse arengukavaga.

4 Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide kirjeldus

4.1 Ülevaade planeeringulahendusest ³

Üldplaneeringu üldeesmärk - Väätsa vallas on loodud turvalised tingimused elanike heaoluks ja arenguks, elukeskkonna kõrge kvaliteedi saavutamiseks ja keskkonnasõbraliku ettevõtluse tekkeks ning arenguks.

Kuna vastavalt Väätsa valla arengukavale reguleeritakse arengukava elluviimist muuhulgas ka üldplaneeringuga (valla ruumi arengupõhimõtete ja funktsionaalsete tsoonide kehtestamise teel ning maa sihtotstarbe määramise ja sellest tulenevate maa kasutustingimuste seadmise kaudu), tuleb planeeringu lõpplahenduse väljatöötamisel arvestada ka arengukavas toodud eesmärke ja plaane valla arendamisel.

Väätsa valla arengukava 2007 – 2013

Väätsa valla arengu põhieelduseks on Väätsa keskne territoriaalne asukoht Paide linna läheduses, mis loob soodsad eeldused elamuarenduseks ning jätkusuutliku majanduskeskkonna loomiseks.

Järgnevalt on toodu arengukava eesmärgid, mis on osaliselt realiseerivat läbi üldplaneeringu

- Säilitada valla elanike arvu säilimine ja suurendamine läbi uute elukohtade loomise Väätsa alevikus ning Reopalu külas eelkõige Paides ja Türil töötavatele inimestele;
- Kvaliteetse elukeskkonnaloome eeldab kaasaegse infrastruktuuri loomist ning puhkealade väljaarendamist;
- Mitmekesistada Väätsa valla väiksemate külade majanduskeskkonda, mis on senini olnud seotud pigem intensiivse põllumajandustootmisega – Lõõla ja Piiumetsa piirkond;
- Laiendada ning parendada Väätsa valla kergliiklusteede võrgustikku ning väljaspool Väätsa alevikku olevate bussiootepaviljonide seisukorda;
- Loodusvarade säästliku kasutamise seisukohast on planeeritud Väätsa aleviku keskkatlamaja üleviimine biokütusele;
- Välja ehitada hajaasustusega piirkondades jäätmete liigikogumise võimalused;
- Jätkata Väätsa Rabaraja arendamist ning Väätsa Paisjärve äärse puhkeala väljaehitamist;
- Suurima keskkonnaprobleemina nähakse vallas olevate põllumajanduslike laudakompleksidega seotud mõjud piirkonna pinna- ja põhjaveele ning sõnnikukäitlusest tuleneva ebameeldiva haisu levimine Väätsa valla asulatesse.

Väätsa valla üldplaneering aastani 2017

Väljatöötatud planeeringulahendus on eelkõige olemasolevat maakasutust arvestav, millega tagatakse olemasoleva arengu ja tehtu järjepidevus. Planeeringulahenduse väljatöötamisel on püütud väljakujunenud elamu-, tootmise jt piirkondasid edasi arendada, anda neile konkreetsed piirid ning püütud leevendada nende omavahelisi „vastuolusid“ nii keskkonnakaitse kui ka sotsiaal-majanduslikest aspektidest tulenevalt.

³ Ülevaade antakse planeeringu lahenduse eelnõust, mis on küll kooskõlastamise valmis, kuid kuhu ei ole sisse viidud käesoleva KSH aruande ettepanekuid. Ettepanekud viiakse üldplaneeringusse sisse pärast KSH aruande heakskiitmist.

4.1.1 Elamumaade planeerimine

Arvestades, et kogu Kesk-Eestit iseloomustab hetkel negatiivne iibe ning rändesaldo, on valla üheks strateegiliseks eesmärgiks säilitada ja võimalusel suurendada valla elanikkonda. Eesmärgi täitmine loob omakorda vajaduse arendada piirkonna infrastruktuuri, tekitada võimalused uute töökohtade loomiseks jne. Esmaseks ülesandeks on siiski uutele elanikele võimalike elukohtade loomine, mida võiks iseloomustada kõrge elukeskkonnakvaliteet. Uued elamumaad on planeeritud eeskätt olemasolevate infrastruktuuridega piirkondadesse ning olemasolevate ja potentsiaalsete töökohtade suhtelisse lähedusse. Valitud aladeks on Väätša alevik ja Reopalu küla. Mõned üksikud uued elamumaad reserveeritakse Rõa külla. Pärilise uue külana näeb üldplaneering ette Jõekääru küla, mis asub Väätša valla idaservas, Viraksaare ja Prääma vahelisel alal. Planeeringuga säilitatakse olemasolevad elamuallad.

Perspektiivsed elamumaad on ettenähtud ainult detailplaneeringu koostamise kohustusega aladele, mis tähendab, et nende kasutusele võtmiseks on vajalik detailplaneeringu koostamine. Detailplaneeringute koostamiseks planeeritakse üldplaneeringuga sätestada järgmised üldtingimused:

1. Elamumaal on lubatud kõrvalfunktsioon hoone põrandapinnast kuni 40%.
2. Kõrvalfunktsioonina on soovituslik kas ärimaa või sotsiaalmaa - tingimusel, kui see ei too kaasa liigset müra, lõhna, tolmu, vibratsiooni, samuti ei tohi autoliiklus oluliselt suurendada kõrvalfunktsiooni tulemusena ning parkimine lahendada omal krundil.
3. Hoonete projekteerimisel ja ehitamisel peaks eelistama naturaalseid materjale (puit, kivi, betoon, metall, katusekivi, valtsplekk katus).
4. Elamute projekteerimisel on soovitatav ühes piirkonnas või elamukvartalis kasutada piiratud arvu katusekaldeid (näiteks korruga 45°, 30° ja 0°). Vältida tuleks kõrvuti rajatavate majade puhul väga väikese katusekalde erinevusi (näiteks 45° ja 50° või 20° ja 25° või veelgi väiksemad vahed), sest see jätab läbimõtlemata ja korrapäratu üldilme.
5. Maakasutuse sihtotstarve on väikeelamumaa (EE).
6. Väikeelamute krundi minimaalne suurus on 1500 m² ja täisehituse protsent maksimaalselt 30.
7. Väikeelamu korruselisus 1-2.
8. Parkimisvajadus lahendada krundil.
9. Planeeringu kohustusega alast väljaspool võib väikseim moodustatav elamukrunt olla 3000m².

KSH hinnang ja märkused: Üldtingumusi tuleks täiendada korrusmajade osas, kuna Väätša alevikku planeeritakse ka korruselamuid. Elamumaade planeerimisel tuleks järgida ka käesoleva KSH aruande peatükis nr 7 toodud leevendavate meetmete rakendamise võimalusi, mis peaksid aitama kaasa kvaliteetse elukeskkonna rajamisele elamualladel. Jäätmekäitluse planeerimise seisukohalt on oluline, et üldtingimused sisaldaks nõuet ette näha piisavalt ruumi jäätmekogumisvõimaluste rajamiseks ning prügiautoga teenindamise võimaldamiseks.

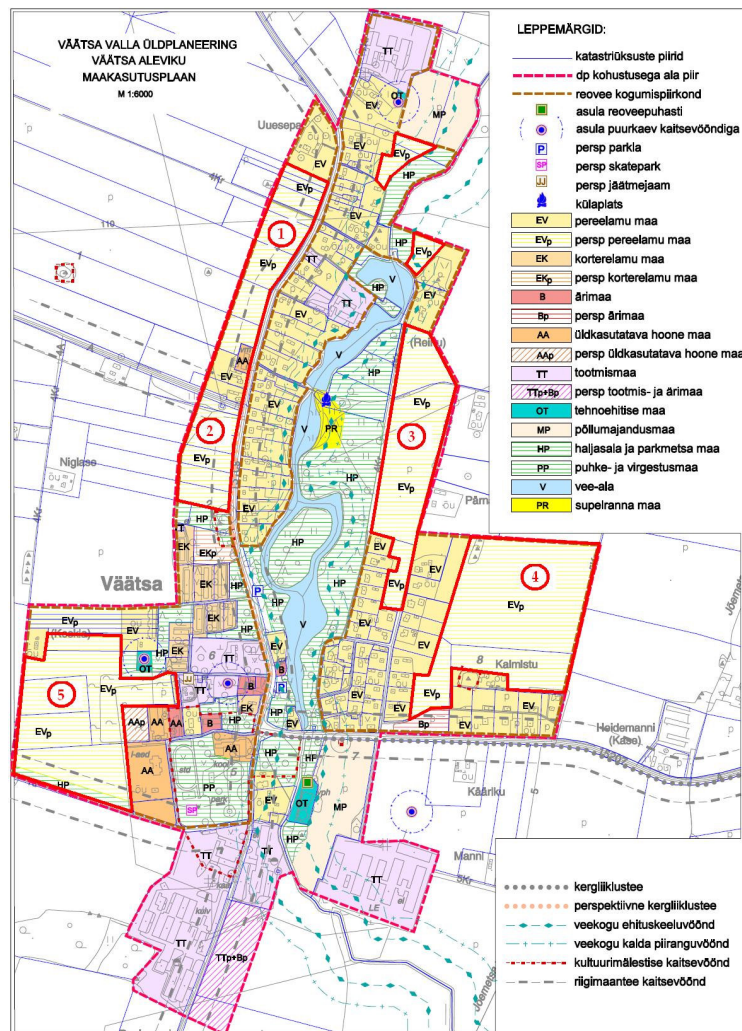
Üldplaneeringuga antakse kõikidele elamumaadele soovitusliku kõrvalfunktsioonina äri- või sotsiaalmaa määramise võimalus. Sellega luuakse võimalused väikeettevõtluse arendamiseks, näiteks turismindus, avalikud teenused jne. Üldiselt on tegemist positiivse mõjuga valla ettevõtluskeskkonna arendamisele ning loob võimalused väikeettevõtluse laienemiseks ka väljaspool kompaktse asutusega alasid, näiteks suuremate teede läheduses puhke- ja toitlustusteenuste pakkumine.

KSH hinnang: positiivsed mõjud majanduskeskkonna, võivad teisalt kaasa tuua negatiivsed mõjud looduskeskkonnale ning üldplaneeringuga seatud eesmärgi, KÕRGE ELUKESKKONNAKVALITEET, saavutamisele. Selleks tuleb ärimaa kõrvalfunktsiooni rakendamisel tähelepanu pöörata, et selle maht ei tooks kaasa liiklusvoogude suurenemist, mis omakorda suurendab müra ja õhusaastet. Probleemiks võib osutuda just

kompaktse asutusega aladel, kus elamualadel ei ole tänavate suurte liikluskoormusega arvestatud ning kus elamukrundid on suhteliselt väikesed. Tõenäoliselt oleks soovitatav rakendada ärimaade funktsiooni just väljapool kompaktse asutusega alasid ning kompaktse asustusega aladel elamualade äärealadel, kus on olemas suuremad teed ja tänavad. Jõekääru külas võiks segafunktsiooniga aladeks ette näha Paide-Nahkmetsa tee äärealad.

Joonis 4.1.1-1. Perspektiivsed elamumaad

Väätsa alevikus

Jõekääru küla

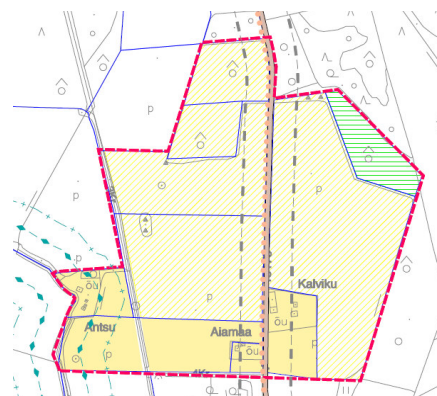
Uue külanäha Väätsa vallas ette Jõekääru küla, kuhu planeeringuga nähakse ette ainult persp. elamumaid. KSH hinnangul on tegemist väga perspektiivse elamualaga, mis seob Viraksaare ja Paide linna vahelise ala ühtseks tervikuks ning loob võimaluse seda ala arendada tervikuna.

Väätsa alevikku on ettenähtud perspektiivsed pereelamumaad Paide-Roovere- Kuimetsa maantee ja Väätsa-Lõõla-Saueaugu maantee vasakpoolsele küljele (nr 1 ja 2).

Lisaks on ettenähtud perspektiivsed pereelamumaad Väätsa paisjärvest idasuunas küla kahe sisetee vahelisele maa-alale ning olemasolevate pereelamumaade tagusele maa-alale (nr 3 ja 4).

Kolmas suurem elamugrupp on ettenähtud Väätsa-Nõmme maanteest põhjasuunas asuvatele põllumaadele (nr 5).

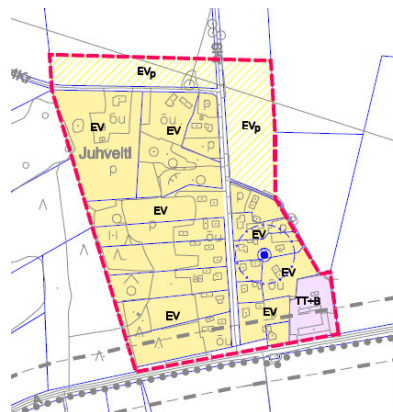
Korruselamumaad on ettenähtud olemasolevate korruselamute kõrval asuvale maa-alale.

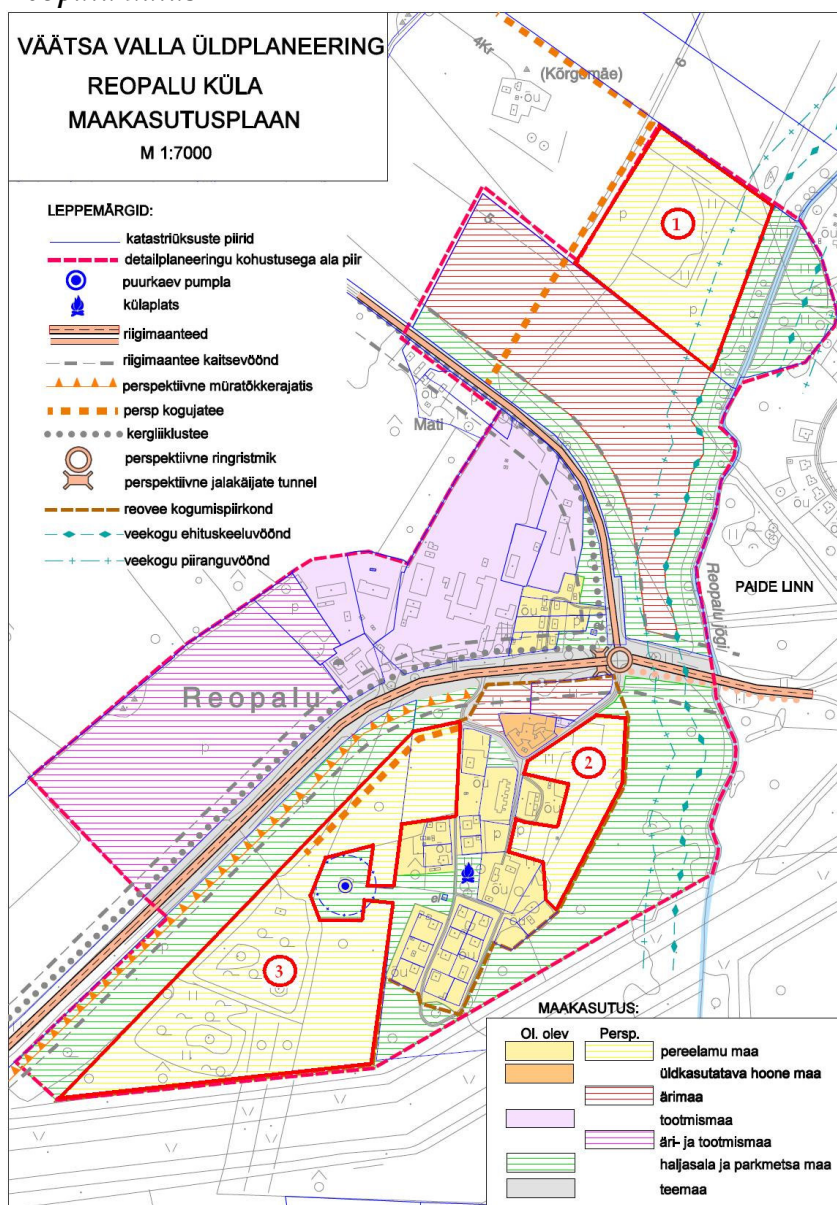
Rõa külas

Rõa külas nähakse perspektiivsete elamu-maadena ette olemasoleva elumuala pikendamist põhjasuunas.

Tegemist on väga marginaalse muudatusega, mis loob võimalused paari elamukrundi rajamiseks.

Reopalu külas

Reopalu külla nähakse ette uusi pereelamumaid Reopalu jõearsele alale Reopalu küla põhjaosas (nr 1).

Teine suurem pereelamumaa on planeeritud Pärnu-Rakvere-Sõmeru maanteest lõuna poole olemasolevate elumumaade tagusele maa-alale, mida jääb Reopalu jõest eraldama haljasala ja parkmetsa maa (nr 2) ning Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee ääres asuvale maa-alale, mida jääb maanteest eraldama parkmets ja haljasala ning kuhu on planeeritud paigaldada müratõke (nr 3).

4.1.2 Tootmis- ja ärimaade planeerimine

Tööstuse ja teeninduse soovitatavad suunad on määratletud läbi täiendavate tootmis- ja ärimaade reserveerimise. Tootmisettevõtete arenguks piisab suuremal osal juhtudest olemasolevatest kasutusest väljajäänud territooriumitest ja ehitistest. Oluliseks on peetud teatud valikuvõimaluse säilitamist üksteisega sobivate funktsioonide osas kohtades, kus puudub selge eelistus või otstarbekad on mõlemad reserveeritavad funktsioonid. Sellisteks „segafunktsioonidega aladeks“ on näiteks tootmis- ja ärimaad. Andes hinnangut tootmis- ja ärimaadele on käesoleva KSH-ga arvestatud segafunktsiooniga (tähis TTp+Bp) maakasutuse juhtfunktsiooniks tootmismaa, kuna selle rakendamise kaasnepid eeldatavalt olulisemad keskkonnamõjud kui ärimaadega.

Tootmis- ja ärimaade reserveerimisel on arvestatud järgmiste tingimustega:

- Olulist mõju omavad tootmismaad tuleb planeerida otsestest elamu- ja puhkealadest eemale või eraldada need roheline vööndiga (kõrghaljastusega).
- Teeninduse planeerimisel tuleb arvestada elanikele ja/või läbisõitjatele ja turistidele võimalikult head kättesaadavust nii maanteed kui kergliiklusteede kaudu.
- Väätza valla üldplaneeringuga säilivad olemasolevad tootmis- ja ärimaad.

KSH järeldus: tulevikus tootmismaaade ning elamu- ja puhkealade vaheliste oluliste mõjude vältimiseks tuleks juba üldplaneeringu tasandil ette näha olulisema keskkonnamõjuga tootmismaaade paiknemise võimalused. Selleks tuleks Väätza ja Reopalu tasandil teostada üldine funktsionaalne tzoneerimine. Vastavasisulised ettepanekud on tehtud käesoleva KSH peatükis 7.

Perspektiivsed tootmis- ja ärimaad on planeeritud detailplaneeringu koostamise kohustusega aladele, mis tähendab, et maakasutuse muutuseks tuleks teostada detailplaneering. Detailplaneeringute koostamiseks nähakse üldplaneeringuga ette järgmised üldtingimused:

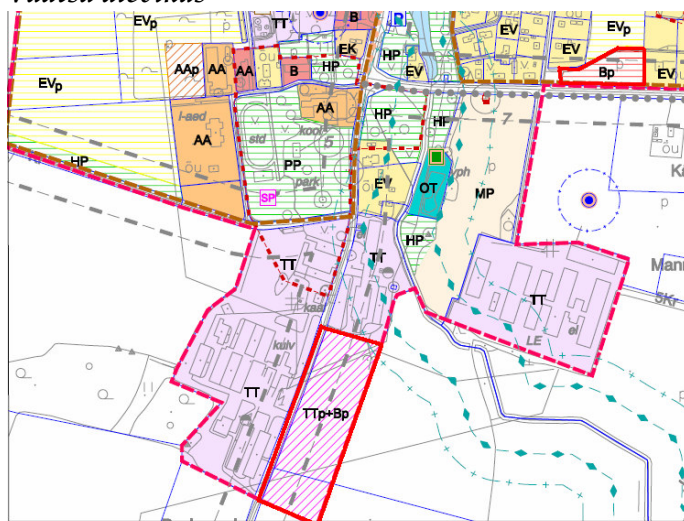
- Maakasutuse sihtotstarve on tootmishoonete maa (T) ja kõrvalfunktsioonina ärimaa (Ä), täpne funktsioon täpsustada detailplaneeringuga.
- Tootmisettevõtetele arvestada sanitaarkaitsetsoon selliselt, et see jääks krundisiseseks ning selle laiust arvestada alates ehitusjoonest.
- Tootmisettevõtte territooriumist 20-30% haljastada. Haljastusest 60% arvestada kõrghaljastusena.
- Detailplaneeringu raames tuleb koostada keskkonnamõjude hindamine, kui planeeritav tegevus seda nõuab.
- Elamumaade ja tootmismaaade vahele planeerida kaitsehaljastus.

KSH üldhinnang ja ettepanekud: tootmis- ja ärimaade planeerimisel on järgitud hästi põhimõtet, millega on soovitud tagada piisavalt maad majanduskeskkonna elavdamiseks ning samas luua võimalused kvaliteetseks elukeskkonnaks. Seetõttu on uusi tootmismaid planeeritud olemasolevate tootmispiirkondade laiendusena Väätza aleviku lõunaosas ning Reopalu küla lääneosas. Teistesse Väätza valla piirkondadesse uusi tootmismaid planeeritud ei ole. Detailplaneeringute koostamise tingimusi võiks täiendada tingimusega, et detailplaneeringu koostamisel tuleb kaaluda keskkonnamõju strateegilise hindamise teostamist, küsides vastasisulist seisukohta ka keskkonnamõju eelhindamise rakendamist detailplaneeringute algatamisel, mis annaks omavalitsusele rohkem informatsiooni kaalutusotsuse tegemiseks.

Joonis 4.1.1-1. Perspektiivsed tootmis- ja ärimaad

Perspektiivseid tootmis- ja ärimaid planeeritakse Väätsa alevikus Väätsa aleviku lõunaosas.

KSH üldhinnang: üldplaneeringuga ei mõjutata oluliselt Väätsa aleviku väljakujunenud maakasutust tootmismaa paiknemise osas. Seetõttu võib lugeda täiendavate mõjude suurenemist elamu- ning puhkealadele väheoluliseks.

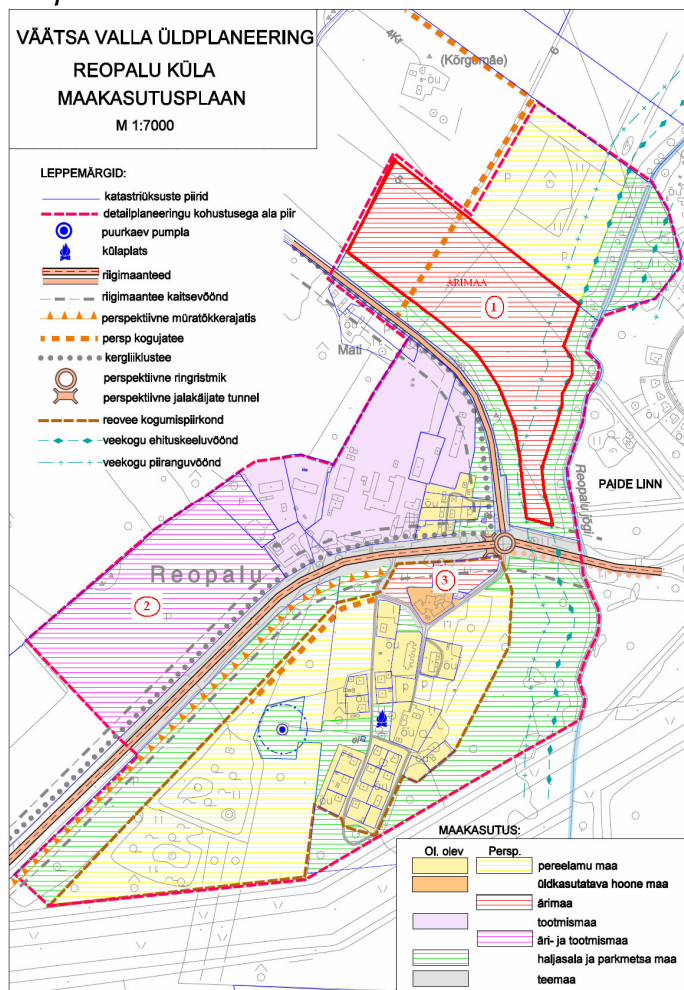

Reopalus nähakse ette selge funktsiooniga alasid: äri- ja teenindusmaa Väätsa alevikku viiva tee ja Reopalu jõe vahelisele alale. Teise alana nähakse ette tootmisele mõeldud ala olemasoleva tootmispirkonna pikendusena Türi linna suunas.

KSH üldhinnang: Reopalu küla on üheks perspektiivsemaks piirkonnaks, mistõttu on sinna tootmis- ja ärimaa planeerimine äärmiselt oluline. Arvestades Paide linna lähedust, võiks tähelepanu pöörata just äri- ja teenindusvaldkonna arendamisele perspektiivsetel aladel nr 1 ja 3.

Arvestades, et Reopalus nähakse ette ka perspektiivset elamuarendust, on oluline järgida planeeringus ja KSH aruandes toodud leevendusmeetmete rakendamist.

Reopalu külas

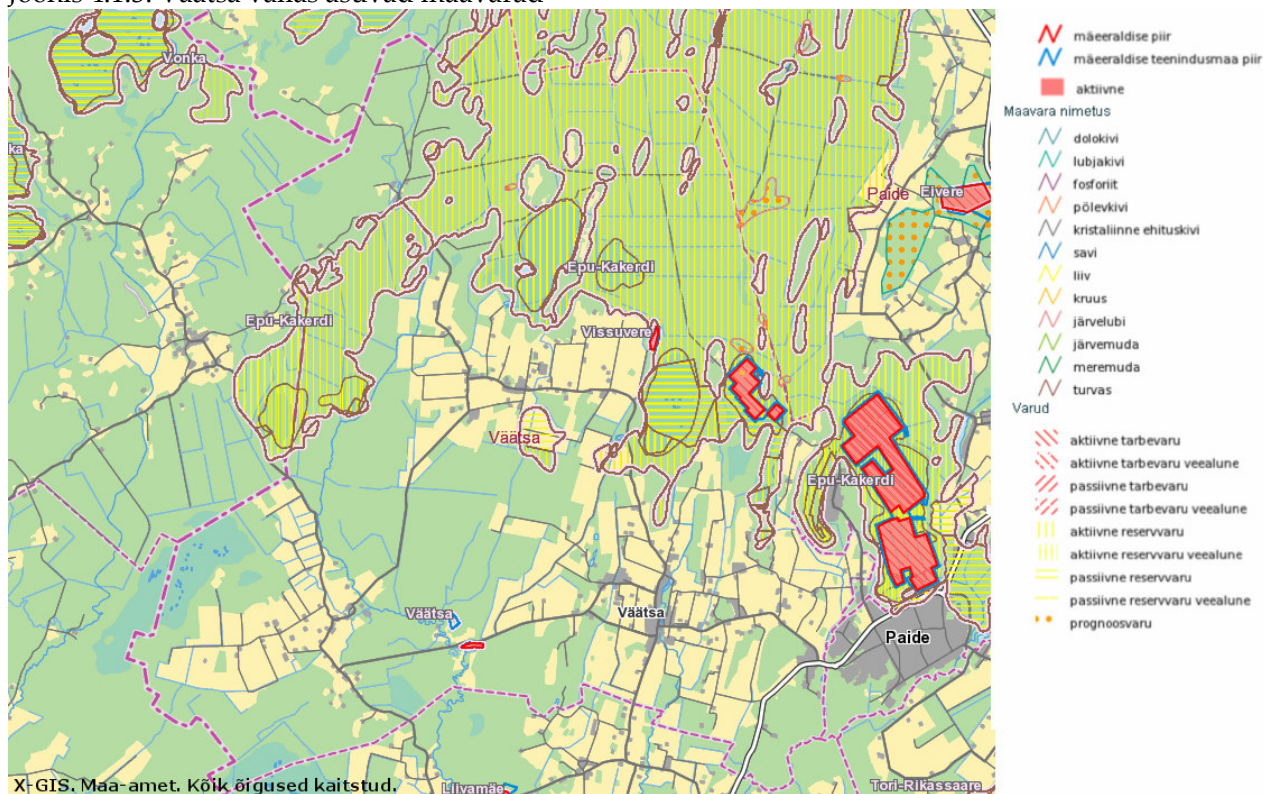

Märkus: perspektiivsed tootmismaad on joonisel märgitud punase piirjoonega. KSH seisukohalt olulistele aladele on antud piirkonna number, et oleks lihtsam KSH aruannet jälgida.

4.1.3 Mäetöötusmaade planeerimine

Väljatöötatud planeeringulahenduse järgi ei ole Väätsa vald uusi mäetöötusmaaid planeeritud. Hetkel on mäetöötusmaadest vallas kohaliku tähtsusega Väätsa karjäär, mida kasutab kaevandamisloa alusel AS Väätsa Prügila, kohaliku tähtsusega Vissuvere kruusakarjäär, mida kasutab Väätsa Agro OÜ. Riikliku tähtsusega maardlatest asub vallas Epu-Kakerdi turbamaardla, millest mäetöötusmaana (turbatootmismaa) on määratletud Epu-Kotku turbatootmisala, mida kasutab AS Prelvex ning kohaliku tähtsusega Väätsa savimaardla.

Joonis 4.1.3. Väätsa vallas asuvad maavarad

KSH üldine märkus: üldplaneeringu seisukohast on oluline, et hetkel kasutuses olevad maavarade kaevandamisalad on määratletud mäetöötusmaadena. Lisaks nendele aladele asuvad vallas mitmed registreeritud maardlad. Maardla on üldgeoloogilise uuringu käigus uuritud ja tuvastatud maavara leiukoht, mille piiride määratlemisel ei ole arvestatud selle kaevandamisvõimalusi, vaid ainult selle leidumist ja kvaliteeti. Selleks, et kindlaks teha, mis osades on maardlas leiduv maavara kaevandatav, tuleks täiendavalt teostada geoloogiline uuring, mille alusel saab määratleda ka võimaliku mäetöötusmaa piirid.

Eeltoodust tulenevalt teeb KSH järgmised ettepanekud:

- üldplaneeringuga ei tohiks määrata kõiki registreeritud maardlaid üheselt mäetöötusmaaks, vaid ainult hetkel kaevandamisloaga kaetud alad.
- jätta hetkel kaevandamisloata maardlaosade maakasutusotstarbeks maatulundusmaa, mille muutmiseks tuleks teostada detailplaneering, mida tuleks menetleda üldplaneeringu muutmisenä ning teostada keskkonnamõju strateegiline hindamine. Eeltoodu on vajalik kuna geoloogiline uuring ja selle alusel koostatud kaevandamisloa taotlus ning kaevandamisloa keskkonnamõjude hindamine sisaldab informatsiooni ainult kitsalt tulevase karjääri kohta, kuid ala mäetöötusmaaks muutmiseks oleks vaja

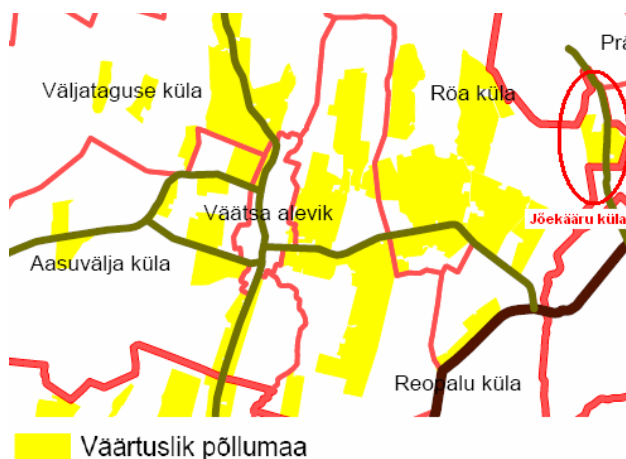
natukene laiemat käsitlust, mis sisaldab endas ka kaevandamise mõjuala ja juurdepääsuteid ning seirealasi väljaspool karjääri.

- detailplaneeringu koostamise käigus tuleks muuhulgas otsustada ka üldisel kaevandamistingimused, sh karjääri rekultiveerimise suund ning karjääri juurdepääsuteed.

4.1.4 Maatulundusmaa planeerimine

Planeeringu põhilahenduse kohaselt jäetakse kõik olemasolevad põllumaad ka edaspidi põllumajanduslikeks maatulundusmaadeks (v.a. Väätša aleviku ja Reopalu arenduspiirkonnad ning uue küla Jõekääru küla alad). Samas ei nähta planeeringuga otseselt ette täiendavate põllumaade rajamist, vaid väärtuslike põllumaade hoidmist põllumajanduslikus tootmises. Üldplaneeringu kohaselt vajavad säilitamist Järvamaa maakonnaplaneeringus märgitud väärtuslikud põllumaad.

KSH üldhinnang: suuremas osas säilitatakse väärtuslikud põllumaad ning sinna ei ole maakasutuse muutust ette nähtud. Erandiks tuleks sellest aspektist lugeda Jõekääru küla, mis asub Paide vallas asuvate Prääma ja Viraksaare külade vahel ning on planeeritud koalteetset elukeskkonda pakkuvaks piirkonnaks Väätša vallas. Tegemist on väga hea asukohaga, mis on sulandub kokku Viraksaare elamuualaga ning väga lähedal Paide linnale. Arvestades, et Viraksaare lähialad ei olekski väga sobilikud intensiivseks põllumajandustootmiseks, millega võib kaasnedä näiteks lõhnahäiringud, ei kaotaks Jõekääru küla piirkonda jäävad põllumaad oluliselt oma väärtusest.

4.1.5 Lennuväljamaa planeerimine

Uueks perspektiivseks maakasutuseks Väätša vallas on planeeritud lennuväljamaa Rõa mõisa juures. Planeeringu kohaselt ei ole veel selge lennuvälja asukoht ning suurus. Need aspektid tuleb analüüsida üldplaneeringu kohaselt edaspidiste arendustegevuste käigus.

KSH hinnang: lennuvälja planeerimine on väga oluline maakasutuse muutus, mis võib kaasa tuua ka olulised mõjud piirkonnale. Tõenäoliselt oleks tegemist väikelennukitele mõeldud lennuväljaga, milliseid on Eestis mitmeid. Suurelt võiks jagada lennuvälja planeerimisega seotud mõjud kaheks: 1) müra, 2) maakasutuspiirangud naaberladele. Müraga seotud prognoositud tuleks kindlasti välja tuua lennuvälja planeerimisega seotud edasistes uuringutes ning uuringu tulemused kooskõlastada ka Tervisekaitseametiga. Maakasutuspiirangud tulenevad peamiselt Lennundusseadusest (RT I 1999, 26, 376). Seaduse kohaselt on reguleeritud kõikide lennuväljade ja kopteriväljakute lähiümbrusele seatud tingimused ning seal rakendatavad piirangud.

Lennuvälja ja kopteriväljaku lähiümbrus on:

1. maa-ala lennuvälja ja kopteriväljaku ümber, millel asuvatele ehitistele kehtestatakse ohutu lennuliikluse tagamise eesmärgil kõrguspiirangud ning kus reguleeritakse lennuliiklust mõjutada võivat muud inimtegevust.
2. Lähiumbruse määratlemise eesmärk on lennuvälja või kopteriväljaku käitamisega ning lennundustegevusega kaasnevate riskide maandamine, lennuohutuse tagamine ja elanike kaitse.

3. Lähiumbruse mõõtmed ning kõrguspiirangud sõltuvad lennuvälja ja kopteriväljaku klassist, lennuraja pikkusest, lennutegevuse laadist ning lennuvälja varustatusest lennujuhtimis- ja raadionavigatsiooniseadmetega. Täpsed lähiumbruse ulatused ning kõrguspiirangud määratakse Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud õigusaktis sätestatud korra kohaselt, arvestades lennuvälja või kopteriväljaku klassi, lennuraja pikkust, lennutegevuse laadi ning lennuvälja varustatust lennujuhtimis- ja raadionavigatsiooniseadmetega.
4. Lennuvälja ja kopteriväljaku lähiumbruse takistuste piirangupindade mõõtmed ja kõrguspiirangud kehtestab Vabariigi Valitsus.

Eelnimetatud Vabariigi Valitsuse määruse kohaselt jaguneb lennuvälja lähiumbrus takistuste piirangupindade kogumist ja kaitsevööndist.

1. **Takistuste piirangupind** on lennuvälja või kopteriväljaku ümber olev õhuruumi osa, milles tagatakse saabuvate ja väljuvate õhusõidukite ohutu lennutegevuse korraldamine. Takistuste piirangupindade projektsioonid maapinnal moodustavad lennuvälja või kopteriväljaku lähiumbruse.

Lennuvälja takistuste piirangupind koosneb järgmistest osadest:

- **horisontaalne piirangupind** – lennuraja lävedest väljapoole kujundatud 2–4 km raadiusega poolringide ja nende ühiste puutujatega piiratud ala projektsioon 45 m kõrgusele lennuvälja kontrollpunktist;
 - **kooniline piirangupind** – horisontaalse piirangupinna servast väljapoole kaldega 1:20 tõusev, lennuvälja kontrollpunktist 80–145 m kõrguseni ulatuv pind;
 - **lähenemissektori piirangupind** – lennuraja lävest väljapoole raja telje pikenduse suhtes 2,5–5%-lise kaldega tõusev sümmeetriline trapetsikujuline pind, mille laius raja läve kohal on 60–300 m, laienemine mõlemale poole 10–15% ja pikkus 1600–15 000 m;
 - **tõususektori piirangupind** – lennuraja lävest väljapoole raja telje pikenduse suhtes 1,6–5%-lise kaldega tõusev, läve kohalt 60–180 m laiune, mõlemale poole 10–12,5% laienev, lennuraja lävest 1600–4080 m kaugusele ulatuv trapetsikujuline pind koos selle jätkuks oleva samas sihis 15 000 m kauguseni ulatava riskülikukujulise pinnaga;
 - **ülemineku piirangupind** – lennuriba äärest väljapoole kaldega 14,3–20% tõusev, horisontaalse piirangupinna sisemise ääre ning tõususektori ja/või lähenemissektori pindade kokkupuutepunktideni ulatuv trapetsikujuline tasapind.
2. **Kaitsevöönd on** lennuvälja sihtotstarbelise toimimise ja häireteta lennuliikluse tagamiseks ning lennuväljalt lähtuvate kahjulike mõjude vähendamiseks ettenähtud maa-ala, kus kitsendatakse kinnisasja kasutamist. Lennuvälja kaitsevöönd moodustab riskülikukujulise ala, mis ulatub 150–500 meetrini lennuraja telgjoonest mõlemale poole ja 600–2300 meetrini lennuraja lävedest lähenemisalade suunas.

Lähiumbruse piiride kooskõlastamine

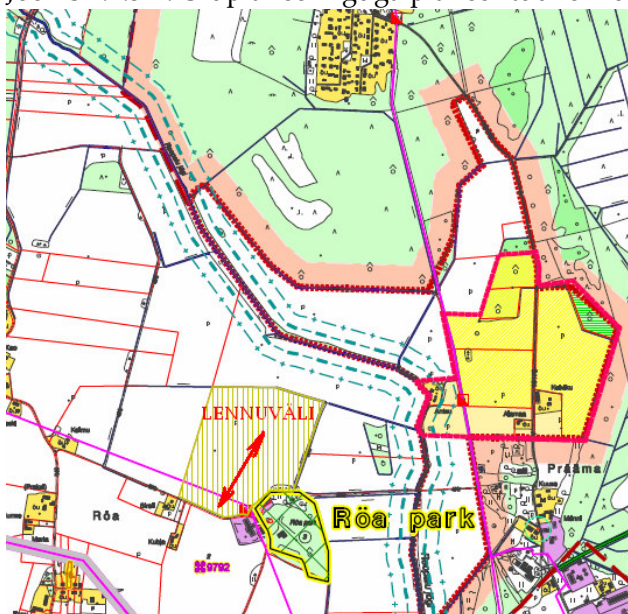
- Enne lennuväljale sertifikaadi väljaandmist ning lennuvälja käitamistingimuste muutumisel peab lennuvälja käitaja kooskõlastama Lennuametiga lähiumbruse skeemi Eesti baaskaardil mõõtkavas 1:50 000 ja digitaalversioonis.
- Enne kopteriväljakule sertifikaadi väljaandmist ning kopteriväljaku käitamistingimuste muutumisel peab kopteriväljaku käitaja kooskõlastama Lennuametiga lähiumbruse skeemi Eesti põhikaardil mõõtkavas 1:20 000 ja digitaalversioonis.
- Lennuamet kontrollib lennuvälja ja kopteriväljaku käitaja esitatud andmeid konkreetse takistuste piirangupinna ja kaitsevööndi suhtes, arvestab lähiumbruses asuvate ehitiste mõju lennuväljal või kopteriväljakul asuvate lennujuhtimis- ja raadionavigatsiooniseadmete tööle ning otsustab ehitise tunnistamise lennutakistuseks.
- Pärast lähiumbruse piiride kooskõlastamist Lennuametiga kantakse lennuvälja lähiumbruse piirid maakatastrisse.

- Lennuameti kooskõlastatud lennuvälja või kopteriväljaku lähiümbruse piire peab kohalik omavalitsus arvestama üld- ja detailplaneeringute koostamisel.

Lennuvälja lähiümbruses Lennuametiga kooskõlastamisele kuuluvad tegevused:

- 1) märkimisväärses kogustes gaasi, suitsu või veeauru eraldavate või muul viisil nähtavust halvendavate ehitiste ehitusprojektid;
 - 2) jäätmeäitluskohtade ja prügilate ehitusprojektid;
 - 3) kala- ja lihatöötlemisettevõtete ehitusprojektid;
 - 4) loomafarmide ehitusprojektid;
 - 5) muude ehitiste või ettevõtete ehitusprojektid, mis võivad mõjutada lennuliikluse ohutust lennuvälja lähiümbruses.
- Lennuametil on õigus detailplaneeringute kooskõlastamisel väljastada lennuohutusnõuetele vastavaid tehnilisi tingimusi ja seada kitsendusi või rahuldada piirangupindu läbivate takistuste püstitamise taotlusi tulenevalt Lennuameti-poolse detailplaneeringule tehtud ekspertiisi tulemustest.
 - Piirangupindu läbivate takistuste püstitamise taotluse rahuldamisel arvestab Lennuamet eelnevalt läbiviidud aeronavigatsiooni, lennuliikluse ja lennuohutuse ekspertiisi tulemustega, kui need ei ole vastuolus lennuohutusnõuetega ja lennuvälja arenguperspektiiviga.
 - Detailplaneeringute kooskõlastusega väljastatud lennuohutusnõuetele vastavad tehnilised tingimused kehtivad kaks aastat. Kui kahe aasta jooksul ei ole alustatud ehitiste projekteerimist, tuleb tehnilistele tingimustele taotleda uus kooskõlastus.

Joonis 4.1.5-1. Üldplaneeringuga planeeritud lennuväljamaa

KSH hinnang: eeltoodud tingimustest tuleneb suhteliselt palju maakasutuse kitsendusi ning nõudeid detailplaneeringute koostamisele ning seda just lennuvälja lähiümbruses. Kuna antud hetkel ei ole teada millisen lennuvälja planeeritakse, tuleks selle planeerimist teostada läbi detailplaneeringu. Detailplaneeringu algatamise taotlus peaks sisaldama ka üldandmeid planeeritava lennuvälja ning selle lähiümbruse orienteeruva ulatuse kohta. Samuti peaks olema selge lennuvälja maandumise-õhukütõusmise suund. Koostava detailplaneeringu planeeringuala peaks käsitlema üldisel tasandil kogu lennuvälja lähiala.

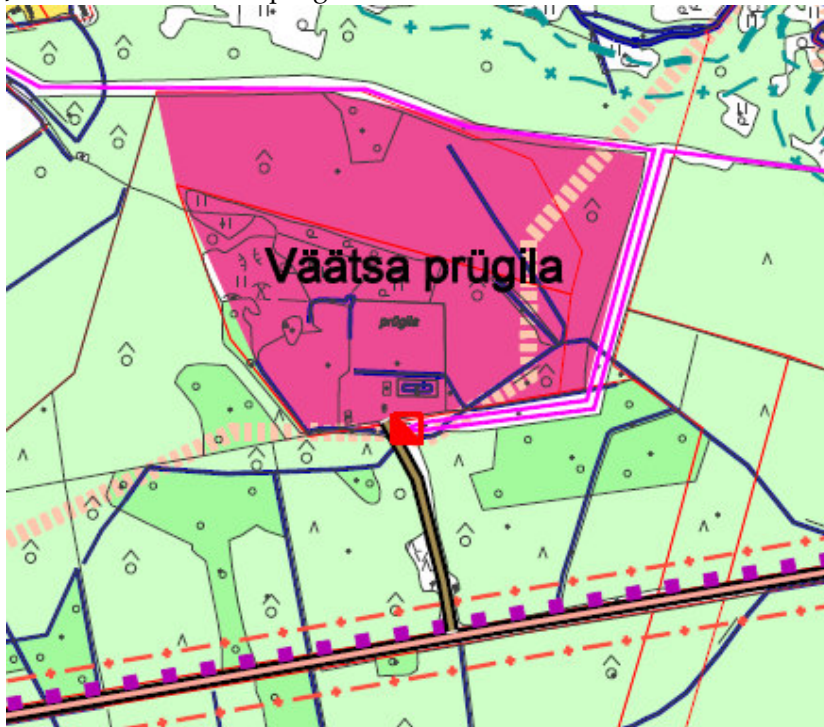
Arvestades piirkonna maakasutust, eelkõige elamualade paiknemist, oleks mõistlik lennuraja suund kirde-edelasuunaline, mis tähendaks lennukite liikumist Viraksaare ja Jõekääru külade vahelt.

4.1.6 Jäätmeoidlamaa planeerimine

Jäätmeoidlamaa planeerimine on seotud Väätša vallas paikneva Väätša prügilala arenduse vajadusega. Väätša prügilala on üks hetkel Eestis töötavatest keskkonnanõuetele vastavast prügilast, mis jääb tööle ka pärast 16.07.2009.a. aastat, mil suletakse kõik keskkonnanõuetele mittevastavad prügilad Eestis. Sellest tuleneb ka vajadus prügilat pidevalt edasi arendada, et täita tekkivat „tühimikku“ jäätmete

käitluses. Kaasaegseid jäätmekäitluskohti tuleb õigusaktide nõuetest tulenevalt arendada minimaalselt 25 aastase käitamisaaja perspektiiviga, et ei oleks vaja pidevalt uusi alasid juurde otsida. Suletavatest prügilatest mõjutab Väätsa prügila jäätmevoogu kindlasti Pärnu ja Viljandi piirkonna prügilad, mille senise teeninduspiirkonna Järvamaaga piirnevad osad vajad uut jäätmekäitluskohta. Eeltoodu realiseerimiseks teostati prügila laiendamiseks 2007.a. detailplaneering ning viidi läbi keskkonnamõtjude strateegiline hindamine.

Joonis 4.1.6-1. Väätsa prügila maa-ala

KSH üldhinnang: teostatud tööde kohaselt ei kaasne Väätsa prügila laiendamisega olulist keskkonnamõju, mis võiks ohustada piirkonna keskkonnatingimusi ning inimeste tervist ja vara. Edasised arendustegevused peaksid toimuma eelnimetatud dokumentide alusel ning üldplaneering peaks neid toetama. Samas on oluline ka, et üldplaneeringuga ei ole planeeritud prügila kaitsetsooni maakasutuse muutusi, mis võiks takistada prügila senist tegevust.

4.1.7 Põllumajandus-tootmismaa planeerimine

Üldplaneeringuga ei ole planeeritud otseselt uusi põllumajanduslikke tootmishoonete maid e. teisisõnu uusi laudakomplekse. Samas on oluline, et suurem osa Väätsa vallas toimuvast intensiivse põllumajandustootmisega seotud laudakomplekse asuvad kompaktse asustusega aladel, mis toob kaasa ka negatiivsed keskkonnamõjud piirkonna elanike jaoks. Peamiseks probleemiks on sõnnikukäitlusega kaasnev lõhnahäiring, nii sõnniku hoiustamisest kui ka selle veost tingituna. Sellised probleemalad asuvad eriti just Väätsa alevikus. Põllumajandustootjad näevad ise intensiivse loomakasvatuse väljaviimist Väätsa alevikust ning selleks on algatatud ka mitmed asukohaalternatiive otsivad detailplaneeringud, kuid hetkel ei ole veel leitud parimat asukohta.

KSH üldhinnang: Väätsa aleviku elukeskkonna kvaliteedi tõstmise seisukohalt oleks oluline viia intensiivne loomakasvatuse alevikust välja. Selleks on reaalne huvi ka põllumajandustootjatel, kuna sellega tagatakse ka enda „rahumeelsem“ tootmistegevus. Samuti on olemasolevad laudakompleksid vananenud ning vajavad uuendamist (seda nõuab ka tootjatele väljastatud keskkonnamõjude lüüsi), kuid suuremahulisi investeeringuid ei ole mõtet teha alevikus sees, kuna sellega ei vähendata oluliselt elukeskkonnakvaliteedile.

4.1.8 Infrastruktuuri planeerimine

Üldplaneeringuga planeeritakse ellu rakendada eelkõige erinevate infrastruktuuri arendamist järgmistes osades:

<i>Valdkond</i>	<i>Planeeringu aspektid</i>	<i>KSH hinnang ja ettepanekud</i>
<ul style="list-style-type: none"> Vesi- ja kanalisatsioon 	Reoveekogumisalad määratakse Väätsa alevikku ning Reopalu ja Rõa küladesse.	Reoveekogumisalade määramisel tuleks eristada reoveekogumisalasid ning perspektiivseid ühisveevärgi ja/või – kanalisatsioonisüsteemidega kaetud alasid (täpsemalt vt. KSH peatükk 6.1)
<ul style="list-style-type: none"> Elekter 	Muutusena soovitatakse kõik uued elektriliinid paigaldada maakaablina.	Maakaabli kasutamine tuleks seada kohustuseks just kompaktse asustusega aladel. Teistel juhtudel võiks juhendada võrguettevõtte nägemusest.
<ul style="list-style-type: none"> Kaugküte 	Kaugküte võrgustik planeeritakse säilitada Väätsa alevikus.	Kaugküte võrgustik peaks ette nägema ka laienemisvõimalusi, kuna jätkusuutliku energiatootmise tarvis on vaja piisavat teeninduspiirkonda. Oluline on, et kaugküte kasutamine on energiasäästu ja välisõhukvaliteedi mõjutavate keskkonnamõjude seisukohalt väga positiivse mõjuga.
<ul style="list-style-type: none"> Jäätmemajandus 	Jäätmemajanduse arendamise osas nähakse ette küladesse jäätmekogumispunktide loomist ning Väätsa aleviku keskkonnajäätme rajamist.	Nimetatud objektide rajamine on jäätmete taaskasutamise seisukohalt väga positiivne. Arvestades, et tegemist ei ole ehituslike arendustega, ei too nende rajamine kaasa püsivat maakasutuse muutust.
<ul style="list-style-type: none"> Tuleohutuse tagamine 	Otseselt uusi tuleohutuse tagamiseks ettenähtud objekte ette ei nähta.	Positiivne on uute arenduste puhul tuleohutuse veevarustuse lahendamise nõude kehtestamine. Üldiselt peaks vald tagama, et kõikidel kompaktse asustusega alal oleks nõuetekohane tuleohutuse veevarustus tagatud.
<ul style="list-style-type: none"> Teedevõrgustik 	Suuremad muudatused nähakse üldplaneeringuga ette Pärnu-Rakvere-Sõmeru mnt Reopalu-Kirna lõigul, kus ehitatakse välja ka Reopalu ringristmik ning jalakäijate tunnel.	Tegemist on väga positiivse arendusega, mille käigus viiakse maantee vastavusse liiklusintensiivsusega, võimaldades turvalisemat ning sujuvamat liiklusvoogu. Väätsa valla seiskohast on oluline, et turvalisemaks muutub Väätsa poole suunduv ristmik ning elanike liikumine Reopalu külas.

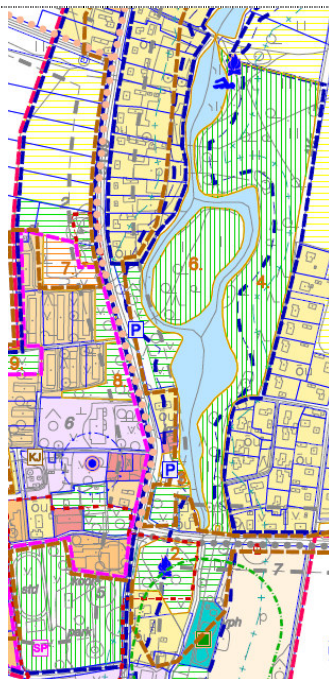
KSH üldine ettepanek: infrastruktuuri planeerimisel on oluline jälgida, kas üldplaneeringu ja arengukavade nägemus arendustegevustest langevad kokku. Juhul kui üldplaneering näeb arendustegevust laiemalt kui arengukava, tuleks planeeringuga anda ka üldised suunised arengukavade uuendamiseks. Näiteks perspektiivsetele elamualadele planeeritud elanike arv jne. Samuti üldine nägemus infrastruktuuri arendamisest olukorras, kus elamualasid ei arendada välja korraga vaid näiteks krundi kaupa.

4.1.9 Puhke- ja virgestus, planeerimine

Puhke- ja virgestus ning supelranna maa planeerimise eesmärk on tõsta elukeskkonna kvaliteeti Väätsa valla asulates, pakkudes selleks mitmekülgsemat vabas õhus ajaveetmise võimalusi. Osaliselt loovad arendused võimalusi ka turismivoo suurendamiseks, kuid arvestades planeeritavate tegevuste iseloomu, on tegemist peamiselt kohalikele elanikele suunatud tegevusega.

Planeeringu mõistes on puhke- ja virgestusmaa külaplatsid, matkarajad ning mänguväljakud. Paljuski on tegemist olemasolevate alade korrastamise ning edasiarendamisega. Planeeringu kohaselt on nende objektide puhul tegemist küll puhke- ja virgestusmaaga, kuid tegelikkuses ei muudeta planeeringuga nende maade maakasutuse otstarvet, vaid lepitakse avalikult kokku nende alade kasutuseesmärk – juhtfunktsioon. Reaalne maakasutuse muutus on määratud ainult Väätsa alevikku.

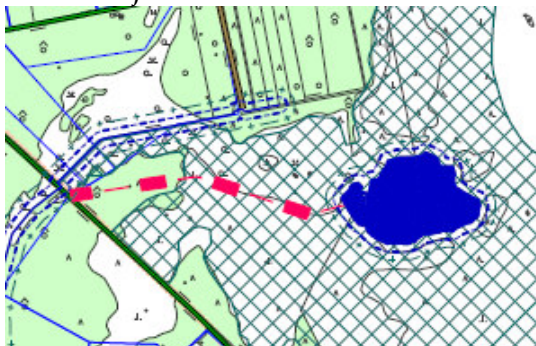
Valdkond	Planeeringu aspektid	KSH hinnang ja ettepanekud
<ul style="list-style-type: none"> Mängu- ja spordiväljakud ning külaplatsid 	<p>Mänguväljakud on planeeritud kõikidesse Väätsa valla asulatesse. Tegemist on peamiselt olemasolevate aladega. Mitmekesisemad arendused on ettenähtud Väätsa alevikku.</p>	<p>. Kaitsealadele planeeritud tegevuste puhul tuleb arvestada kehtivate normidega, n. Väätsa pargi puhul (täpsemalt vt. KSH peatükk 6.3).</p>
<ul style="list-style-type: none"> Puhke- ja virgestusmaa 	<p>Keskne puhke- ja virgestusmaa määratakse Väätsa alevikku, mis kaasab endasse Väätsa parki ning tehishjärveäärset maad.</p>	<p>Sellises ulatuses puhke- ja virgestusmaa määramine Väätsa aleviku keskosas on olulise positiivse mõjuga ning edaspidi moodustab see kõrge kvaliteediga Väätsa aleviku elukeskkonnast väga tähtsa osa. Osaliselt jääb puhke- ja virgestusmaa kaitsealustele Väätsa pargi ja Türi maastikukaitsealadele, mistõttu tuleb arvestada vastavate kaitseeskirjadega.</p> <p>Väätsa pargialale jääva ala puhul tuleb arvestada, et tegemist projekteeritava kultuurimälestise kaitsevööndiga.</p>

- Matkarajad

Matkaradadena on planeeritud rajada Tuulisilla järveni viiv laudtee ja ehitada vaatetorn ning korrastada Väätsa rabasse viivad laudtee.

Tuulisilla järveni viiv laudtee

Väätsa rabasse viiv laudtee

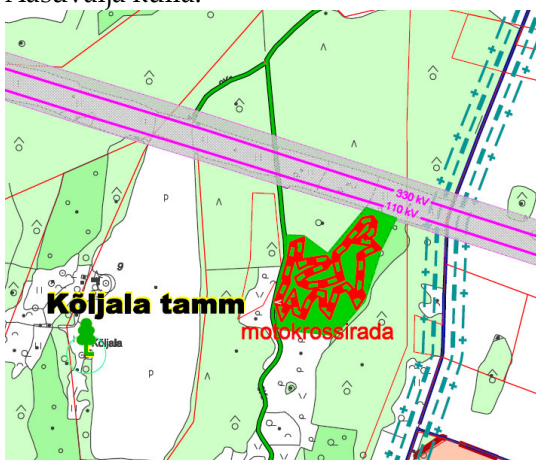

Matkaradade rajamine iseenestest ei too kaasa olulist negatiivset keskkonnamõju. Olulisemaks muutub nende radade kasutamise koormus. Kuigi Tuulisilla ei asu kaitsealal, tasuks kaaluda valla poolt eraldi reeglite määramist (n. „Tuulisilla puhkeala kasutamise kord“) edaspidiseks maa-ala kasutamiseks.

Väätsa raba matkaraja puhul tuleb arvestada Väätsa maastikukaitseala kaitseeskirjaga ning arendustegevused kooskõlastada keskkonnaametiga. Tõenäoliselt ei piisa selleks üldplaneeringu kooskõlastamisest.

- Motokrossi- ja ATV rada

ja Motokrossi ja ATV rada on planeeritud Aasuvälja külla.

Reguleeritud motokrossi ja ATV raja rajamine on üldise keskkonnakasutuse seisukohalt äärmiselt positiivne ning vajalik. Arvestades, et planeeritava alaga on tegemist on vana kruusakarjääriga, ei ole tegemist olulise mõjuga antud piirkonnale. Samuti ei asu ala läheduses elamuid, mida võiks häirida näiteks mootorimüra. Lähim oluline objekt on Kõljala tamm, millele motokrossirada ei tohiks samuti olulist mõju avaldada.

4.1.10 Haljasala- ja parkmetsamaa

Haljasala- ja parkmetsamaaks määratakse olemasolevad pargid ja haljasalad, kuhu ei nähta ette edasist arendustegevust, näiteks ehitamist. Kaaluda tuleks osadele aladele kaitsehaljastuse juhtfunktsiooni andmist (vt. täpsemalt peatükk 4.1.11 ja 7).

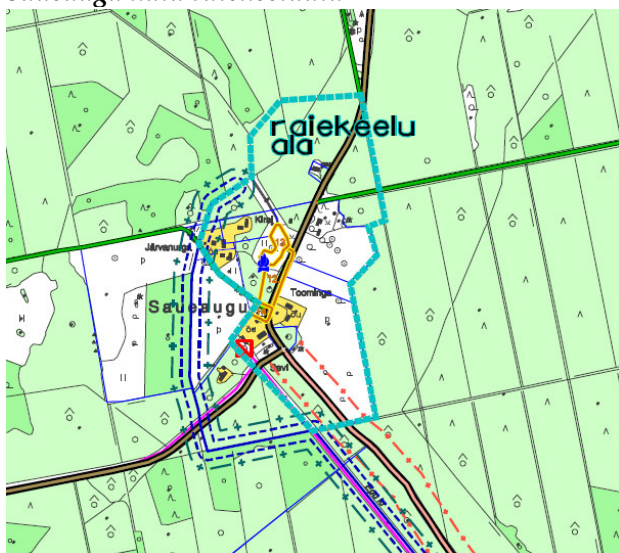
4.1.11 Kaitsehaljastuse planeerimine

Kaitsehaljastuse maa on ettenähtud teede äärde ning kahe erineva teineteist segava funktsiooniga sihtotstarvete eraldamiseks ja kaitseks. Kaitsehaljastuse maale ei ole üldjuhul hoonestamine lubatud. Kaitsehaljastuse maa on ettenähtud ümber Saueaugu küla keskuse, et säilitada olemasolevat „metsaküla“ miljööd. Saueaugu küla keskus määratakse 300 m ulatuses olemasolevast hoonestusest raiekeeluala.

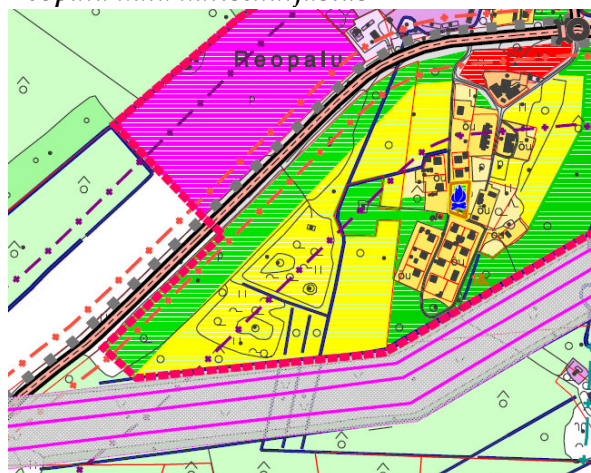
Perspektiivset kaitsehaljastust on ettenähtud Väätša alevikku Väätša-Nõmme tee äärde perspektiivse elamupiirkonna ja maantee vahelisele alale. Samuti Reopalu küla laienduse ja Pärnu-Rakvere-Sõmeru mnt vahelisele alale.

Joonis 4.1.10. Üldplaneeringuga määratud kaitsehaljastus

Saueaugu küla raiekeeluala

Reopalu küla kaitsehaljastus

KSH üldhinnang: kaitsehaljastuse maa planeerimine üldplaneeringu tasandil on väga positiivse mõjuga. Kaitsehaljastuse mitmekülgset positiivset eesmärki rõhutab planeeringuga määratud kaitsehaljastus Saueaugu külas, mille eesmärgiks on küla ilme säilitamine, mitte niivõrd otseste keskkonnamõjude leevendamine, näiteks müra- ja heki näol. Kaitsehaljastuse juhtfunktsioon tuleks anda kõikidele haljasala- ja parkmetsamaadele, millel on üldplaneeringu mõistes määratud kaitsefunktsioon. Aluseks tuleks võtta üldplaneeringu seletuskirja peatükki „Kaitsehaljastuse maa“ lk 33. Kaitsehaljastuse määramisel tuleb kindlasti arvestada KSH aruande peatükis 7 toodud aspekte.

4.1.12 Planeeringukohustusega alad ja juhud

Detailplaneeringu koostamise kohustusega aladeks määratakse:

- Väätša alevik

- Reopalu küla kompaktse asustusega maa-ala koos laiendusega;
- Rõa küla kompaktse asustusega maa-ala;
- Jõekäärü külas kavandataavad kompaktse asustusega maa-alad.

Detailplaneeringu koostamine on kohustuslik järgmistel juhtudel:

- hajaasustatud kohtades maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui soovitakse ehitada enam kui kolmest pereelamust koosnevat hoonete gruppi;
- kämpingu või motelli rajamisel;
- autoteenindusjaama, bensiinjaama rajamisel;
- tootmise või tööstuse planeerimisel, kui tootmisest tulenevad üle antud piirkonda lubatud mõjud (müra, saast, heitgaasid jms) väljuvad tootmismaa piiridest ning mõjutavad lähiümbrust või kavandatakse rajada üle 1000 m² ehitusaluse pinnaga tootmis- või laohoonet. Koos detailplaneeringuga tuleb hinnata majandusele, sotsiaalsele ja looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid planeeringu koostamise käigus;
- uue tootmisala planeerimisel;
- uue loomapidamishoone rajamisel, kui niisuguse linnu-, sea- või veisefarmi püstitamise, kus saab kasvatada rohkem kui 85 000 broilerit või 60 000 kana, 3000 nuumsiga arvestuskaaluga igauks üle 30 kilogrammi, 900 emist, 450 lüpsilehma, 600 lihaveist või 900 kuni 24 kuu vanust noorveist.

Vald võib põhjendatud vajaduse korral alata detailplaneeringu koostamise aladel ja juhtudel, mille puhul üldreeglina detailplaneeringu koostamise kohustust ei ole.

KSH ettepanek üldplaneeringule: detailplaneeringu koostamise juhtudest võiks ära märkida ka mäetöötusmaa, lennuväljamaa planeerimise, mis võivad endaga kaasa tuua olulised mõjud just väljapool konkreetset arendatavat alasid (kaugemale ulatuvad mõjud teedevõrgustikule, põhja- ja pinnaveele või maakasutuspiirangud läbi kaitsevööndite).

5 Alternatiivsed planeeringulahendused, sh 0-alternatiiv

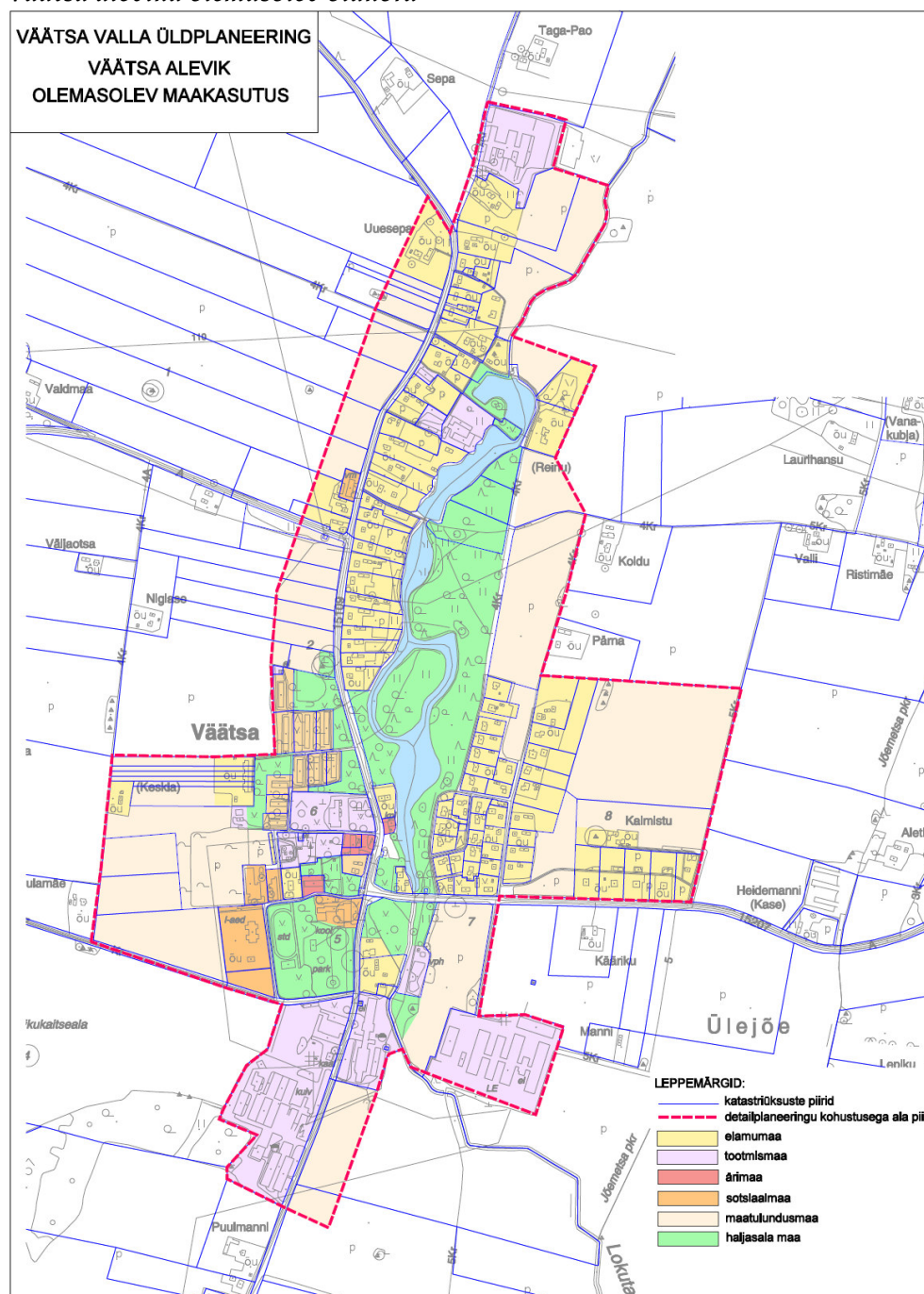
Alternatiivsed planeeringulahendused peaksid põhinema erinevatel arengustsenaariumitel, mis peaksid tulema omavalitsuse arengukavast. Üldplaneering peakski olema eelkõige töövahend, millega rakendatakse omavalitsuse arengukava, sh selle koosseisus olevad teemaarengukavad, ellu. Kui omavalitsuse arengukavas tuuakse välja omavalitsuse arenguperspektiivid ja seda täitvad tegevused, siis üldplaneering on dokument, mis annab soovitud tegeliku sisu ning visualiseerib tervikpildi omavalitsusest mida arengukava(-d) taotlevad. Samuti võib püstitada erinevaid arengustsenaariumeid on üldplaneeringu koostamise käigus. Kas ja kui palju üldplaneering sisaldab alternatiivseid lahendusi, sõltub selle lähteülesandest, planeeringu koostajast, maaomanikest ning planeeringule tehtud ettepanekutest. Kokkuvõttes peaks tulema alternatiivsed arengustsenaariumid planeeringuprotsessist ja huvitatud isikute poolt. Kuigi keskkonnamõju strateegiline hindamine oma protseduurilt eeldab planeeritava tegevuse alternatiivide hindamist, eeldab see nende reaalselt alternatiivide olemasolu ja kajastamist KSH objektis olevas strateegilises planeerimisdokumendis.

Väätša valla üldplaneeringu koostamise protsessis ei peetud vajalikuks alternatiivseid planeeringulahendusi, mis vajaksid KSH tasandil omavahel hindamist ja valiku tegemist, välja töötada. Seetõttu ei ole käesolevas KSH teostatud ka alternatiivsete planeeringulahenduste võrdlemist KSH programmis toodud hindamisskaalat kasutades ⁴.

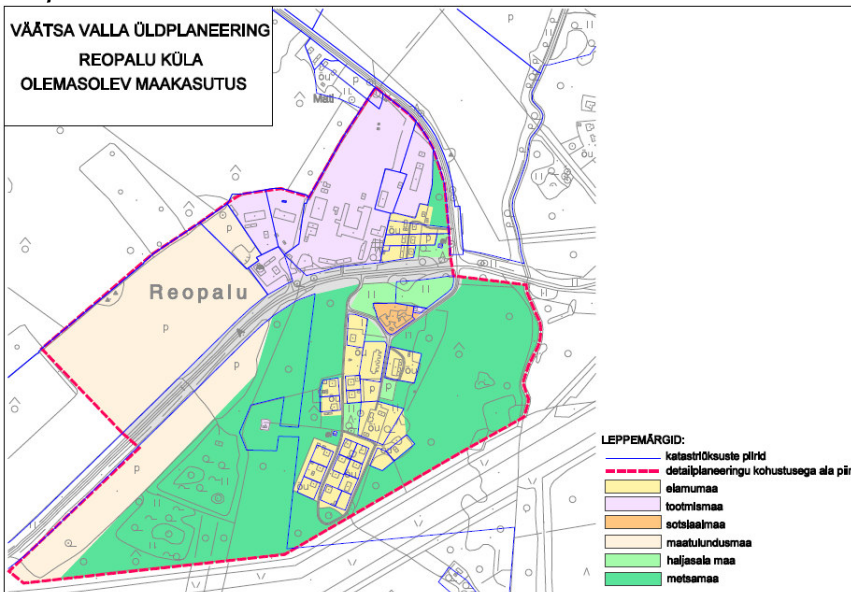
Üldplaneeringu O-alternatiiv tähendaks järgnevatel joonistel näidatud olemasoleva olukorra säilimist, mis aga ei kajastaks tegelikku tänast maakasutust ning ei tooks välja piirkonna arenguperspektiive. Edasine arendustegevus toimuks läbi eraldiseisvate detailplaneeringute ning maakasutusotstarvete muutmise, mis aga ei pruugi tagada piirkonna terviklikku arengut ning on liiga sõltuv arendajate huvidest. Sellise arendustegevuse puhul on vallavalitsusel ning avalikkusel väga raske osaleda arenguprotsessis ning jäävad seetõttu rohkem „pealtvaataja rolli“.

⁴ KSH programmi koostades ei olnud teada kas planeering sisaldab ka alternatiivseid lahendusi või ei.

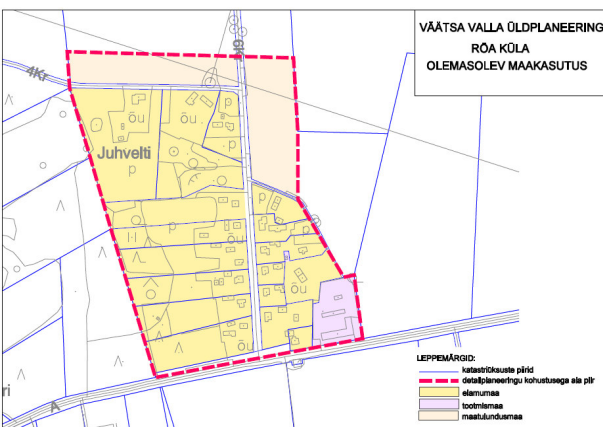
Joonis 5-1. Olemasolev maakasutus ja planeeringulahendus

Väätsa aleviku olemasolev olukord

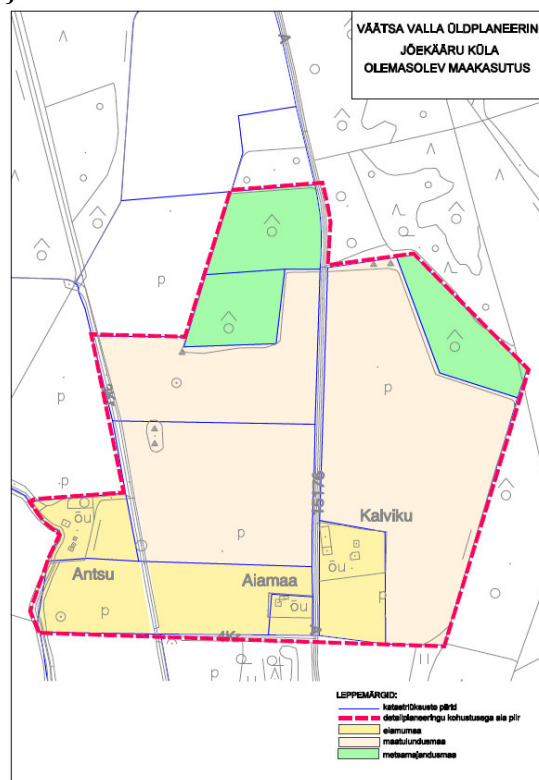
KSH hinnang: Väätsa aleviku hetkeolukord kajastab suhteliselt täpselt olemasolevat maakasutust. Planeeringulahendusega nähakse ette peamiselt perspektiivsete maakasutuste loomist tänasele maatulundusmaale, mis asub kompaktsel asutusega alal. Planeeringulahendusega ei muudeta teisi hetkel määratud maakasutuse sihtotstarbeid. Samuti säilib tänase haljasala maa osalisel määramisel puhke- ja virgestusmaaks selle endine juhtfunktsioon.

Reopalu küla olemasolev maakasutus

KSH hinnang: Reopalu külas on palju maatulundusmaa ning haljas- ning metsamaad, mis moodustab suurema osa küla territooriumist. Arvestades Reopalu lähedust Paide linnale, on tegemist ühe perspektiivsematest küladest Väätsa vallas, kus on oodata lähiaastatel intensiivset arengut. Arengu seisukohast on kindlasti olulisemad elamualade laiendus ning võimalikud ärimaad. Hetke maakasutuse säilitamine ja küla arendamine läbi detailplaneeringute või igakordsete maakasutusfunktsioonide määramise, ei anna külas teroikpilti ning ei too välja tema arengupotentsiaali.

Rõa küla olemasolev maakasutus

KSH hinnang: Rõa ja Jäekäärü külad peaksid edaspidi olema Väätsa valla peamised rahulikud elamupiirkonnad, kuhu ei planeerita tootmis- ja ärimaid. Planeeringuga Rõa külas suuri muutusi ette ei nähta, kui Jäekäärü küla olemasoleva maakasutuse järgi justkui ei eksisteeriks. Kokkulepitud maakasutuse määramiseta oleks seda ala ainult elukeskkonnana suhteliselt raske kujundada.

Jäekäärü küla olemasolev maakasutus

KSH üldhinnang O-alternatiivile üldplaneeringu rakendamise seisukohast: hinnangu lähtepunktiks on olukord, kus Väätsa valla arengukava ning teiste strateegiliste planeerimisdokumentidega planeeritud tegevusi rakendatakse ilma üldplaneeringuga perspektiivset maakasutust määratlemata. See tooks kaasa olukorra, kus pikalt ettepoole arengut planeerivad dokumendid ei oska arvestada maakasutuse arendusperspektiividega ning keskenduvad ainult olemasolevale olukorrale. Probleemiks võib see kujuneda just ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arengukava puhul ning teevõrgustiku parendamist planeerivate dokumentide puhul. Infrastruktuuri planeerimisel on vajalik ette näha perspektiivi ning luua võimalused edasisteks arendusteks. Samuti on vajalik tootmistevõime laiendamisel ning planeerimisel teada valla üldist arengut, just elamu- ning puhke- ja virgestusmaade osas. See annab võimaluse suunata tootmist, näiteks intensiivset põllumajandustootmist, elamualadest, sh perspektiivsetest, kaugemale. Sellega välditakse tulevikus tekkivaid omavahelisi vastuolusid ning tagatakse rahumeelne koosseksisteerimine.

6 Üldplaneeringu rakendamisega kaasnevad keskkonnamõjud ning leevendavad meetmed

Vastavalt käesoleva KSH programmile planeeriti kasutada keskkonnamõju hindamisel metoodikat millega antakse igale konkreetsele planeeritud tegevustele numbriline hinnang:

0 – mõju puudub

1. Kaudne mõju:

1.1 – kaudne mõju, oluliselt positiivne

1.2 – kaudne mõju, suhteliselt positiivne

1.3 – kaudne mõju, suhteliselt negatiivne

1.4 – kaudne mõju, oluliselt negatiivne

2. Otsene mõju:

2.1 – otsene mõju, oluliselt positiivne

2.2 – otsene mõju, suhteliselt positiivne

2.3 – otsene mõju, suhteliselt negatiivne

2.4 – otsene mõju, oluliselt negatiivne

Metoodika valik eeldas aga väga konkreetsete tegevuste määramist üldplaneeringus, sh tootmis- ja ärimaadel planeeritavate majandustegevuste väljatoomist. Hetkel väljatöötatud planeeringulahendus jätab majandustegevuste loetelu lahtiseks. Konkreetsed meetmed on välja toodud probleemide parandamiseks, näiteks liiklusohutusse puutuv, mis aga ei vaja enam KSH poolt numbrilist hinnangut.

Eeltoodust tulenevalt muudeti KSH aruande koostamisel hindamise metoodikat ning kasutati KSH protsessis erinevate meetodite kombinatsiooni ja erinevaid lähenemisviise, sõltuvalt sellest, millise hindamisstaadiumiga oli tegemist. Näited mõlemasse kategooriasse kuuluvate hindamismeetodite kohta on toodud alljärgnevalt:

- **konsultatsioonid ja küsimustikud** – vahend info kogumiseks erinevate tegevuste kohta nii minevikus, olevikus kui tulevikus, mis võivad mõjutada kavandatava tegevusega kaasnevaid mõjusid. Käesoleva KSH käigus eraldi küsimustikke läbi ei viidud, need teostati üldplaneeringu koostamise käigus (kokkuvõtted on toodud üldplaneeringu seletuskirjas);
- **ruumiline analüüs** – kasutati erinevat kaardimaterjali, mis võimaldas määratleda ja hinnata võimalike eri liiki mõjude koosmõju ilmnenemist ja välja tuua piirkonnad, kus mõjud võivad olla kõige olulisemad;
- **võrgustiku ja süsteemi analüüs** – erinevate keskkonnaelementide vahel on seosed ja vastastikused koosmõjud ning kui ühte elementi eriliselt mõjutatakse, siis see toob endaga kaasa temaga seotud teiste keskkonnaelementide mõjutamise;
- **taluvusvõime analüüs** – põhineb teadmisel, et keskkonnas esinevad künnised (taluvuspiirid); kavandatavat tegevust saab hinnata keskkonna taluvusvõime või kindlaksmääratud piirväärtuste suhtes, ka koosmõjus teiste tegevustega.

Üldplaneeringuga planeeritavad tegevused baseeruvad **perspektiivse maakasutuse kindlaksmääramisel**. Perspektiivse maakasutuse muutumine reaalseks maakasutuseks on reguleeritud planeerimisseaduses ning on kirjeldatud üldplaneeringu seletuskirjas. Üldplaneeringu eesmärgist ja seletuskirjast tulenevalt on planeeritava tegevuse keskkonnamõju strateegilisel hindamisel järgitud samasugust ülesehitust (eelkõige tagamaks üldplaneeringu ja käesoleva KSH kergemat loetavust),

tuues eraldi välja iga perspektiivse maakasutusotstarbe ning sellega prognoositavalt kaasnevad keskkonnamõjud ja rakendatavad leevendavad meetmed.

KSH eesmärgid iga keskkonnaelemendi kaitse seiskohalt on:

Vesi ja pinnas

- ✓ Hoida veeheidet sellisel tasemel, et ei toimuks veekogude veekvaliteedi halvenemist
- ✓ Hoida veekasutust sellisel tasemel, et ei toimuks ületarbimist
- ✓ Vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastamist
- ✓ Vähendada jäätmeteket, rakendada taaskasutust ja kompostimist

Õhukvaliteet ja müra

- ✓ Vältida õhu saastumist määral, mis võiks kahjustada keskkonda
- ✓ Vähendada kasvuhoonegaaside emissiooni
- ✓ Vähendada vajadust autoga liikumiseks
- ✓ Tootmisettevõtetest tulenevate ebasoodsate keskkonnakahjustuste vähendamine /vältimine.
- ✓ Saasteainete välisõhku emissiooni kontrolli tõhustamine.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik (sh looduskaitse)

- ✓ Säilitada bioloogilist mitmekesisust
- ✓ Hoida ära negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele
- ✓ Maksimaalselt hoida ära veekogude kaldajoone muutmist
- ✓ Tagada toimiv rohevõrgustik

Maastik ja kultuuripärand (sh väärtuslikud maastikud)

- ✓ Säilitada kultuurimälestisi ja teisi kultuurilisel olulisi paiku
- ✓ Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära
- ✓ Luua uusi hooneid ja rajatisi selliselt, et need sobiksid antud keskkonda
- ✓ Säilitada väärtuslikke maastikke

Elanikkonna heaolu ja tervis

- ✓ Tagada elanikkonnale võimalused looduses viibida ja liikuda
- ✓ Toetada tervislikke eluviise
- ✓ Tõsta elanikkonna turvalisust
- ✓ Vältida (vähendada) keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimeste tervisele

Sotsiaal-majanduslik keskkond

- ✓ Tagada avalike teenuste (sh hariduse) kättesaadavus kõigile
- ✓ Tagada spordi-, puhke- ja vabaaja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile
- ✓ Vähendada teenuste kättesaadavuse, elukvaliteedi erinevusi tulenevalt east, elukohast jm
- ✓ Arendada infrastruktuuri
- ✓ Soodustada mitmekülgse ettevõtluse arengut erinevates piirkondades

Jäätmeteke

Jäätmehoolduse planeerimisel on tähtsaim käitlustoimingute hierarhia järgmine, mille eesmärgiks on vähendada jäätmete teket ning suurendada jäätmete taaskasutust:

- ✓ Jäätmetekke vältimine

- ✓ Tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine
- ✓ Jäätmete taaskasutamise laiendamine
 - otseses ringluses (korduvkasutamine)
 - materjaliringluses
 - bioloogilistes protsessides (kompostimine)
 - energeetiliseks otstarbeks (põletamine)
- ✓ Keskkonnanõuete kohane jäätmetöötlus ja ohutustamine
- ✓ Jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine (n. ladestamine)

Keskkonnamõju strateegilise hindamise esimeses etapis määratleti üldplaneeringu rakendamisega kaasnevad võimalikud keskkonnamõjud⁵ ning nende analüüsimise käigus valis ekspert välja olulised keskkonnamõjud⁶, milliseid käsitleti käesolevas keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes põhjalikumalt.

6.1 MÕJU VEELE

Üldplaneeringu eelduslik mõju veele (pinna- ja põhjavesi) tuleneb eelkõige elamu- ja tootmis-ärimaade planeerimisest, sh põllumajandustootmise, jäätmekäitlusmaa planeerimisest, ehk perspektiivsete maakasutuste määramisest, millede kasutamine tulevikus tooks kaasa põhjavee tarbimise, reovee tekkimise või üldise ohu veekeskkonna reostumisele. Hinnangu andmisel on olulised järgmised aspektid: 1) põhjavee kaitstus, 2) põhjavee tarbimine, 3) reovee tekkimine.

Põhjavee kaitstus

Põhjavee looduslik kaitstustus tuleneb eelkõige piirkonna geoloogilistest ja hüdrogeoloogilistest tingimustest. Määravaks on siinkohalt põhjavett kaitsva pinnasekihi paksus ja koostis.

Nii nagu kogu Järvamaa, asub ka Väätša vald Balti kilbi lõunanõlval Põhja-Eesti platoo keskosas. Piirkonna geoloogiline ehitus koosneb peamiselt kolmest üksteise peal asetsevast kihist:

1. tard- ja moondekivimitest koosnev kristalne aluskord;
2. settekivimitest koosnev aluspõhi;
3. pudedatest kvaternaarsest setetest koosnev pinnakate.

Piirkonna aluspõhja moodustavad ülevalt allapoole liikudes alam-siluri Raikküla lademe savikad ja dolomiidistunud lubjakivid, millele järgnevad alam-siluri Juuru lademe dolomiidistunud kavernoossed ja lõhelised lubjakivid. Edasi järgnevad ülem-ordoviitsiumi Porkuni lademe (O₃pr) dolomiidistunud lõhelised ja kavernoossed lubjakivid. Siis kuni 45 m paksused Pirgu lademe (O₃pg) lubjakivid, mille all lamavad savikad Vormsi lademe (O₃vr) lubjakivid. Ordoviitsiumi ja siluri vanusega lubjakivide, mergli ja dolomiitide kogupaksus on 100-170 m. Lubjakivide all levivad alamordoviitsiumi ja kambriumi liivakivid ja savid, mille all on omakorda kristalne aluskord.

Maakond jaguneb aluspõhja reljeefist tulenevalt kolmeks erinevaks osaks:

⁵ Keskkonnamõju - on tegevusega eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju inimese tervisele ja heaolule, keskkonnale, kultuuripärandile või varale.

⁶ Oluline keskkonnamõju – keskkonnamõju, mis võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervisele ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

1. idaosa, kuhu jäävad maakonda kuuluvad Pandivere kõrgustiku osad;
2. keskosa ehk Pandivere kõrgustiku nõlvaala;
3. madal ja tasane lääneosa.

Piirkonna geoloogilistest tingimustest, võib järeldada, et piirkonnas moodustavad põhjavett kaitsva kihi peamiselt liivsavi- ja saviliivmoreen. Selleks, et hinnata sellise kaitsva kihi efektiivsust on oluline teada kihi veejuhtivust. Kivimite veejuhtivus ehk omadus lasta läbi vett, sõltub peamiselt neis esinevate pooride, lõhede ja tühikute hulgast. Poorsuse suurenemisel tavaliselt suureneb ka veeläbilaskvus. Kui aga poorid on liiga väikesed, nagu näiteks savide puhul, siis kivim võib isegi 50 % poorsuse juures olla praktiliselt vettpidav.

Joonis 6.1-1. Väätsa valla põhjavee kaitsvus pinnakatte paksusest tulenevalt

Tingmärgid:

MAAPINNALT ESIMISE ALUSPÕHJALISE VEEKOMPLEKSI PÕHJA-VEE LOODUSLIKU KAITSTUSE (REOSTUSOHTLIKKUSE) HINNANG

	Kaitsmata (väga kõrge reostusohhtlikkus) alvarid; moreeni <2m		Keskmiselt kaitstud (keskmine reostusohhtlikkus) moreeni 10 - 20m; savi, liivsavi 2 - 5m
	Nõrgalt kaitstud (kõrge reostusohhtlikkus) moreeni 2 - 10m; savi, liivsavi <2m		Suhteliselt kaitstud (madal reostusohhtlikkus) moreeni 20 - 50m; savi 5 - 10m
			Kaitstud (väga madal reostusohhtlikkus) moreeni >50m; savi >10m

Arvestades, et Väätsa valla geoloogilises ehituses esineb ka märkimisväärses ulatuses väga hea kvaliteediga savi, on kohati tegemist ka väga hästi kaitstud põhjaveega aladega, näiteks Roovere piirkonnas, kus asub Väätsa prügila, mis erineb näiteks oluliselt Rõa ja Reopalu piirkonna geoloogilisest tingimusest.

Tabel 6.1-1. Geoloogilised tingimused

K i h i		Litoloogiline kirjeldus	
algus, m	lõpp, m	Rõa ja Reopalu piirkond	Roovere piirkond
0,0	0,5	muld	muld
0,5	3,0	turvas	savimöll
3,0	4,5	saviliiv veerisega	möllsavi

K i h i		Litoloogiline kirjeldus	
algus, m	lõpp, m	Röa ja Reopalu piirkond	Roovere piirkond
4,5	23,0	tihe lubjakivi	tihe lubjakivi
23,0	51,0	tihe lubjakivi	edasised andmed puuduvad
51,0	59,0	dolomiit	
59,0	113,0	savikas lubjakivi	
113,0	124,0	lubjakivi mergli vahekihtidega	
124,0	142,0	lubjakivi mergli vahekihtidega	
142,0	155,0	lubjakivi mergli vahekihtidega	
155,0	170,0	lubjakivi	

KSH hinnang põhjaveekaitse tagamisele: üldplaneeringuga nähakse ette maakasutuse muutusi peamiselt Väätša valla kesk- ja idaosas, kus põhjavee looduslik kaitstus nõrk. Seetõttu tuleb edasiste planeeringute käigus tähelepanu pöörata veekaitsele. Elamuvalade arendamise tingimuseks peaks olema tekkiva reovee kokkukogumise ja puhastamise kohustus. Tootmis- ja ärimaade arendamisel tuleks tähelepanu pöörata lisaks ka sadevee kogumisele ja vajadusel puhastamisele. Loodusliku põhjaveekaitstus seab tingimused ka jäätmekäitlusmaa ja põllumajandusliku tootmise maa kasutamisele.

Jäätmekäitlusmaad nähakse ette Väätša prügila laiendusena ning keskkonnajäätmete rajamiseks Väätša aleviku katlamaja territooriumile. Väätša prügila laiendus toimub 2007.a. teostatud detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise alusel. Teostatud hindamiste kohaselt ei too planeeringu rakendamine kaasa olulist keskkonnamõju piirkonna veekeskonnale. Väätša aleviku keskkonnajäätmete puhul on tegemist jäätmete liigitikogumise võimalust pakkuva kohaga, kus ei toimu jäätmete töötlemist. Jäätmed kogutakse spetsiaalsetesse kogumisvahenditesse, millega välditakse võimalikku keskkonnareostust. Juhul kui keskkonnajäätmete planeeritakse hakata koguma ka biolagunevaid olmejäätmeid, tuleks eelnevalt teostada keskkonnamõju eelhindang, mis annaks vallale piisavalt informatsiooni otsustamiseks keskkonnajäätmete sobivuse kohta biolagunevate jäätmete kogumiseks.

Üldplaneeringuga ei nähta ette muutusi **põllumajanduse tootmismaade** ega ka intensiivseks põllumajanduslikuks tootmiseks kasutatavate maatulundusmaade osas. Kuigi Väätša vald on algatanud mitu detailplaneeringut leidmaks OÜ Väätša Agro vanade laudakomplekside asemele uue asukohta, ei ole nende planeeringutega edasi mindud.

Põhjavee tarbimine ja reovee kogumine

Väätša valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava kohaselt jääb Väätša vald valdavalt alamsiluri ja keskdevoni kivimite avamusalale. Paeses aluspõhjas leidub rohkesti karstilehtreid ja -lõhesid. Kvaternaari veeladestik ehk pinnakattega seotud veekiht levib üle kogu Pärnu alamvesikonna ja on hajaasustuses laialdaselt kasutuses olev (salvkaevud) veeladestik. Veekvaliteet on muutlik, sõltudes paljus kohalikust majandustegevusest. Leidub lokaalseid, valdavalt lämmastikuühenditega reostunud piirkondi. Siluri-ordoviitsiumi karbonaatkivimeis liigub põhjavesi mööda lõhesid ning karstitühemikke. Kivimikihtide vahel on nii horisontaalseid kui ka vertikaalseid lõhesid. Viimased on seotud tektooniliste rikkevöönditega ning paiknevad pindalaliselt ebaühtlasemalt. Ordoviitsiumi-kambriumi liivakividega seotud veeladestik on ca 200 m sügavusel. Ladestiku paksus on 25 – 30 m. Veeladestik on olnud tugevasti mõjutatud inimtegevusest veevõtu läbi. Vee kvaliteet ei vasta üle kogu Pärnu alamvesikonna organoleptiliste omaduste ja rauasisalduse osas nõuetele. Asulates jääb individuaalkaevude probleemiks lokaalne reostus (ammoonium, bakterioloogiline reostus). Lisaks torvee kvaliteedile halvendab vee kvaliteeti suuresti ka torustike kehv seisund. Maapiirkondade puurkaevude osas puudub süsteemne ülevaade. Eesti Geoloogiakeskuse andmebaasis registreeritud

tarbepuurkaeve on vallas kokku 43. Puurkaevude sügavus ulatub 25 ja 130 meetri vahele. Põhjavesi pärineb siluri ja ordoviitsiumi veekihtidest.

Ühisveevärgiga kaetud alad on Väätsa vallas Väätsa alevik ja Lõõla, Reopalu ning Rõa külad. Probleemiks on joogivee kvaliteet, mis ÜVK arengukava kohaselt ei vasta hägususe, värvuse ning raua- ja mangaanisalduse osas joogivee kvaliteedinõuetele.

KSH hinnang: üldplaneeringuga on määratud Väätsa vallas reoveekogumisalad Väätsa alevikus ning Lõõla külas. Reoveekogumisalad on määratud olemasolevate tarbijate arvu järgi ning on ala, kus reovee kogumine on kohustuslik. Samuti on omavalitsusel kohustus arendada reoveekogumisalal kanalisatsioonisüsteeme selliselt, et tarbijatel oleks võimalus sellega liituda ning reoveekogumise kvaliteet ning puhastamine tagaks piirkonna põhja- ja pinnavee kaitstuse. Teise vee- ja kanalisatsioonisüsteeme reguleeriva alana on üldplaneeringus määratud perspektiivsed ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniga kaetavad alad: Väätsa alevikus, Reopalu külas, Rõa külas. Tegemist on aladega, kus on planeeritud rajada või laiendada olemasolevat ühisveevärgi- ja kanalisatsioonivõrgustikku. Piirkondades, kus on hetkel määratud reoveekogumisalad tähendab see olemasolevate alade laiendamist, arvestades üldplaneeringuga ettenähtud arenguperspektiivi, eriti elamu- ning ärimaade osas. Teistel aladel aga organiseeritud vee- ja kanalisatsioonisüsteemide arendamist omavalitsuse poolt.

KSH ettepanekud ÜVK süsteemide arendamisele: persp. ÜVK kaetava alana tuleks määratleda Jõekäärü küla, mis võiks tulevikus liituda Paide linna kanalisatsioonisüsteemiga. See võiks olla üks osa Viraksaare küla ühendamisest Paide linna süsteemidega. Samuti tuleks kaaluda Reopalu küla liitmist Paide linnaga või ette näha sinna reoveepuhasti, mis arvestaks üldplaneeringu perspektiive. Majapidamis põhiste kogumismahutite kasutamine kogu küla lõikes ei oleks mõistlik. Reopalu külas võiks näha persp. ÜVK alana ka Väätsa tee äärde jäävad elamu- ja ärimaad.

Tootmisalade veekaitse: sõltuvalt tootmisspetsiifikast ning intensiivsusest võivad tootmisalad kaasa tuua võimaliku reostunud sademe- ning tootmisvee sattumise keskkonda. Tõenäoliselt planeeritavatel tootmisaladel suuresti veeressurssi kasutavaid tootmistegevusi ei arendata. Samas võib probleemiks osutuda ka väikses koguses spetsiifiline ettevõtlusest pärinev reovesi, mis ei vasta klassikalise olmereoveekoostisele ja mida ei suuda olemasolev reoveepuhasti kvaliteetselt ära puhastada. Samuti on potentsiaalseks ohuallikaks võimalik naftasaadustega saastunud platsivesi suurematelt ettevõtlusaladelt. Saastunud sademevee immutamine pinnasesse, eriti kaitsmata põhjaveega ning rohkete allikatega piirkonnas võib kaasa tuua kiireid negatiivseid muutusi põhjavee kvaliteedis. Seetõttu on oluline üldplaneeringu tasandil ette näha tootmismaade planeerimisel ka veekaitse üldnõuded.

KSH hinnang: lähtuvalt eeltoodud joonistest tuleb tõdeda, et suurem osa Väätsa valla perspektiivsetest tootmis- ja ärimaadest ning perspektiivne elamumaa asuvad nõrgalt kaitstud põhjaveega alal (kuna arendustegevused on ettenähtud just valla kesk- ja idaosas).

Kaitsmata põhjaveega jäävatel:

- perspektiivsetel tootmis- ja äri- ning elamualadel tuleb ette näha kohustuslik liitumine piirkonna ÜVK süsteemidega.
- tootmis- ja ärimaadel tuleks välja ehitada kõvakattega platsid ning platsiveed tuleks kindlasti kokku koguda.
- tootmis- ja ärimaadel ei tohiks lubada loodusesse juhtida puhastamata platside sadevett. Puhastamiseks tuleks kasutada tuleks õli- ja liivapüüdurit.
- edasistes detailplaneeringutes tuleb veekaitsele suurt tähelepanu pöörata.

Olemasolevad veekaitseisukohalt olulised objektid: üldplaneeringu üheks osaks peaks kindlasti olema olulise keskkonnavalase informatsiooni koondamine ja korrektne esitlemine. Selleks on üldplaneeringute juurde lisatud kitsenduste kaart, kuhu kantakse piirangulist iseloomu omavad, peamiselt keskkonnakaitselised objektid: kaitsealad, kaitsmata põhjaveega alad, roheline võrgustiku tugialad jne. Kindlasti tuleks kanda kitsenduste kaardile ka veekaitse seisukohalt olulised objektid: *prügilad, farmikompleksid, silo- ja sõnnikuhoidlad.*

Piirkonna pinna- ja põhjavee kvaliteeti mõjutab suhteliselt intensiivne põllumajandustegevus Väätsa vallas, kuid üldplaneeringu tasandil piirkonna põllumajandust ei reguleerita ning uusi põllumajandusliku tootmisega maid (näiteks uusi laudakomplekse) ei planeerita. Samas planeeritakse üldplaneeringuga säilitada väärtuslike põllumaade eeliskasutuse põllumajanduslikuks tootmiseks, mida võib lugeda soodsa põllumajandusliku majanduskeskkonna loomise eelduseks. Seetõttu on toodud käesoleva KSH ettepanekute osas reguleerida ka põllumajandusliku tootmise arendamise ja planeerimise tingimusi.

KSH ettepanekud üldplaneeringule:

- *Tuua välja elaniku arvu suurenemise üldprognoos lähtuvalt perspektiivsetest elamuvaladest, et ÜVK arengukava uuendamisel saaks võimalike tarbijate arvu kasvuga piirkonnas arvestada.*
- *Juhul kui üldplaneeringu rakendumine uute elamu- ja tootmisalade väljaehitamise näol toimub kiiremini kui Väätsa, Reopalu ja Jõekääru piirkondade ÜVK süsteemide arendus, tuleks üldplaneeringuga ette näha nn „ajutiste lahenduste“ võimalus (lokaalsed kogumismahutid, eelpuhastid jne), tingimusel et tulevikus liitutakse valla ÜVK võrgustikuga.*
- *Leida üldplaneeringu tasandil OÜ Väätsa Agro uuele laudakompleksile sobiv asukoht.*
- *Kanda kitsenduste kaardile Väätsa valla endiste prügilate asukohad.*

Põllumajandustootmise mõju pinna- ja põhjaveele

Põllumajanduslik tootmine on suurima keskkonnamõjuga tootmine maapiirkondades. Eriti väljendub tema negatiivne mõju ohus pinna- ja põhjaveekvaliteedile. Põhjavee reostust võib olla mitut liiki, eristatakse bakteriaalset, keemilist, mehhaanilist, radioaktiivset ja termilist jne. põhjavee reostust. **Põllumajandustootmine on peamiselt just võimaliku põhjavee orgaanilise ja keemilise reostustuse allikateks.** Põllumajandusest tulev reostus on kahesugune: piiritletud kolletega punktreostus (farmid, hoidlad jne.) ja ulatuslikke alasid haarav hajutatud reostus, mis väljendub põldudelt ja aedadest mineraal- ja orgaaniliste väetiste kandumist veekogudesse ja põhjavette.

Reostumise jõudmine põhjavette ja nende levik sõltub mulla ja kivimite puhastusvõimest, infiltratsiooni intensiivsusest ning organismide elueast aeratsioonivööndis ja põhjavees. Kõige intensiivsem vee isepuhastumine toimub mulla ülemises osas ja esimeste meetrite ulatuses aeratsioonivööndis. Isepuhastusvõime on seda suurem, mida peeneterasemad on vettkandvad kivimid. **Reostuse levikukauguse reostusallikast sõltub põhiliselt vee liikumise kiirusest, põhjavee liikumissuunast ja mikroorganismide elueast.**

Põllumajandusliku tootmise mõju põhjaveele väljendub otseselt ⁷:

1. **Reostus orgaanilise aine või mikroorganismidega.** Kaevude vesi reostub sageli loomafarmide, silohoidlate ja sõnnikupatareide ümbruses. Reostunud vesi lõhnab ebameeldivalt, suurenenud on

⁷ Allikas: „Hea põllumajandustava“.

ammooniumiooni sisaldus (üle 0,5 mg/l) ja orgaanilise aine sisaldus (vee oksüdeeritavus üle 5 mg/l O₂). Sõnniku või muude orgaaniliste jäätmete laotamisel kaitsmata põhjaveega aladele võib laotamisele järgnev vihmaseadu mikroobid kiiresti kaevudesse ja veekogudesse kanda. Kõige ohtlikum on värske vedelsõnniku laotamine karstialadel, alvaritel, kaevude ümbruses ning veekogude läheduses. Põhjavee reostumise risk on suurem lume sulamise ja sademeterohkel perioodil.

- 2. Reostus nitraatiooniga.** Taimede poolt kasutamata jäänud nitraatlämmastik lahustub vees ja satub põllumaade all olevasse põhjavette. Kaitsmata põhjaveega aladel, kus vettandvad liiva- või löheline lubjakivi kihid avanevad otse maapinnal või õhukese pinnakatte all, pääseb nitraatioon kiiresti põhjavette. Kui nitraatioone on mullast läbinõrguvas vees palju, võib tagajärjeks olla põhjavee reostumine (põhjavesi sisaldab nitraatiooni üle 50 mg/l). Nitraatioonidel on omadus koguneda ka pinnakattesse, kust see jõuab omakorda salvkaevudesse. Eelkõige on ohustatud põllumajanduspiirkondade üksikkaevude kasutajad.
- 3. Reostus mürgkemikaalidega.** Väidetavalt ei ole Eestis kasutatavad mürgkemikaalide (keemiliste taimekaitsevahendite) kogused nii suured, et nad mõjutaksid keskkonnateadlikul kasutamisel oluliselt põhjavee kvaliteeti. Põhjavee reostumise juhud mürgkemikaalidega on seni tekkinud lohakusest ja õnnetusjuhtumitest nende ladustamisel. Senini leitakse vanadest hoonetest kemikaale ja mürgijääke, mille vedelema jätmine seab ohtu ümbruskonna põhjavee.

Üldjoontes väljatöötatud üldplaneeringuga ei suurendata põllumajandustootmise mõju pinna- ja põhjaveele, kuna täiendavaid põllumajandusmaid, näiteks metsamaade arvelt, juurde ei plaanita. Samuti ei nähta ette uusi põllumajanduslike tootmishoonete maid. Samas nähakse ette väärtuslike põllumaade säilitamist põllumajandusliku tootmise tarvis ning olemasolevate farmikomplekside maade, sh hajaasustuses, säilimist tootmismaadena. Sellest tulenevalt võib pidada põllumajandust ka edaspidi piirkonnas oluliseks majandusharuks, mille jätkusuutlikust soosib ka Väätsa valla üldplaneering. Seetõttu on oluline üldplaneeringu tasandil reguleerida ka põllumajandustootmisele kehtestatud eritingimusi just veekaitse seisukohalt, milledest olulisemad on sätestatud Veeseadusega, Vabariigi Valitsuse 28.08.2001.a. määrusega nr 288 Veekaitse- ja sõnnikuhooldlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded ning Hea põllumajandustavaga.

KSH ettepanekud üldplaneeringule:

- Sätestada strateegiliseks eesmärgiks põllumajandustootmise väljaviimine Väätsa alevikus, vanade laudakomplekside sulgemine ning üldplaneeringu tasandil leida OÜ Väätsa Agro tarvis uue lauda sobivaim asukoht.
- Samuti seada detailplaneeringu kohustus vanade farmikomplekside ja nende maa-alade uuesti kasutamisele, kuna ajajooksul võib-olla muu asutus tulnud endisele tootmismaadale liiga lähedale;
- Sätestada eritingimusena kompaktse asustusega aladel asuvatele tootmis-ärimaadel põllumajandus tootmishoonete rajamise keeld;
- Ka hajaasustusega piirkondades asuvatel tootmismaadadel planeeritavate arenduste puhul, millega kaasneks intensiivne linnu- või loomakasvatust⁸, tuleks teostada keskkonnamõjude hindamine.

⁸ Intensiivset linnu- või loomakasvatust iseloomustaks järgmised tootmismahu näitajad:

- sigade pidamine – karja suurus üle 1000 sea (kehamassiga üle 30 kg) või 300 emise;
- veiste pidamine – karja suurus üle 300 lüpsilehma või 400 lihaseise või 600 kuni 24 kuu vanuse noorveise;
- lindude pidamine – karja suurus üle 40 000 linnu.

6.2 MÕJU VÄLISÕHU KVALITEEDILE

Üldplaneeringu mõju piirkonna välisõhukvaliteedile on seotud eelkõige soojusenergia tootmiseks erinevate fossiilsete kütuste põletamisega ning läbi arendustegevuste valla elanikkonna suurendamise ja ettevõtluskeskkonna parendamisega kaasneva transpordikoormuse kasvamisega.

Soojusenergia tootmine

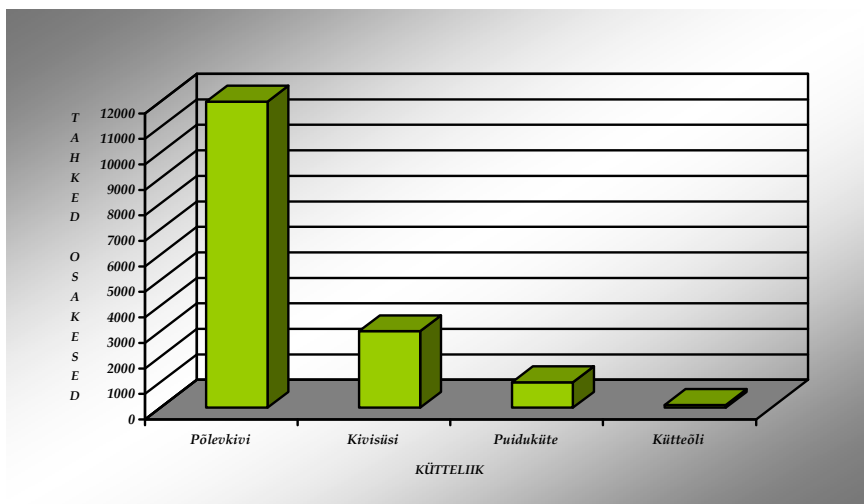
Väätsa vallas on moodustatud kaugküttevõrgustik Väätsa alevikus. Üldplaneeringuga ei nähta ette kaugküttevõrgustiku laiendamist ette ei nähta, kuna see sisaldab endas kõiki aleviku kortermaju ja avalikke asutusi: vallamaja, spordihoone, lasteaed, kool, kauplus, söökla ning teisi keskasula olevaid soojusenergiat tarbivaid hooneid. Teistesse küladesse kaugküttevõrgustikku ette ei nähta.

KSH üldhinnang: kuna üldplaneeringuga määratud elamu- ja tootmis-ärimaad ei jää kaugküttepiirkonda, toob nende alade kasutamine kaasa otsese mõju välisõhukvaliteedile. Mõju seisneb fossiilsete kütuste põletamise läbi soojusenergia tootmisest välisõhku suunatavates saasteainetes.

Sõltuvalt põletatava kütuse liigist ja selle omadustest (saasteainete eriheide, kütuse kütteväärtus) on ka selle põletamise mõju välisõhule erinev. Näiteks erinevad tahkete osakeste eriheitmed erinevate küteliikide osas 30-120 korda ning kütteväärtus kuni 6 korda:

- ✓ Põlevkivi: eriheide 12000 g/GJ kütteväärtus 6,3 MJ/kg
- ✓ Kivisüsi: eriheide 3000 g/GJ kütteväärtus 20,9 MJ/kg
- ✓ Puidukütte: eriheide 1000 g/GJ kütteväärtus 10,5 MJ/kg
- ✓ Kütteõli: eriheide 100 g/GJ kütteväärtus 41,4 MJ/kg

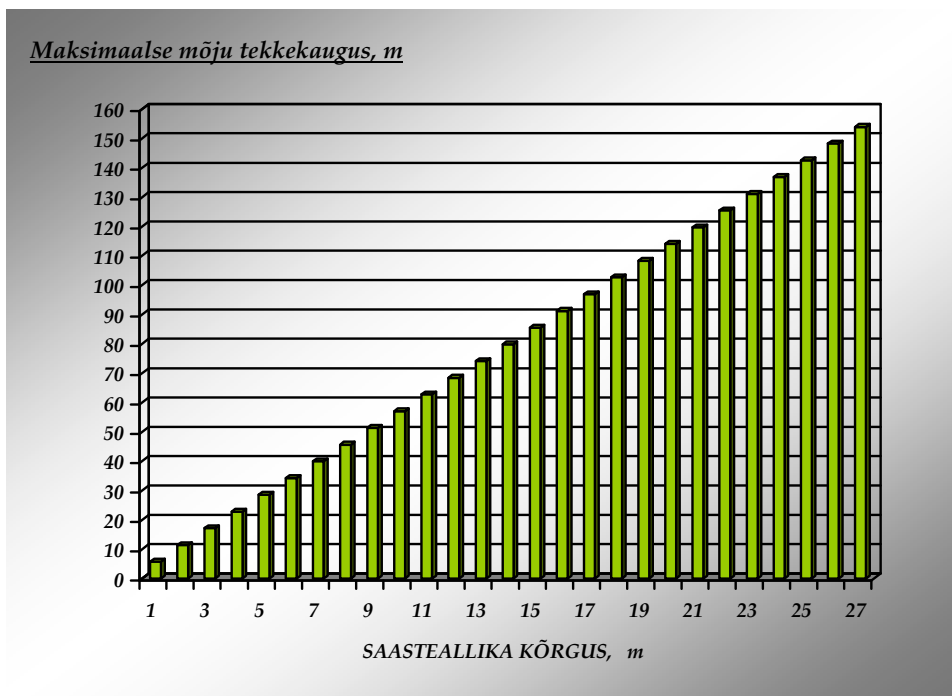
Graafik 6.2-1. Saasteainete eriheide sõltuvalt küteliigist.

Eeltoodust selgub, et väikseima mõjuga on kütteõli ning suurima mõjuga põlevkivi kasutamine soojusenergia tootmiseks. Samas elamutest, kus soojusenergia tootmiseks kasutatakse tuule-, päikse-, elektrienergiat või näiteks maasoojust, otsene mõju piirkonna välisõhu kvaliteedile puudub.

Lisaks põletatava kütuse omadustele sõltub paikse saasteallika mõju välisõhukvaliteedile selle kõrgusest. Järgneval graafikul on näidatud mõjuala muutust sõltuvalt saasteallika kõrgusest.

Graafik 6.2-2. Maapinnalähedases õhukihis (kuni 10 m) maksimaalse saasteainete kontsentratsiooni tekkekaugus sõltuvalt saasteallika kõrgusest ⁹.

KSH ettepanekud soojusenergia tootmiseks:

- Võimalusel tuleks vältida põlevkivi ja kiviisõe kasutamist soojusenergia tootmiseks, kuna nende kütteliikide põletamisega kaasneb märkimisväärne õhusaaste.
- Detailplaneeringuta koostamisel tuleks arvestada võimalike saasteallikate kõrgusega ning planeeringuala ümbritsevate alade iseloomuga, vältimaks saasteainete maksimaalse kontsentratsiooni tekkimist tundlikel aladel: elamualad, kool, lasteaed, puhkealad jne.

Leevendavad meetmed – SANITAARKAITSENÕUDED PAIKSETELE SAASTEALLIKATELE:

Paikse saasteallika ¹⁰ sanitaarkaitseala on 1998.a. Välisõhu kaitse seadusega määratletud kaitsetsoon saasteallika ümber, mille eesmärgiks oli teavitada inimesi, et saasteallikal võib olla tervist kahjustav mõju. Sanitaarkaitseala moodustati püsiva asukohaga saasteallikate ehk paiksete saasteallikate ümber järgmistel juhtudel (§23 „Paikse saasteallika sanitaarkaitseala“):

⁹ Mõju prognoosi aluseks on külmad heitmed, kuna põletusseadmete puhul sõltub saasteainete maksimaalse kontsentratsiooni tekkekaugus lisaks saasteallika kõrgusele ka saasteainete maht- ja joonkiirusest, suitsugaaside temperatuurist jne.

¹⁰ Paikne saasteallikas on püsiva asukohaga üksik saasteallikas, kaasa arvatud teatud aja tagant teisaldatav saasteallikas, või ühel tootmisterritooriumil asuvate saasteallikate grupp. Planeeringualasse jäävad paiksed saasteallikad on: põletusseadme korsten (k.a. üksikmajapidamise korsten), tootmishoone ventilatsiooniava, tahkete osakeste kogumissüsteemid (sh. puidutööstuste saepuru ja hõõvlilaastu kogumissüsteemid) jne.

- Kui saasteallika valdajal on tehnilistel või majanduslikel põhjustel võimatu vältida saastetaseme piirväärtuse ületamist väljaspool oma territooriumi, võib ta taotleda sanitaarkaitseala moodustamist saasteallika ümber.
- Sanitaarkaitseala on maa-ala saasteallika ümber, mille piires kehtivad sotsiaalministri määrusega kehtestatavad eritingimused ning mille kohal olevas õhus võib saastetaseme piirväärtust ületada.
- Sanitaarkaitseala piirid määravad valla- või linnavalitsused kokkuleppel saasteallikaga piirnevate maavaldajatega.

Moodustatud sanitaarkaitseala kasutamiseks kehtestati sotsiaalministri määrusega eritingimused „Paikse saasteallika sanitaarkaitseala eritingimused“:

- Eritingimuste eesmärk on vähendada või vältida välisõhu saastamisest ja välisõhus levivatest füüsikalistest mõjudest tulenevat terviseriski inimesele.
- Paikse saasteallika sanitaarkaitseala (edaspidi sanitaarkaitseala) kohal olevas õhus võib saastetaseme piirväärtust ületada, kuid ei tohi ületada **töökeskkonnale kehtestatud saastetaseme piirväärtusi**.
- Sanitaarkaitseala piiril peab välisõhu saastetase olema võrdne kehtestatud välisõhu saastetaseme piirväärtusega või sellest madalam.
- Kui saasteaine kohta ei ole kehtestatud välisõhu saastetaseme piirväärtust, võib sanitaarkaitseala piiril selle aine saastetase olla kuni kaks protsenti töökeskkonna õhus lubatud piirväärtusest.
- Mitme saasteaine üheaegsel esinemisel välisõhus võetakse sanitaarkaitseala määramisel arvesse eelkõige neid, mille saastetaseme piirväärtused on madalamad või mille puhul piirväärtuse ületamine on kõige tõenäolisem.
- Eritingimuste nõuded loetakse täidetuks, kui ebasoodsate ilmastikutingimuste korral sanitaarkaitseala piiril:
 - 1) ohtlike ainete loetelus kahjulike ainetena klassifitseeritud ainete saastetase ületab piirväärtusi mitte enam kui viies protsendis analüüsitud õhuproovides või ühel päeval aastas;
 - 2) ohtlike ainete loetelus toksiliste, väga toksiliste, esimese ja teise kategooria kantserogeensete, esimese ja teise kategooria mutageensete ning esimese ja teise kategooria reprodutiivtoksiliste (teratogeensete) ainetena klassifitseeritud ainete saastetase ületab piirväärtusi mitte enam kui ühes protsendis analüüsitud õhuproovides.

Eritingimused ehitiste projekteerimiseks, ehitamiseks, asutamiseks sanitaarkaitsealal:

- ✓ Sanitaarkaitsealale ei projekteerita ega rajata elamuid, puhke-, spordi-, laste-, õppe-, tervishoiu- ja hoolekandehitisi. Olemasolevaid eelloetletud ehitisi ei kasutata pärast sanitaarkaitseala määramist nende esialgsel eesmärgil.
- ✓ Sanitaarkaitseala ei kasutata puhkealana, seal ei korraldata spordiüritusi ega muid inimeste massilise kogunemisega seotud üritusi või tegevust.
- ✓ Sanitaarkaitsealale võib projekteerida, ehitada ja sellel ekspluaterida teisi paikseid saasteallikaid, kui nad ei põhjusta sanitaarkaitseala suurendamise vajadust.
- ✓ Toidukäitlemisettevõtte võib asuda sanitaarkaitsealal, kui tema põhitegevus on otseselt suunatud paikse saasteallikaga seotud asutuse või ettevõtte teenindamisele.
- ✓ Sanitaarkaitsealal võib viljeleda looma- ja taimikasvatust, kui on tõestatud, et saasteained ei kahjusta põllumajandusloomi ega taimi sellisel määral, mis teeb nende kasutamise toidutoormena kõlbmatuks.

- ✓ Sanitaarkaitsealal võib korraldada sellist laomajandust, mille puhul välisõhu saastetase ei halvenda kaupade kvaliteeti.

KSH ettepanek detailplaneeringutele: *kuigi kehtiva seaduse kohaselt enam paiksetel välisõhu saasteallikatel enam sanitaarkaitsetsooni ei määratleta, tuleks arvestada tulevaste arenduste, sh detailplaneeringute koostamisel eeltoodud tingimustega, et ei tekiks hilisemaid „vastuolusid“ tootmispiirkondade ja elamu- ja avalikult kasutatavate alade (lasteaed, kool, puhkealad, spordiväljakud jne) vahel.*

Transpordi mõju välisõhukvaliteedile sõltub peamiselt:

- transpordi koormusest
Lokaalsel tasandil mõjutavad keskkonda ja inimeste tervist autokütuse põletamisest põhjustatud vingugaasi (CO), lämmastikoksiidide (NO_x), osooni (O₃), lenduvate orgaaniliste ühendite (VOC), polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike (PAH), plii ning aerosoolosakeste heitmed. Mida suurem on transpordikoormus seda suurem on selle mõju piirkonna välisõhukvaliteedile.
- transpordi liigist
Eeltoodud saasteainete heitkogused sõltuvad väga palju transpordi liigist. Autode saastekoormuse gruppide klassifitseerimise aluseks on arvestussüsteemi nimega PPEmission Mod Est (kohandatud Eesti tingimustele Tallinna Tehnikaülikooli teedeinstituudis). Autode arvestuslik kiirus on 40 km/h.

Tabel 6.2-1. Erinevate autogruppide heitenormid, g/km

Transpordi liik	CO	NO _x	TO ¹¹
benziinikütusega sõiduauto	12	1,5	0,025
diiselkütusega sõiduauto	1,2	1,5	0,5
benziinikütusega pakiauto	35	2,9	0,045
diiselkütusega pakiauto	1,5	1,9	0,6
benziinikütusega buss	120	6	0,2
diiselkütusega buss	5	8	0,9
diiselkütusega veoauto	7	10	1,2

KSH hinnang: *Tõenäoliselt aga ei too üldplaneeringuga planeeritu kaasa olulist transpordist tulenevat välisõhukvaliteedi langust, just elamu-, avalike asutuste ning puhkealadel, kuna arendused on planeeritud just asulate äärealadele, kuhu rajatakse ka uus teedeõrgustik. Samuti on planeeringus tähelepanu pööratud kergliiklusteede võrgustiku arendamisele, millega luuakse mugavad võimalused ilma autota liikumiseks ning vähendatakse lühikestel vahemaadel autode kasutamist ja seega ka nende mõju välisõhukvaliteedile.*

6.3 MÕJU BIOLOOGILISELE MITMEKESISUSELE, MAASTIKULE, ROHELISELE VÕRGUSTIKULE, KULTUURIPÄRANDILE NING LOODUSKAITSELISED ASPEKTID

6.3.1 Bioloogilise mitmekesisus

Maastikulise mitmekesisuse leviku seaduspärasus on – mida vaheldusrikkam ja suuremate kõrgusvahedega on ala pinnamood, seda mitmekesisemad ja vaheldusrikkamad on seal veestik, taimekooslused ja mullad. Maastiku mitmekesisuse all võib mõista maastikumustri ehk piktostruktuuri keerukust, mille loob eri suurusjärku maastikuüksuste (paikade, paigaste, paigastike), erisuguste riba- ja täppstruktuuride (metsaribade, puude ja puurühmade) ning tehiselementide (teede, ehitiste) vaheldumine. Suurema mitmekesisusega maastik sisaldab rohkem erinevaid väärtusi. Mitmekesine

¹¹ Tahked osakesed.

maastik loob eeldusi selle ala bioloogilise mitmekesisuse suurenemiseks. Otsene negatiivne mõju avaldub läbi kasvukohtade füüsilise hävitamise, näiteks jäämisel hoonete, teede, platside jms alla ehitustegevuse käigus. Koos taimestikuga hävitatakse sellest asukohast ka kasvupinnas, sest ehitiste alune pinnas nõuab teistsugust kvaliteeti. See mõju on pöördumatu. Elamualade rajamise ja teedevõrgu ehitamisega lõigatakse läbi olemasolevaid drenaazüsteeme, teetammid jt rajatised võivad takistada põhjavee pindmiste kihtide loomulikku liikumist. Seetõttu võib taimestiku kasvukohatüüp muutuda laiemal alal kui otsene ehituse alla jääv ja sellest mõjutatav lähiala. Iga linnu- ja loomaliik elab sellises elupaigas (biotoobis), mis pakub talle kõige sobivamaid elutingimusi. Seega on sobiva elupaiga olemasolu hädavajalik nende säilimiseks. Inimese tegevus muudab elupaiku ja sageli on need muutused kahjulikud (vanade metsade ja pargipuude raie, looduslike alade täisehitamine, teede rajamine jms). Reeglina ei häiri inimese ajutine kohalolek enamlevinud looma- (metskitsed, jänessed, rebased, pisinärlised jt) ja linnuliike, kes ala toitumiseks, paljunemiseks, talvitumiseks või muul otstarbel kasutavad. Olukord muutub, kui ehitustegevuse tagajärjel väheneb nende elutegevuseks sobiv territoorium. Seetõttu on väga oluline säilitada hoonestatavate alade vahel looduslikud piirkonnad ja koridorid ehk teisisõnu rohevõrgustik, kus loomad ja linnud saaksid suhteliselt häirimatult tegutseda.

***KSH hinnang:** üldplaneeringuga väljapakutud perspektiivsete elamumaade asukohtadega ei vähendata külade oluliselt roheline võrgustiku osa (pargid, metsad, haljasalad). Elamumaade arendamine toimub põllumaade ning pigem kasutamata rohumaade arvelt. Kuna puuduvad andmed piirkonna loomastiku ja linnustiku liigilise koosseisu ja arvukuse kohta, siis ei ole võimalik kavandatava tegevuse mõju olulisust ja ulatust konkreetsetele liikidele hinnata. Kindlasti soosib bioloogilise mitmekesisuse säilimist väärtuslike põllu- ja heinamaade säilitamine, millega välditakse nende võsastumist.*

6.3.2 Roheline võrgustik ja väärtuslikud maastikud

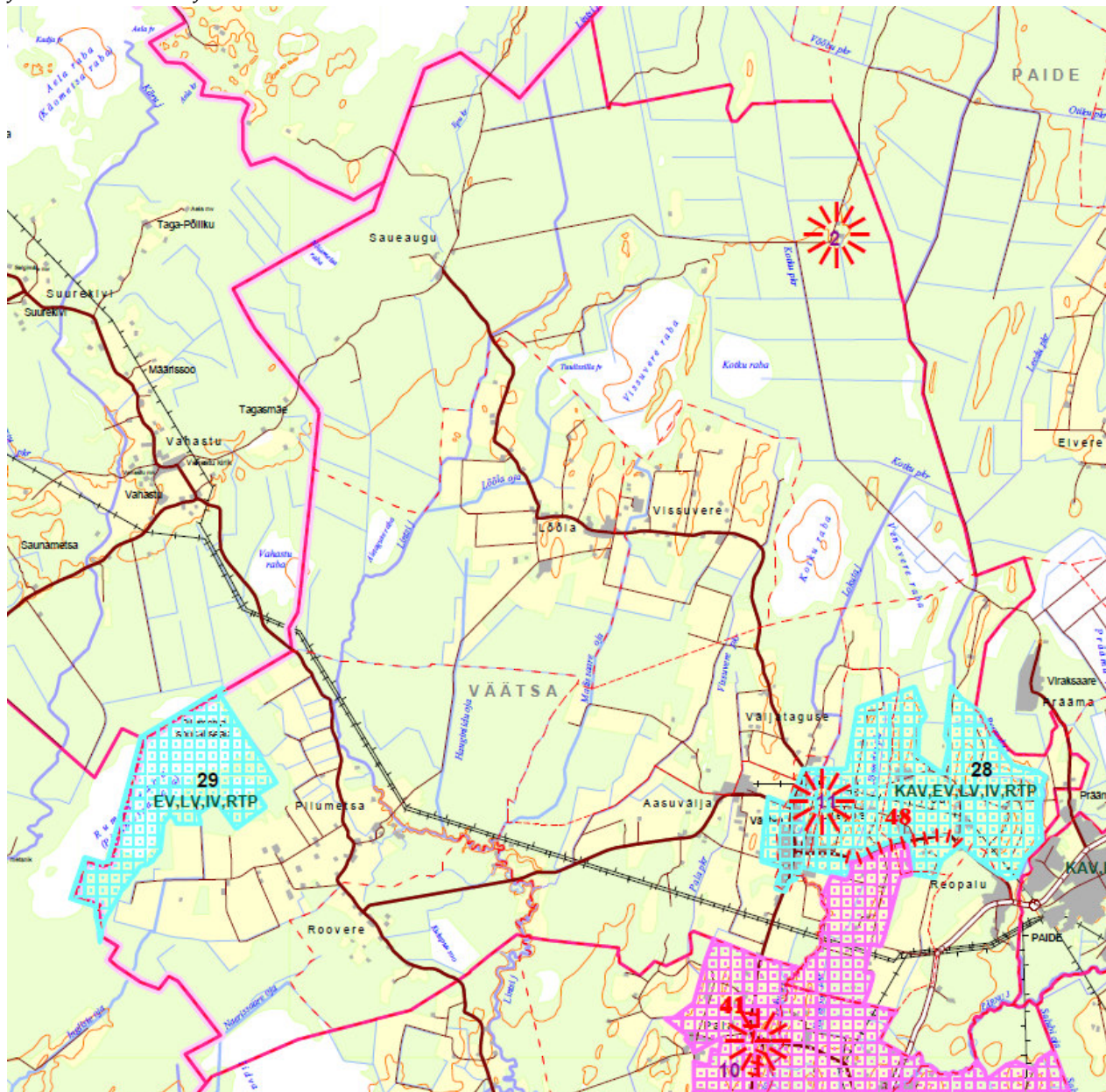
Järva maavanema 28. 12. 1998. a korraldusega nr 1817 kehtestatud Järvamaa maakonnaplaneering näeb ette maakonna turismiinfrastruktuuri väljaarendamist, mille raames on vaja muuhulgas parandada maanteed võrku (remontida põhilised Järvamaad läbivad maanteed), teedeäärset infrastruktuuri (korrastada kultuuriobjektide juurde viivad teed, paigaldada suunaviidad ja sildid, kaas-ajastada bussiootepaviljonid, rajada parkimis- ja piknikukohti jne), rajada turvalised jalgrattateed ja vastava tähistusega varustatud ülesõidukohad.

Teemaplaneering „**Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused**” kajastab teadaolevaid ja prognoositavaid konfliktalasid, eelkõige väärtuslike alade (roheline võrgustik, väärtuslikud maastikud, väärtuslikud põllumaad) ja joonrajatiste vahel. Töös käsitleti kahte alateemat „Väärtuslikud maastikud” ja „Roheline võrgustik”. Alateemade läbitöötamise ning väärtuslike põllumaade andmebaaside analüüsi tulemusel vormistati soovitusel asustuse ja maakasutuse suunamiseks. Käesoleva dokumendiga antakse üldised keskkonnatingimused asustuse ja maakasutuste suunamiseks Täpsemad ja üksikasjalikumad tingimused määratakse alamaastme planeeringute, arengu-, hooldus- ja kaitsekorralduskavade ning konkreetsete projektide tasemel. Teemaplaneeringu Lisa 1 „**Järvamaa väärtuslikud maastikud**” kohaselt on Väätša vallas maakonlikus tähenduses väärtuslikud maastikud toodud üldplaneeringu seletuskirjas. Teemaplaneeringu Lisa 2 „**Järvamaa roheline võrgustik**” eesmärgiks on eelkõige loodus- ja keskkonnakaitsele põhjendatuma ruumi struktuuri tagamine. Planeeringu kohaselt Väätša vallas otseselt maakondlikku rohevõrgustikku mõjutavaid ning takistavaid tegureid ei ole (v.a. maanteed).

6.3.2.1 Väärtuslikud maastikud

Planeeringu rakendamise mõju maastikule seisneb eelkõige ehitustegevuses ning vajadusel ka lammutustegevuses, millega rajatakse maastikule uusi objekte või kaotatakse neid maastikupildist. Samuti muudab maastikupilti traditsiooniline majandustegevus, millega kaasneb ulatuslik loodusväärtuste kasutamine nagu metsa raiumine, maavarade kaevandamine jne. Valdavalt on nende tegevuste mõju ulatuslik ja pöördumatu, kui käesoleva KSH seisukohast omavad erilist tähelepanu nende tegevuste võimalik mõju erinevate strateegiliste dokumentidega määratletud väärtuslikele maastikele ning pärandkultuuriobjektidele.

Joonis 6.3.2.1-1. Järvamaa väärtuslikud maastikud Väätsa vallas

Ala number nr. 10 Türi voorestik

Ala hõlmab Türi voorestiku maastikukaitseala Türi valla kirdeosas. Ala läbib Pärnu-Rakvere maantee ja Pärnu jõgi. Türi voorestik on üks Eesti tuntumaid väikevoorestikke, mis asub Pandivere kõrgustikust edelas, ulatudes Türi ja Paide ümbruses vastu Kõrvemaa soiseid tasandikke. Voorestik ulatub ca 20 km ulatuses põhjast lõunasse ja kuni 8 km läänest itta. Siin esineb ligikaudu 50 erineva suuruse ja kujuga hästi välja kujunenud voort. Kõrgemad nendest on Käomäe, Kirna, Pala, Raudemetsa, Poaka, Virika, Pakamäe, Säreveere. Voored paiknevad üksteise suhtes enam-vähem rööbiti põhja-kirdest lõuna-edelasse orienteeritud künniste ja seljakutena. Mõõtmeltel on voorte pikkus 500 - 2500 m, laius 140 - 540 m ja kõrgus kuni 20,1 m. Kui tavaliselt ei ulatu väikevoorte kõrgus üle 10 m, siis siin on selliseid üle 20, kusjuures 6 voore kõrgus ületab 15 m. Klassikalise kujuga kõrgemad voored moodustavad Kirna, Pala ja Poaka küla ümbruses Türi voorestiku tsentraalse osa, kus voorte esinemissagedus on kõige suurem. Haritava maa suure osatähtsuse tõttu on piirkond metsavaene. Voored on valdavalt põldude, voortevahelised nõod aga niitude ja karjamaade all. Kirdest edelasse voolav Pärnu jõgi jagab ca 140 km² suuruse viljaka pinnasega voorte ala peaaegu pooleks.

Alale lisavad väärtust mitmed kaitse all olevad üksikobjektid. Kirna voore läänejalamil Paide-Türi maantee vahetus läheduses väärib tähelepanu Kirna mõisapeahoone, mis on ehituslikult huvitavamaid mõisu Järvemaal. Mõisa kahekorruseline kõrge kelpkatusega klassitsistlikus stiilis paekivist peahoone on ehitatud 18. sajandil. Peahoone ees on ringikujuline muruväljak, kuhu Paide-Türi maanteelt suundub peallee. Hoone taga asuv, algselt kiirtekujulise teedevõrguga barokkaed on koos ülejäänud ansambliisse kuuluva haljastusega muutunud vabakujunduslikuks. Mõisast kilomeetri jagu loodes endise kabeli taga asub Kirna Mardihaud, mis on huvitava kujuga sälkorg, selle põhjas on allikas. Veel II Maailmasõja ajal kasutasid kohalikud elanikud orgu varjumiseks.

Ala lääneosas asuvalt Raudmetsa voorelt avanevad ilmekaunid vaated ümberkaudsetele metsadele ja põldudele. Voore põhjaküljel Türi-Väätsa maantee ääres kasvab looduskaitse all olev Raudemetsa mänd. Selle lähedal asuv Kaljaspooliku mälestuskivi tähistab siit võrsunud klarnetiõpetaja Juhan Kaljaspooliku sünnipaika. Voorest läänes Lokuta jõe kaldal kasvavad looduskaitse all olevad Vanga kased.

Ala lõunaosas paikneval Näsuvvere väikevoorel asub Tori mõis, mille vaatamisväärsusteks on kollakashallist dolomiidist kuivati ning 1,9 ha suurune park. Parki ilmestavad kõrgealised tammed.

- **Soovitused maakasutuse, ehitustegevuse ja hoolduse osas ala piirides:** paigaldada voorestiku infoskeemid koos üksikute voorte nimetustega; kaaluda vaatetorni püstitamise võimalust mõnele kõrgemale voorele.
- **Kehtestatud piirangud ja soodustused:** Türi voorestiku maastikukaitsealal on tegevus määratud kaitse-eeskirjaga. Jõgede kaldaaladel kehtivad ranna ja kalda kaitse seaduses sätestatud piirangud. Arhitektuuri-, arheoloogia- ja ajaloomälestiste kohta kehtivad muinsuskaitse seadusest tulenevad piirangud. Parkide ja kaitstavate üksikobjektide osas kehtivad kaitstavate loodusobjektide seaduses sätestatud tingimused.

Ala number nr. 28 Väätsa maastik

Ala hõlmab Väätsa valla Väätsa alevikku ning selle lähiümbrust Aasuvälja, Rõa ja Ülejõe külas. Türi voorestiku põhjaosas ning Lokuta ja Reopalu jõe ülemjooksul asuvat ala läbivad Paide-Roovere-Kuimetsa ning Türi-Väätsa maantee.

Väätsa alevikus väärivad tähelepanu 19. sajandi I poolest pärinev mõisaansambel koos mõisapargiga, 19. sajandi lõpus rajatud ajalooline vallamaja ning mõisaansambliga oskuslikult seotud kolhoosiaegne hoonestus. Väätsa külast on esimesed teated aastast 1564. Väätsa mõisakompleksi klassitsistlikus stiilis ühekorruseline kõrgel soklil peahoone on ehitatud 19. sajandi I poolel, 1970. aastal rajati sellele juurdeehitus. Mõisa tall on ümber ehitatud külalistemajaks. Ebareeglipäraselt rajatud mõisakompleksi seob keskmise liigirikkusega 3,7 ha suurune park, mida ilmestab tiik pargi lõunaosas. Parki ümbritseb paekivist piirdemüür. Väätsa mõisas on sündinud tuntud portreemaalija Nikolai v. Baranoff, kes 19. sajandi keskel maalis Peterburis väljapaistvaid näitlejaid.

Mõisakompleksist vahetult lõunas, läänes ja põhjas asuvatest kaasaegsetest ehitistest on üks huvitavamaid arhitekt M Vainu projekteeritud Väätsa lastepäevakodu. Oluliselt ilmestab Väätsa alevikku Lokuta jõe le rajatud 5,9 ha suurune liigendatud kaldajoonega paisjärv. Järve lääne- ja idakaldal paiknevad kaunilt kujundatud ühepereelamud. Järve idakaldal kulgevalt Männimäe voorelt avaneb kaunis vaade tehisjärvele ning seda ümbritsevale hoonestusele.

Väätsa alevikus väärivad veel tähelepanu skulptor Heli-Aate Õuna poolt loodud kaarma dolomiidist monument "Leinav ema" II maailmasõjas langenute mälestuseks ning kirurgiaprofessor Artur Linkbergi elutööd väärtustav mälestuskivi. Aleviku keskel Väätsa - Saueaugu tee ääres asuvad I a. t. e. kr. pärinevad kaks kultusekivi ning kivilalme I a.t. I poolest.

Väätsa aleviku ja Reopalu jõe vahelisele alale jäävad ulatuslikud põllumassiivid, mida seovad üksikud metsatukad ja taluhooned. Põllumassiividele lisavad visuaalset väärtust Türi voorestiku põhjaosa voored, kust avanevad imekaunid vaated ümbrusele.

- **Soovitused maakasutuse, ehitustegevuse ja hoolduse osas ala piirides:** leida võimalus paigaldada vaateplatvorm Männimäe voorele Väätsa paisjärve idakaldal; paigaldada ala infoskeem.
- **Kehtestatud piirangud ja soodustused:** Jõgede ja järvede kaldaaladel kehtivad ranna ja kalda kaitse seaduses sätestatud piirangud. Arhitektuuri-, arheoloogia- ja ajaloomälestiste kohta kehtivad muinsuskaitse seadusest tulenevad piirangud. Parkide ja kaitstavate üksikobjektide osas kehtivad kaitstavate loodusobjektide seaduses sätestatud tingimused.

Ala number nr. 29 Piiumetsa sookaitseala

Ala asub Väätsa valla Piiumetsa küla lääneosas, hõlmates Piiumetsa sookaitseala Järva maakonda jäävat osa. Läänest piirab ala Rapla maakonna piir, idast aga Piiumetsa küla põllumassiivid. Põhilise osa alast võtab enda alla laukarikas Piiumetsa raba, mis on looduskaitse alla võetud ökoloogilistel kaalutlustel ning haruldaste lindude elupaigana. Seal pesitsevad muuhulgas metsised ja tedred.

- **Soovitused maakasutuse, ehitustegevuse ja hoolduse osas ala piirides:** paigaldada infoskeemid.
- **Kehtestatud piirangud ja soodustused:** Piiumetsa sookaitsealal on tegevus määratud kaitse eeskirjaga.

Vaatetornid ja vaatekohad

Nr 11. Väätsa vaatekoht Väätsa vallas;

Nr 12. Rähkmäe vaatetorn Väätsa vallas.

Väärtuslike maastike kaitse ja hooldus - selleks, et kaitsta ja hooldada väärtuslikke maastikke, peab kõigepealt selgeks tegema, mis neid ohustab või nende väärtust pikemas perspektiivis kahandab. Väärtuslikke maastikke ohustab ühest küljest põllumajanduse hääbumine ja külade tühjenemine, mis toob kaasa endiste avatud alade võsastumise ning hoonete lagunemise. Teisest küljest on hoolimatu majanduslik ekspluateerimine - ehitustegevus atraktiivsetel aladel, ulatuslikud lageraied jne. - üks suuremaid ohte maastikele.

Väärtuslike maastike kaitse ja hoolduse eesmärgiks on:

- säilitada looduslikke ja poollooduslikke alasid, elupaiku ja maastikuelemente;
- taastada ja säilitada traditsioonilisi elemente, struktuure ja maakasutust;
- võimaluse korral taastada ja säilitada põllumajandusmaastiku avatust ja vaateid väärtuslikele elementidele;
- sobitada uusi elemente (hooneid, rajatisi) ja maakasutust vanaga nii, et ei tekiks häirivat ebakõla ning ei rikutaks pöördumatult neid väärtusi, mille pärast maastik välja valiti;
- korrastada ja hooldada intensiivselt kasutatavaid puhkealasid nii, et nende väärtus küllastajate suure arvu tõttu ei kannataks;
- võimaldada kohalikele elanikele lisisissetulekut maastikuhoolduslepingute näol ning parandada seeläbi maa-asulate ja maastike säilimise võimalusi;

Kultuurmaastike kaitse eeldab ühest küljest majandustegevuse ja uute rajatiste hoolikat planeerimist, et ei hävitataks olemasolevaid väärtusi. Teisest küljest saab kultuurmaastikku kaitsta ainult sihipärase hooldusega. See tähendab nii maakasutuse suunamist kõlvikute kaupa, kui üksikute maastikuelementide kaitset, hooldust ja võimaluse korral ka taastamist. Igati tuleb soodustada kohalikku initsiatiivi maastike hooldamisel ja rikastamisel positiivsete elementidega.

Väärtuslike maastike kaitse laiemaks rakendumiseks on vajalik süsteemne lähenemine läbi planeeringute ja maastikuhoolduslepingute, samuti põllumajandusele otsetoetuste andmise ning talunike ja teiste maaomanike nõustamise ja koolituse kaudu.

KSH üldhinnang: üldplaneeringu lahendus toetab maakonnaplaneeringuga sätestatud väärtuslike maastike säilimist. Erandiks on Väätsa maastiku alale jäävad maakasutuse muutused Väätsa alevikus. Tõenäoliselt ei muuda need maastikupilti ja väärtust oluliselt, kuna maakasutusmuutused on planeeritud olemasolevate alade laiendustena.

6.3.2.2 Roheline võrgustik

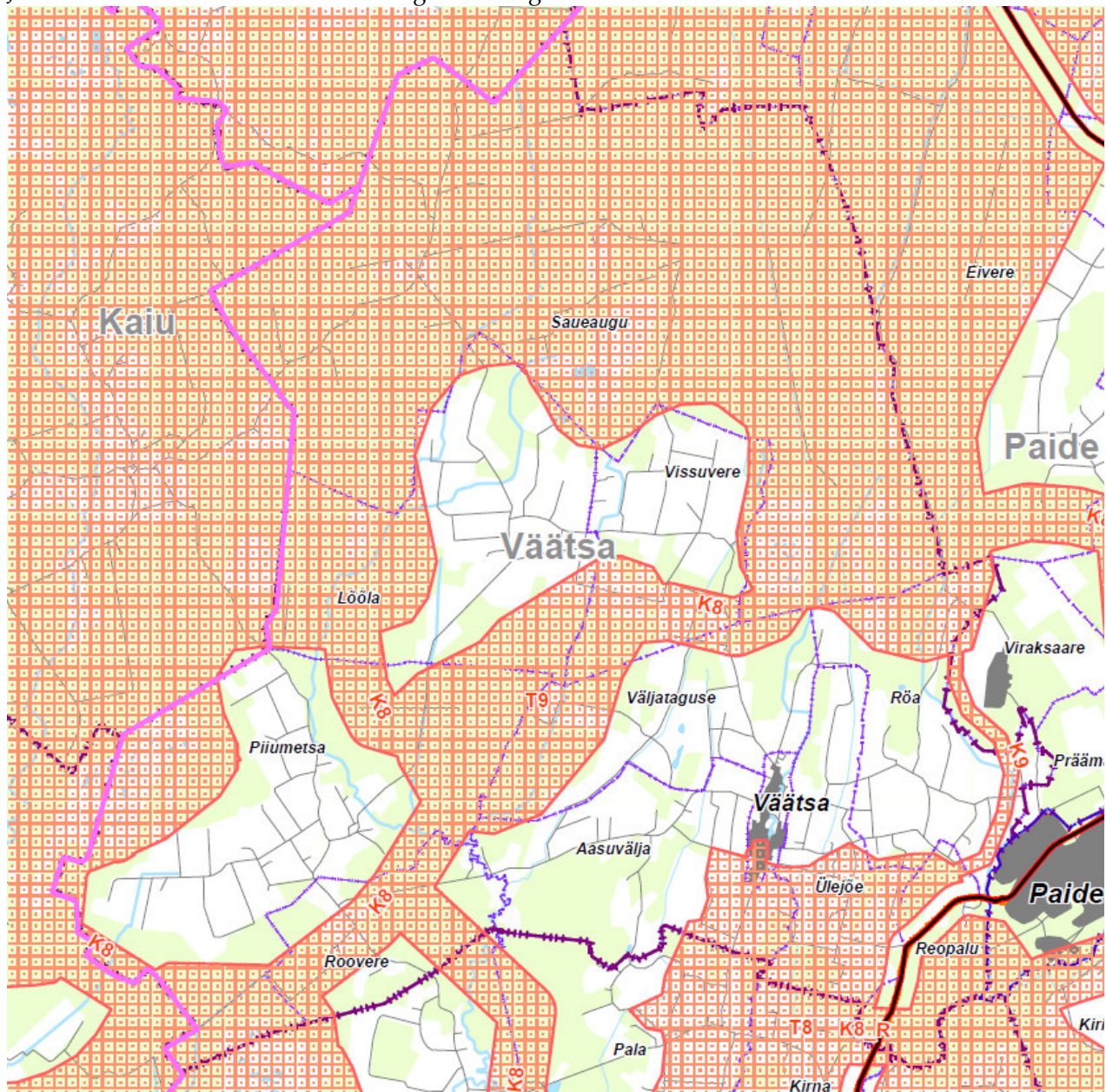
Rohevõrgustik on osa ökoloogilisest võrgustikust, mis planeerimisel on eristatav kui domineeriv roheline ala. Rohevõrgustik tagab piirkonna bioloogilise mitmekesisuse, puhastab õhku saasteainetest, võimaldab liikumist inimestele ja loomadele ning tasakaalustab ehituslikku ja looduslikku keskkonda. Rohevõrgustiku alla loetakse tuumalad ja rohekoridorid (ülelinnalsed ja linnaosasisesed). Rohekoridoride soovituslik laius on vähemalt 50 meetrit.

Kõikides infrastruktuurides, sealhulgas ka rohelises võrgustikus võib eristada kolme osa:

1. tugialad (kõige olulisemad ja tõhusamalt toimivad ning põhisüsteeme toetavad elemendid);
2. koridorid, ribastruktuurid ehk nn siduselemendid (ribastruktuuride sõlmed ja astmelauad, mis tagavad siduseuse ja territoriaalse terviklikkuse);

3. neutraalala ehk nullalad (ala, mille sees saab laiendada ja mille alusel modifitseerida tugialasid ja ribastruktuure).

Joonis 6.3.2.2-1. Maakondliku tähtsusega rohevõrgustiku alad Väätsa vallas

KSH üldhinnang: üldplaneeringu lahendus toetab maakonnaplaneeringuga sätestatud rohelse võrgustiku alade säilimist. Planeeringuga ettenähtud maakasutuse muutused Väätsa alevikus on planeeritud olemasolevate alade laiendusena, mis ei too kaasa väärtuslike rohealade kadumist piirkonnast.

6.3.3 Kultuuripärand

Pärandkultuur ja muinsuskaitse ¹²

Pärandkultuur on osa rahvakultuurist kui rahva traditsioonilisest ainelise ja vaimse kultuuri pärandist. Talurahvakultuurist on pärandkultuuri kõrval pärit ka sellised nähtused nagu pärandkooslus kui taimkattetüüp ja pärandmaastik kui paikkonna kõlvikuline struktuur, mis mõlemad on välja kujunenud traditsioonilise maakasutuse tulemusena.

Pärandkultuuri mälestised ei oma praegu eraldi riiklikku kaitset. Riikliku kaitse e. muinsuskaitse alla kuulub väärtuslikum osa pärandkultuurist. Samas enamus pärandkultuuri objektidest ei kuulu ega hakka ka tulevikus muinsuskaitse alla kuuluma. Riikliku kaitse ehk muinsuskaitse kõrval tuleb pärandkultuuri mälestiste puhul kindlasti kõne alla ka omanikukaitse (maaomaniku), õigemini selle olemasolu. Kindlasti tuleb aga kaardistada mälestised, millel on nõrk omanikukaitse või puudub see hoopis, näiteks asub objekt n.-ö. peremehetul maal.

Üldplaneeringuga tuleks väärtustada ja avalikkuse tähelepanu juhtida Väätsa vallas asuvatele kultuuripärandi objektidele ja –aladele. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata just Väätsa alevikus ja asuvatele kultuuriväärtustele, kuna seal kattuvad perspektiivsed maakasutumuutused kaitsealuste. Seetõttu tuleb arendustegevusekäigus jälgida, et sellega ei kaoks suuremat kultuuriväärtust omavad objektid, mis tihti on spetsiaalselt märgistamata ning tunduvad lihtsalt vanad majad või tavalised künkad jne, kuid samas kannavad just need objektid piirkonna ajaloolis-kultuurilist traditsiooni edasi. Samuti on paljud neist objektidest eravalduses, kuid omanikul võib puududa info tema omani kõrgest kultuurilisest ajaloolisest väärtusest, mistõttu võib väärtus kaduma minna ka teadmatusest.

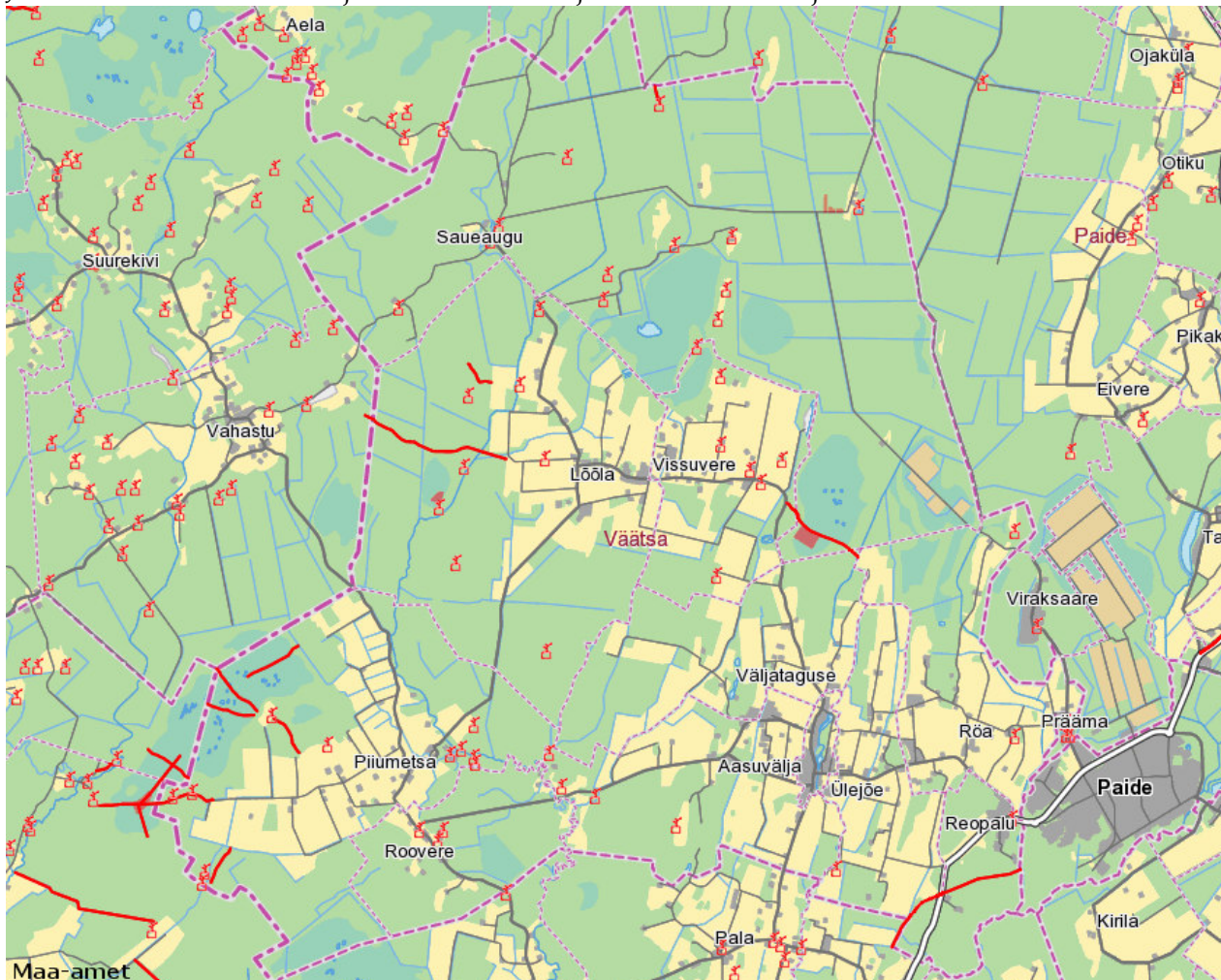
Tabel 6.3.3-1. Väätsa vallas asuvad kultuurimälestised.

Jrk nr	Reg nr	Mälestise nimi	V/K	Aadress
1	9787	Asulakoht	K	Lõõla küla
2	9788	Kalmistu	K	Lõõla küla
3	9789	Kivikalme	K	Lõõla küla
4	9790	Kivikalme	K	Lõõla küla
5	9791	Kivikalme	K	Lõõla küla
6	9792	Kivikalme	K	Rõa küla
7	9793	Kivikalme	K	Väätsa alevik
8	9794	Kivikalme	K	Väätsa alevik
9	9795	Kivikalme	K	Väätsa alevik
10	9796	Kultusekivi	K	Väätsa alevik
11	9797	Kultusekivi	K	Väätsa alevik
12	9798	Kultusekivi	K	Väätsa alevik
13	15146	Väätsa mõisa peahoone	K	Väätsa alevik
14	15147	Väätsa mõisa park	K	Väätsa alevik
15	15148	Väätsa mõisa pargi piirdemüürid	K	Väätsa alevik
16	15149	Väätsa mõisa ait	K	Väätsa alevik
17	15150	Väätsa mõisa karjalaut	K	Väätsa alevik
18	9799	Kalmistu	K	Ülejõe küla

¹² Kokkuvõtte pärandkultuuri inventariseerimise alustest.

Allikas: <http://www.hot.ee/letarang/Parandkultuurimoistest.htm>

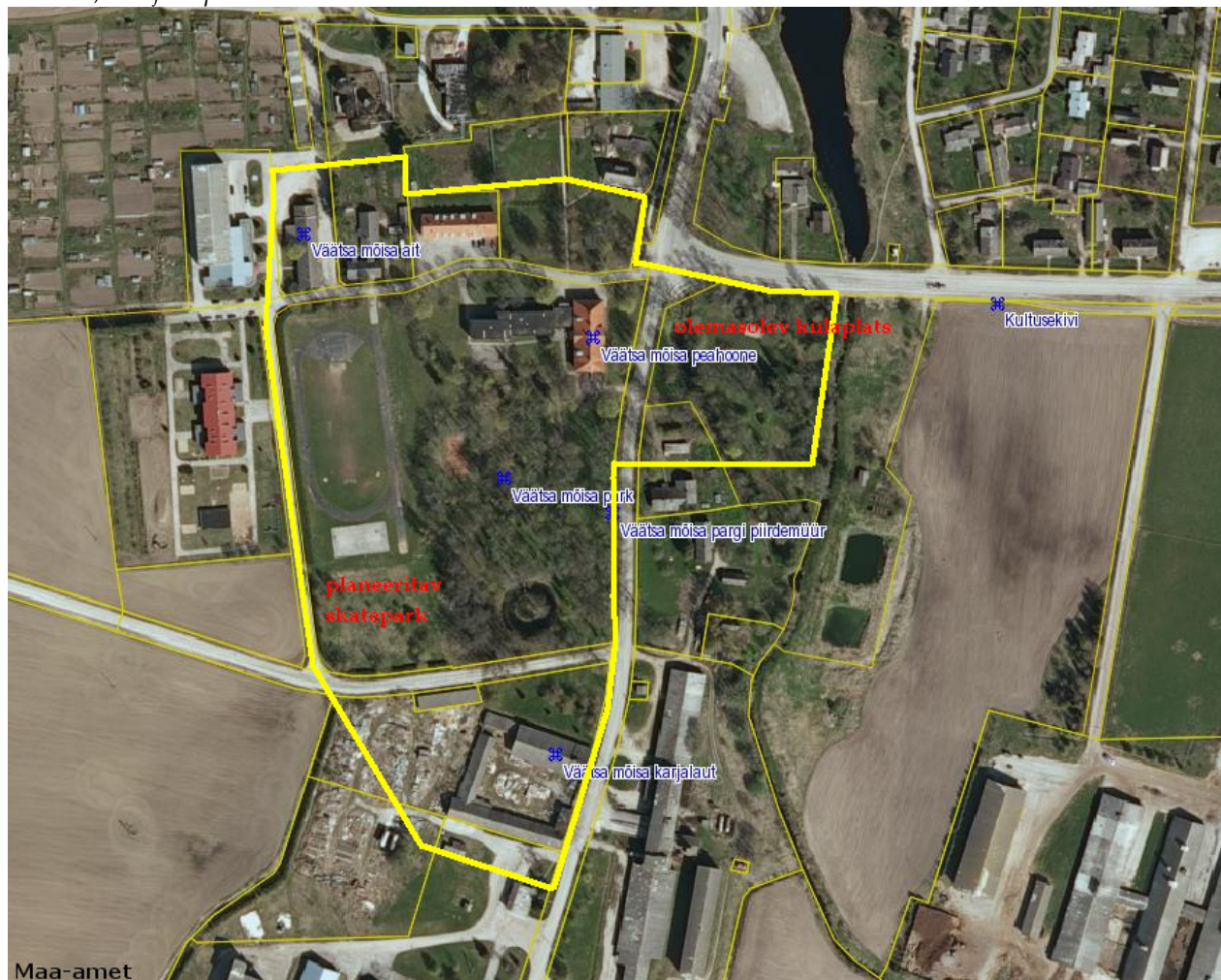
Joonis 5.4-2. Pärandkultuuri ja muinsuskaitse objektid Väätsa vallas ja Väätsa alevikus

Tingmärgid:

- Pärandkultuuriobjektid
- Muinsuskaitseobjektid
- Projekteeritav kaitsevöönd

KSH hinnang: planeeringuga ettenähtud perspektiivsed maakasutusmuutused ei ohusta Väätsa vallas olevaid kultuurimälestisi ning pärandkultuuriga seotud objekte, kuna need otseselt ei kattu. Pigem võib oht tekkida väljaspool detailplaneeringukohustusega alasid, kus arendustegevus ei ole nii suuresti avalikkuse tähelepanu all, kuid kus asub suurem osa pärandkultuuri objektidest. Erandiks on puhke- ja virgestusmaa planeerimine Väätsa alevikus, mis jääb planeeritava kultuurimälestiste kaitsealale:

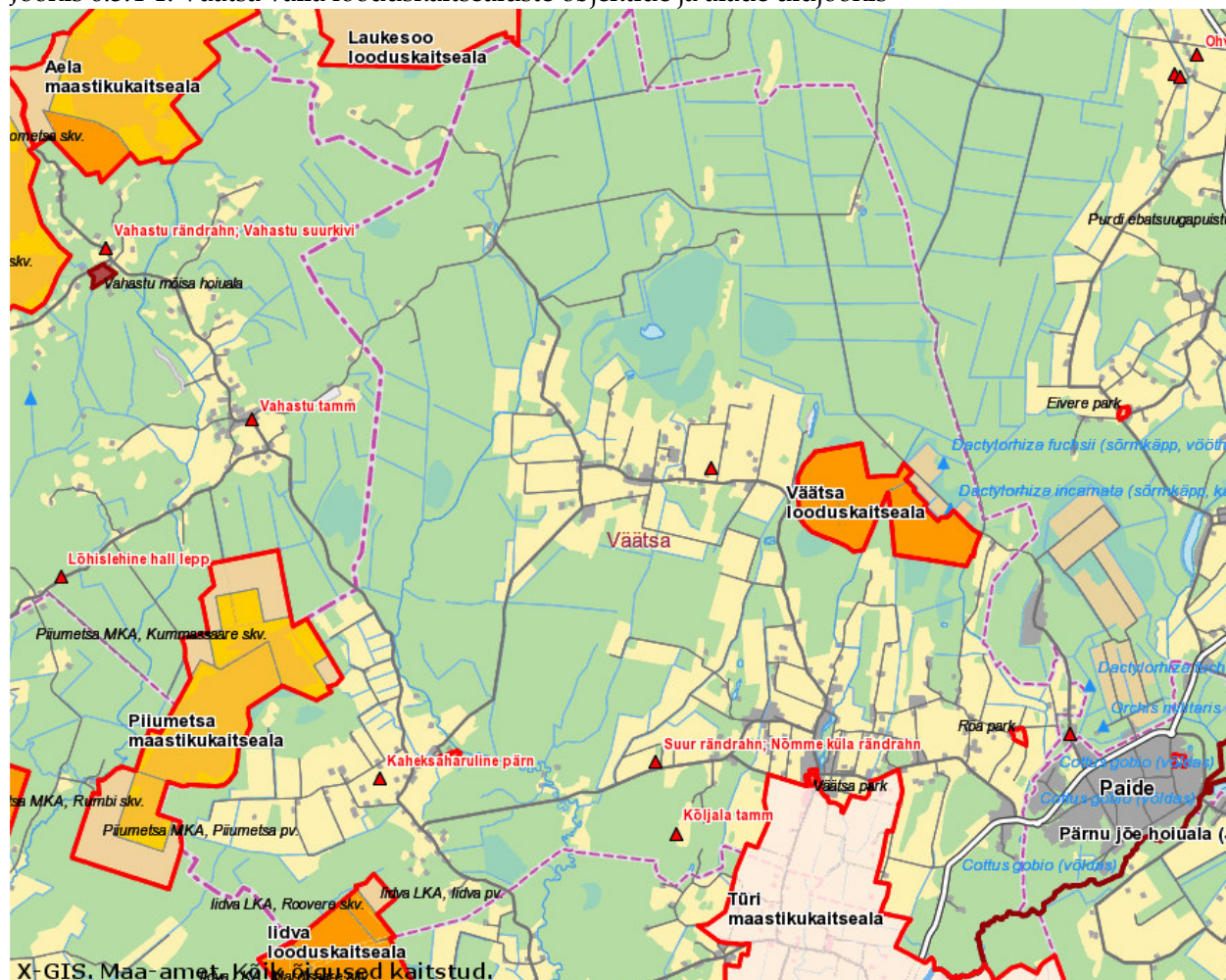
Puhke- ja virgestusmaa planeerimisega kavatsetakse edasi arendada olemasolevat külaplatsi ning staadioni pikendusena rajada noortele mõeldud skatepark. Kui planeeritavad tegevused jäävad planeeritud piiridesse, ei tohiks sellega kaasneda ohtu piirkonna kultuurimälestistele.

KSH üldine ettepanek: kuna üks osa pärandkultuuri objektidest ei ole muinsus- ja looduskaitse all, tuleks nende objektide säilimise tagamiseks kaaluda kohaliku kaitse rakendamist. Kindlasti tuleks aga nende objektide puhul ehitus-lammutustegevuse ja detailplaneeringute koostamisel jälgida kultuurilis-ajaloolise väärtuse säilimist.

6.3.4 Looduskaitsealised aspektid

Väätsa vald on suhteliselt rikkalik looduskaitsealade ning looduskaitsealuste üksikobjektide esinemise poolest. Üldplaneeringu järgi on liigitatud need alad säilitatavate alade hulka, mis tähendab, et planeeringuga ei tohiks ette näha tegevusi, mis võiks ohtu seada nende alade säilimisele.

Joonis 6.3.4-1. Väätsa valla looduskaitsealuste objektide ja alade üldjoonis

Tabel 6.3.4-1. Kaitstavad looduse üksikobjektid ja looduskaitsealad Väätsa vallas

Objekti nimetus	Registrikood	Tüüp	Kommentaar
Iidva looduskaitseala	KLO1000240	looduskaitseala	Iidva looduskaitseala võetakse kaitse alla eesmärgiga tagada: 1) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - rabade (7110*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse; 2) nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide, kellest üks on I ja teine II kaitsekategooria liik, elupaikade kaitse.
Kaheksaharuline pärn	KLO4000692	puu ja puudegrupid	Heas seisus 8 haruline puu. 1 haru murdunud. Võra läbimõõt 16 m. Mõõtmed: Ü= 590 cm (0,5); H= 20 m. (aug. 96, A. Pariku andmed, Relve projekt);
Kõljala tamm	KLO4000350	puu ja puudegrupid	Mõõtmed: Heas seisukorras, on kuivi oksid. Hargneb 2-3 m pealt. Võra läbimõõt 22-26 m.

			Ü= 340 cm (1,3); H= 24 m. (sept. 96, H. Kalbergi andmed, Relve projekt);
Lõõla väike-konnakotka püsielupaik	KLO3000280	kaitsealuse liigi püsielupaik	sihtkaitsevöönd
Piiometsa põlispuude grupp	KLO1200311	puistu	Kaitseala Piiometsa pargis
Piiumetsa maastikukaitseala	KLO1000327	maastikukaitseala	Piiumetsa maastikukaitseala kaitse-eesmärk on: 1) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), vanade loodusmetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse; 2) nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liigi, kes on ühtlasi II kategooria kaitsealune liik, elupaikade kaitse.
Pärnu jõe hoiuala (Järva)	KLO2000025	hoiuala	Pärnu jõe hoiuala kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi - jõgede ja ojade (3260) ja II lisas nimetatud liikide - hariliku hingi (Cobitis taenia), hariliku võldase (Cottus gobio), jõesilmu (Lampetra fluviatilis), lõhe (Salmo salar) ja paksukojalise jõekarbi (Unio crassus) elupaikade kaitse.
Rõa park	KLO1200316	uuendamata eeskirjaga park	Kaitset reguleeritakse VV määrusega nr 64, 03.03.2006 „Kaitsealuste parkide, arboretumite ja puistute kaitse-eeskiri”.
Suur rändrahn; Nõmme küla rändrahn	KLO4000968	rändrahn ja kiviülv	Granit. 4,6x 3,4x 2,2m, üm 14,0m. (H. Viiding, 1986). Asukoht: Väätsa-Roovere tee ääres põllul.
Türi maastikukaitseala	KLO1000033	uuendamata kaitsekorraga ala	Türi maastikukaitseala kaitse-eesmärk on Türi voorestiku väike-voorte ja pool-looduslike koosluste kaitse, looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning elupaigatüübi, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta nimetab I lisas, kaitse. Selleks elupaiga tüübiks on jõed ja ojad (3260) ³ .
Vissuvere kivi; Vissuvere suur rahn	KLO4000969	rändrahn ja kiviülv	Mõõtmed: 9,0x 4,7x 2,8m, üm 25,6m. (H. Viiding, 1986). Asukoht: Altoa maaüksuse põllul
Väätsa looduskaitseala	KLO1000145	looduskaitseala	Väätsa looduskaitseala võetakse kaitse alla: 1) EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liigi, mis on ühtlasi I kategooria

			kaitsealune liik, elupaiga kaitseks; 2) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide, rabade (7110*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitseks.
Väätsa park	KLO1200330	uuendamata eeskirjaga park	Kaitset reguleeritakse VV määrusega nr 64, 03.03.2006 „Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri”.
parthein, kahar	KLO9311047	kaitsealuse liigi leiukoht	II kategooria kaitsealune liik, asub Saueaugu külas
sõrmkäpp, vööthuul-	KLO9308210	kaitsealuse liigi leiukoht	III kategooria kaitsealune liik, asub Saueaugu külas
metsis	KLO9102220	kaitsealuse liigi leiukoht	II kategooria kaitsealune liik, asub Lõõla külas
metsis	KLO9102219	kaitsealuse liigi leiukoht	II kategooria kaitsealune liik, asub Piumetsa külas
metsis	KLO9102218	kaitsealuse liigi leiukoht	II kategooria kaitsealune liik, asub Saueaugu külas
metsis	KLO9102217	kaitsealuse liigi leiukoht	II kategooria kaitsealune liik, asub Saueaugu külas
metsis	KLO9102216	kaitsealuse liigi leiukoht	II kategooria kaitsealune liik, asub Saueaugu külas
väike-konnakotkas	KLO9103059	kaitsealuse liigi leiukoht	I kategooria kaitsealune liik, asub Lõõla külas
kuldking, kaunis	KLO9305853	kaitsealuse liigi leiukoht	II kategooria kaitsealune liik, asub Lõõla külas
sõrmkäpp, kahkjaspunane	KLO9306146	kaitsealuse liigi leiukoht	III kategooria kaitsealune liik, asub Saueaugu külas
kaljukotkas	KLO9102960	kaitsealuse liigi leiukoht	I kategooria kaitsealune liik, asub Saueaugu külas

KSH hinnang: üldplaneeringu seisukohast on oluline tagada eelnimetatud alade, objektide ning kaitsealuste liikide laiukohtade säilimine. Üldiselt on tagatud üldplaneeringuga kaitseesmärkide täitmine maakasutuse mittemuutmiseiga kaitstavatel aladel ning nende vahetus läheduses. Väiksemaks arendustegevuseks on Väätsa looduskaitsealale jääva Väätsa rabasse viiva laudtee taastamine, mis annab võimaluse tutvuda rabamaastikuga.

Ala kasutamisel tuleb kindlasti järgida kaitseala kaitseeskirjas sätestatuga:

Lubatud tegevus	<ul style="list-style-type: none"> • Inimestel on lubatud viibida, korjata marju ja seeni kogu kaitsealal, välja arvatud käesoleva määrusega sätestatud juhul Saaremäe sihtkaitsevööndis. • Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud vastavalt «Asjaõigusseadusele» ja «Looduskaitseadusele». • Kaitsealal on lubatud jahipidamine ja kalapüük. • Kaitsealal on lubatud kuni 30 osalejaga rahvaürituste korraldamine. Rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituste korraldamine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. • Kaitseala vetel on lubatud mootorita ujuv vahendiga sõitmine. • Kaitsealal on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud: <ul style="list-style-type: none"> 1) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine;
-----------------	--

	2) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus.
.Keelatud tegevus	<p>Kaitsealal on keelatud:</p> <ul style="list-style-type: none"> • majandustegevus; • loodusvarade kasutamine ja metsa kõrvalsaaduste varumine, välja arvatud §-s 5 sätestatud lubatud tegevus; • uute ehitiste püstitamine, välja arvatud tee või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitseala tarbeks ning nende hooldustööd; • sõidukiga, maastikusõidukiga ja mootoriga ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, valitsemisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses; • telkimine ja lõkke tegemine. • Saaremäe sihtkaitsevööndis on keelatud inimeste viibimine 15. veebruarist 31. juulini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, valitsemisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostatavas teadustegevuses.
Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:	<ul style="list-style-type: none"> • muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet; • koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid; • väljastada metsamajandamiskava; • kinnitada metsateatist; • kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut; • anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks; • anda projekteerimistingimusi; • anda ehitusluba.
Tegevuse kooskõlastamine	<ul style="list-style-type: none"> • Kaitseala valitseja vaatab talle kooskõlastamiseks esitatud metsateatise läbi ja annab kümne tööpäeva jooksul pärast taotluse saamist metsakoosluse liikide ning vanuse mitmekesisuse säilitamise eesmärgist tulenevalt oma kirjaliku nõusoleku või seab vajaduse korral omapoolsed tingimused. • Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit. • Kui tegevust ei esitatud kaitseala valitsejale kooskõlastamiseks või tegevuses ei arvestatud kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärasust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

KSH järelalus: laudtee rajamiseks või uuendamiseks tuleb taotleda kaitseala valitseja nõusolekut.

Teiseks kaitsealadega seotud tegevuseks on puhke- ja virgestusmaa määramine Väätša parki, mis jääb ka Türi maastikukaitseala territooriumile.

Vastavalt kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskirjale korraldatakse kaitset pargialadel järgmiste üldtingimuste alusel:

Liikumine pargis	<ul style="list-style-type: none"> • Liikumine eramaal toimub vastavalt «Asjaõigusseaduses» ja «Looduskaitse seaduses» sätestatule. • Park on avalikuks kasutamiseks ning valdajal ei ole õigust keelata pargi maa-alal erateede ja radade avalikku kasutamist päikesetõusust päikeseloojanguni. Õuemaal viibimine on lubatud valdaja loal. • Jalgrattaga sõitmine on lubatud selleks määratud teedel ja radadel. Sõidukiga sõitmine on lubatud selleks määratud teedel ja sõiduki parkimine on lubatud parklates. Maastikusõidukiga sõitmine on lubatud pargi valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine
------------------	--

	<p>väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine pargi valitseja nõusolekuta on lubatud hooldus-, järelevalve- ja päästetöödel, samuti liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel ja maatulundusmaal metsamajandustöödel või põllumajandustöödel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pargi veekogudel on lubatud sõita mootorita ujuvvahendiga. Veemootorsõidukiga sõitmine on lubatud pargi valitseja nõusolekul ning järelevalve- ja päästetöödel.
Telkimine ja lõkke tegemine	<ul style="list-style-type: none"> • Telkimine ja lõkke tegemine on pargis lubatud ainult pargi valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohtades. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud valdaja loal.
Rahvaürituste korraldamine	<ul style="list-style-type: none"> • Pargis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata ja pargi valitseja poolt tähistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata ja pargi valitseja poolt tähistamata kohtades on lubatud üksnes pargi valitseja nõusolekul.
Tegevus pargis	<ul style="list-style-type: none"> • Pargi ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks on pargis vajalikud tööd nagu niitmine ning puu- ja põõsarinde kujundamine.
Pargi valitseja nõusolekuta on pargis keelatud:	<ul style="list-style-type: none"> • puuvõrade või põõsaste kujundamine ja puittaimestiku raie; • ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamise; • projekteerimistingimuste andmine; • detail- ja üldplaneeringu kehtestamine; • nõusoleku andmine väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks; • ehitusloa andmine; • veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine; • katastriüksuse kõlvikute piiride ja sihtotstarbe muutmine; • maakorralduskava koostamine ja maakorraldustoimingute teostamine; • metsamajandamiskava väljastamine ja metsateatise kinnitamine; • puhtpuistute kujundamine; • uuendusraie; • biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine; • uue maaparandussüsteemi rajamine. • maavara kaevandamine.
Tegevuse kooskõlastamine	<ul style="list-style-type: none"> • Pargi valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt pargi valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada pargi kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit. • Pargi valitseja võib käesoleva määruse kohaselt pargi valitseja nõusolekut vajavate tegevuste kooskõlastamisel seada kirjalikult tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta pargi kaitse-eesmärgi saavutamist ega pargi kui ühtse terviku seisundit. • Kui tegevust ei ole pargi valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud pargi valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta pargi kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt «Haldusmenetluse seadusele» õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas. • Keskkonnaministeeriumil või kavandatava tegevuse asukoha keskkonnateenistusel on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata pargi kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada pargi kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

KSH hinnang: arendustegevuste teostamisel Väätsa pargialal tuleb kindlasti küsida täiendavat seisukohta kaitseala valitsejalt. Üldiselt ei tohiks ülalplaneeringuga planeeritav tegevus ohustada kaitseesmärkide täitmist, kuid käesoleva KSH aruande heakskiitmine ja üldplaneeringu kooskõlastamist ei saa lugeda kaitseala valitseja nõusolekuks planeeritavate tegevuste suhtes.

6.4 MÕJU ELANIKE HEAOLULE JA TERVISELE, SH SOTSIAALMAJANDUSLIKULE KESKKONNALE

Arendustegevuse planeerimine toob tahtmatult kaasa kahesuguseid mõjusid piirkonna elanikkonnale:

- negatiivsed – mõjud välisõhukvaliteedile, müra, liiklusintensiivsuse kasv jne.
- positiivsed – töökohtade loomine, uute elanike tulek piirkonda, piirkonna jätkusuutlikkuse tagamine jne.

Üldplaneeringu ülesandeks ongi negatiivsete mõjude vähendamine ja positiivsete mõjude rõhutamine.

Eesmärgid elanikkonna heaolu ja tervise kaitsmisel

1. Tagada elanikkonnale võimalused looduses viibida ja liikuda
2. Toetada tervislikke eluviise
3. Tõsta elanikkonna turvalisust

KSH hinnang:

- Otsese positiivse mõjuga on puhke- ja virgestumaa määramine suuremale osale Väätsa aleviku keskosast. Sellega luuakse väga soodsad võimalused inimeste looduses viibimiseks ning tervislikuks vabaajaveetmiseks;
- Aktiivsemat tegevust soodustavad ülalplaneeringuga ettenähtud ja osaliselt väljaehitatud kergliiklusteede võrgustik ning matkarajad valla rabaaladele. Positiivne on ka reguleeritud võimalus motohuvilistele, kes ei peaks enam otsima ATV või mootorrattaga sõiduvõimalusi piirkonna metsateedel.
- Liiklusohutuse seisukohalt on otsese positiivse mõjuga Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee ümberehitamine Reopalu külas. Planeeritav jalakäijatetunnel annab ohutu võimalusele inimeste liikumiseks väljaehitatud kergliiklusteed kasutades „autovabalt“ Väätsa ja Paide linna vahel.
- Sotsiaalmajanduslikule keskkonnale mõjub positiivselt perspektiivsete elamumaade määramine just väljakujunenud elamualadel, mis annab omakorda võimaluse kiiresti laiendada infrastruktuure ning pakkuda kaasaegset ja kvaliteetset elukvaliteeti. Elamumaade efektiivse arendamise seisukohalt Väätsa alevikus on oluline loomakasvatuse väljaviimine alevikust.
- Tootmis- ja ärimaade planeerimisel on jäädud üldplaneeringuga tagasihoidlikuks, mis on mõistlik arvestades Paide ja Türi lähedusele. Pigem võiks Väätsa vald pakkuda seal töötavatele inimestele kvaliteetset ja rahulikku elukeskkonda. Selleks on Väätsa vallal väga head võimalused.

6.5 MÕJU JÄÄTMETEKKELE

Eesmärgid jäätmeäitluse korraldamisel

1. Jäätmetekke vältimine
2. Tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine
3. Jäätmete taaskasutamise laiendamine: a) otseses ringluses (korduvasutamise), b) materjaliringluses, c) bioloogilistes protsessides (kompostimine), d) energeetiliseks otstarbeks (põletamine)
4. Keskkonnanõuete kohane jäätmetöötlus ja ohutustamine
5. Jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine (n. ladestamine)

Käesolevas hinnangus on tehtud üldine jäätmetekke prognoos summaarselt uute elamualade kohta, võttes olmejätmete liigilise koostise aluseks Riiklikus jäätmekavas toodud 2 erinevatel aegadel koostatud uuringute alusel esitatud protsentuaalset koostist.

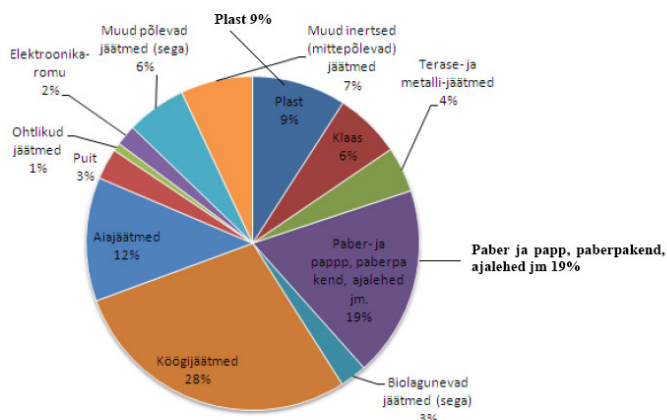
2000. aastal Tallinnas, Pärnus, Raplas, Aravetel, Kuusalus ja Loo asulas läbiviidud uuringu kohaselt moodustasid olmejäätmetest: orgaanilised jäätmed keskmiselt 42,1%, paber, papp, kartong 25,3%, klaas 2,7%, metall 3,8%, plast 11,6%, puit 3,3%, püsijäätmed 6,7%, komposiitmaterjalid (k.a kartongil põhinevad joogipakendid) 3,4%, tekstiil 0,9%, ohtlikud jäätmed 0,2%.

Tabel 6.6-1. Olme jäätmete koostis, PROGNOOS 1

Jäätmeliik	Massi %	Kogus, t/a
Orgaanilised	42,1	5,333
Paber, papp, kartong	25,3	3,205
Klaas	2,7	0,342
Metall	3,8	0,481
Plast	11,6	1,469
Puit	3,3	0,418
Püsijäätmed	6,7	0,849
Komposiitmaterjal	3,4	0,431
Tekstiil	0,9	0,114
Ohtlikud jäätmed	0,2	0,025
KOKKU:	100%	12,6 t/a

2004. aastal Tallinna erinevates piirkondades läbiviidud uuringu kohaselt moodustasid olmejäätmetest erinevat liiki jäätmed Joonisel 6.6-1 kujutatud protsentuaalse osa.

Joonis 6.6-1. Jäätmete liigiline koostis

KSH hinnang: kuna uute elamualade planeerimisega kaasnemisega toimub perspektiivselt ka elanikkonna suurenemine nendes piirkondades, toob see kaasa ka jäätmetekke suurenemise. Seetõttu on oluline, et Väätša valla jäätmekava arvestaks ka selle tendentsiga. Üldplaneeringuga on oluline määrata korraldatud jäätmeveo I ja II tasandi vaheline piir, mille määramise vajaduse toob välja Väätša valla jäätmekava aastani 2009.

7 Leevendatavate meetmete rakendamine

7.1 Keskkonna-kaitserajatiste planeerimine

Keskkonna-kaitserajatised on rajatud või olemasolevad objektid, mille eesmärk on keskkonnamõjude vältimine ja/või leevendamine. Käesolevas KSH käsitletakse kahte tüüpi keskkonna-kaitserajatisi: 1) kaitsehaljastus, mis on multifunktsionaalse eesmärgiga ning 2) müratõkkerajatis, mille eesmärk on ainult müramõjude vähendamine.

1. Kaitsehaljastus on haljastus, mille põhifunktsiooniks on keskkonnakaitseline kahjulike tegurite mõju vältimine või leevendamine; jaotatakse kas kahjustava teguri alusel: tuul, müra vms; või kaitstava objekti alusel: põllu, tee- ja jõeäärsed alad, asulad vms.

2. Müratõkkerajatis elukeskkonna kaitseks otstarbel müra tekitava objekti äärde kavandatud tehnilist või looduslikku laadi rajatis (piire, sein, kaitsehaljastus jms), mis leevendab müra kahjulikku mõju või vähendab lubatud tasemeni

Väljatöötatud planeeringulahenduse kohaselt tuleks planeerida elamumaade ja tootmiskaade vahele kaitsehaljastus. Täpsustatult on planeeringulahenduse kohaselt kaitsehaljastuse maa sihtotstarve ette nähtud perspektiivsete elamupiirkondade kaitseks maanteelt tuleneva negatiivse mõju (müra, heitgaasid jms) eest. Kaitsehaljastuse laius on minimaalselt 50 m. Kaitsehaljastuse maale ei ole üldjuhul hoonestamine lubatud.

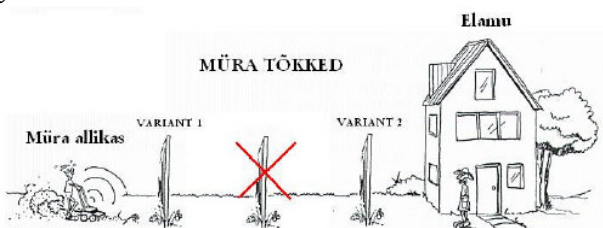
7.1.1 Müratõkke planeerimine

Müratõkke planeerimisel tuleb silmas pidada, et tõkke kasutamine on otstarbekam müraallika või mõjutatava objekti lähedal, mitte näiteks nende võrdsele vahekaugusel (vt. Joonis 7.1.1-1).

Müratõkkeks võib kasutada müraavale, tihedat kõrghaljastust, puidust tarasid jne. Kuna müraallikaks on tootmistegevus, siis tuleks eelkõige müratõkestamisele tähelepanu pöörata tootmiskaadele detailplaneeringu koostamise käigus. Samuti ei kaasne tootmiskaale rajatud müratõkkega niivõrd esteetilisi tingimusi (müratõkke peaks olema piisavalt kõrge ja läbipaistmatu) ning kõikidel juhtudel ei sobi need elamukruntide piireteks.

Seega oleks eelistatum Joonisel 7.1.1-1 toodud müratõkke asukohavõimalustest VARIANT 1.

Joonis 7.1.1-1. Müratõkke asukoht

Allikas: <http://www.nonoise.org/library/envnoise/>

Samuti on oluline rajatava müratõkke kõrgus, kuna sellest sõltub ka tema leevendusefektiivsus.

Tabel 6.10.1-1. Müratase erineval kaugusel mürabarjäärast

<i>Barjääri tüüp</i>	<i>30 m</i>	<i>38 m</i>	<i>60 m</i>	<i>90 m</i>	<i>120 m</i>
Ilma barjäärita	80 dB	79 dB	75 dB	72 dB	70 dB
1,8 m barjääriga	70 dB	69 dB	66 dB	64 dB	51 dB
3,7 m barjääriga	65 dB	65 dB	64 dB	61 dB	55 dB

7.1.2 Kaitsehaljastuse planeerimine

Kaitsehaljastuse rajamisel tuleb arvestada, et saadav tulemus täidaks ka algeesmärki: haljastus vähendaks/leevendaks piisavalt keskkonnamõjusid. Kaitsehaljastusena tuleks kasutada igihaljaid vorme, et tagada kaitseefekt ka talvisel perioodil. Rajatav haljastus ei tohiks olla liiga hõre. Võib juhtuda olukorras, kui ei soovita elamupiirkonnas päikese varjata või vaadet piirata. Samas ei taga hõre kaitsehaljastus piisavat keskkonnamõjude leevendust.

Ridadena istutatakse puiesteid, hekke ja kaitseistandikke:

Puiestee e allée – (tavaliselt mõlemalt poolt) korrapärase puudereaga ääristatud tee.

Hekk e elavtara – tihe, ühtlaste vahedega istutatud ja maapinnani ulatuvate okstega põõsaste või puude rida. Tavaliselt on hekid üherealised, kaherealised hekid istutatakse kohtadesse, kus on vaja tugevat tuulekaitset, sel juhul kasutatakse puid või kõrgeid põõsaid. Vabakujulisi hekke ei põeta, neil lastakse vabalt kasvada. Põetavad hekid hoitakse regulaarse pügamisega kindlas vormis ja kõrguses.

Hekkide liigitus kõrguse järgi:

- Kääbushekk ehk bordüür – kõrgus madalam kui 0,5 m (kasutatakse vaid dekoratiivhekina nt piiratakse lille-või roosipeenart või kasutatakse kõrgema heki ees). Sobivad nt harilik pukspuu, ligustri- ja lumimarjasordid. Taimede vahekaugus 15-20 cm.
- Madal hekk – kõrgus 0,5-1 m (kasutatakse teede ääres, muru piirdeks, iluaias). Sobivad nt läikiv tuhkpuu, harilik liguster, mage sõstar, taraenelas jt. Taimede vahekaugus 25-30cm.
- Keskmise kõrgusega hekk – kõrgus 1-1,5 m (tüüpiline tänavaäärne hekk). Sobivad nt kuusk, elupuu, läikiv tuhkpuu, harilik ebajasmiin, harilik liguster, ungari sirel, viirpuud jt. Taimede vahekaugus 30-40cm.
- Kõrge hekk – kõrgus 1,5-2 m (kasutatakse piirdeks, kaitsehekiks, fooniks õitsvatele põõsastele). Sobivad nt kuusk, elupuu, pärn, viirpuud, ungari sirel jt. Taimede vahekaugus 50-80 cm.
- Elavmüür – kõrgus üle 2 m. (kasutatakse ruumilise piirdena, millest inimene üle ei näe). Tänapäeval rajatakse meie tingimustes harva, nende korrashoid (pügamine) on kallis ja tülikas. Meie tingimustes peetakse tänapäeval elavmüüriks vabakujulisi kõrgeks kasvanud kuuskede ja elupuude ridu. Sobivad ka lehis, pärn, viirpuud jt. Taimede vahekaugus 60-80 cm.

Hekid aitavad kaasa soodsama mikrokliima loomisele: suurendavad õhuniiskust, tõkestavad tuuli, kaitsevad tolmu ja saasteainete eest, summutavad müra.

- **Tuulekaitse.** Efektiveks tuulekaitseks on 2-3 m kõrgused vabakujulised hekid ning puud ja põõsad vabakujuliste rühmadena aia ümber. Aiad vajavad tuulekaitset peamiselt põhjast, kirdest ja idast, kust puhuvad talvel tugevad tuuled. Kaitseheki tuulttakistav mõju ulatub maapinnalähedases õhukihis umbes heki kõrguse 20-kordsele kaugusele.
- **Lumekaitse.** Maanteed ja raudteede ääres koguneb lumi kaitseheki lähedale ja teed püsivad paksema lumeta. Hekid rajatakse teega rööbiti ja sellest kuni 20 m kaugusele. Kaitseheki mõju

ulatub umbes heki kõrguse 10-kordsele kaugusele. Kui tee asub süvendis või nõos, rajatakse kaitsehekk kalda ülaserava. Kui tee asub kõrgel seljandikul, ei ole kaitsehekk vajalik. Enamasti rajatakse 2-2,5 m kõrgused kuusehekid. Sobib ka paju, suur läätspuu jt.

- **Tolmukaitse.** Tihe kõrge hekk toimib tolmufiltrina, kaitstes nt kruusakattega teede ääres asuvaid hooneid ja aedu. Hekid tõkestavad ka autode heitgaasides sisalduvate mürgiste raskmetallide levikut maanteedest kaugemale. Tööstuspiirkonda ümbritsevad kaitsehekid ja puud vähendavad mürgiste gaaside ja tolmu levikut elurajoonidesse.
- **Mürakaitse.** Kõrgemad hekid on mõningal määral ka müratõkkeks, summutades ja peegeldades müra.

Tootmisaladel komplitseerib lahendusi tavaliselt tootmisest tulenev ratsionaalne ruumijaotus, mis jätab vähe võimalusi haljastusele. Asulasisesed tootmisterritooriumid on sageli niivõrd kokkusurutud aladel, et haljastusest saab juttu olla vaid vartikaal-, konteiner- või katushaljastuse tasemel. Kuigi kaasaegne tööstus ei vaja enam üldjuhul massiivseid haljasribasid tootmishoonete ümber ümbruskonnale mõjuva saastekoormuse vähendamiseks, tuleb püüda tootmisalasid siduda haljastuse abil ümbritseva maastikuga ja luua tootmisalal viibijatele meeldivamad tingimused.

Tööstusobjekti ümbruse haljastus peab täitma põhiliselt järgnevaid eesmärke:

- Siduma hoonestuse maastikuga;
- Eraldama territooriumil erineva funktsiooniga alad üksteisest;
- Elustama monotoonset tootmiskeskonda;
- Pakkuma päikesevarju (nt laoplatside ääres, tehnika hoiuplatssidel jne);
- Kaitsma tootmistsoonis töötavaid inimesi peamiselt külgtuule ja tuisklume eest ning pakkuma päikesevarju (vahel ka müra ja võimaliku tolmu jms eest)
- Kaitsma tootmisterritooriumit tuule, tuisklume ning ümbruskonnast tuulega edasikanduva tolmu, tahma jms eest);
- Looma mugavad puhkevõimalused väljaspool hooneid;
- Kaitsma ümbruskonda peamiselt müra eest.

Tabel 7.1.2-1. Kaitsehaljastuse efektiivsus müratõkkena.

<i>Kaitseistutuse iseloomustus</i>	<i>Kaitseriba laius, m¹³</i>	<i>Leevendus efektiivsus</i>
1 realine lehtpuuistutus koos põõsastikuga	10,0	4 dB
3-realine lehtpuuridaistutus koos põõsastikuga	10,0	8 dB
4-realine lehtpuuridaistutus koos kaherindelise põõsastikuga	15,0	9 dB
4-realine okaspuuridaistutus koos kaherindelise põõsastikuga	15,0	17 dB
5-realine lehtpuuridaistutus koos kaherindelise põõsastikuga	20,0	10 dB
5-realine okaspuuridaistutus koos kaherindelise põõsastikuga	20,0	18 dB
6-realine lehtpuuridaistutus koos kaherindelise põõsastikuga	25,0	11 dB
7-8 realine lehtpuuridaistutus koos kaherindelise põõsastikuga	30,0	11 dB

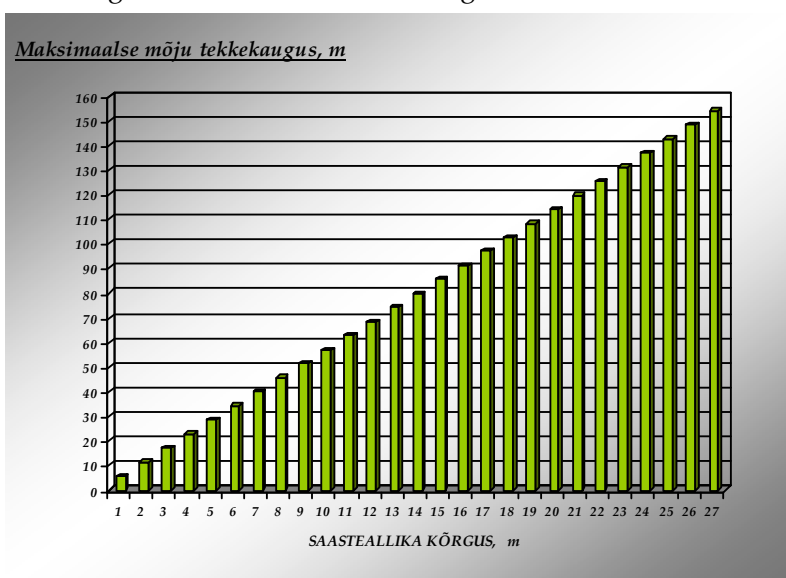
Kaitsehaljastuse rajamisel tuleb eelkõige arvestada meteoroloogilisi tingimusi, saasteallika kõrgust, maksimaalse võimaliku kontsentratsiooni tekkekauguse ja mõjutatava objekti omavahelist kaugust. Arvestades, et planeeringuga nähakse ette tootmisalade ja elamualade vahelist kaitsehaljastust, tuleb

¹³ Kaitseriba on kogu vahemaa müra algallika ning mõjutatava objekti vahel, mis sisaldab endas kaitsehekki ning näiteks haljasala.

silmas pidada, et selle kaitseefekt väljendub labiilsete ja neutraalsete saasteainete hajumistingimuste korral, mil saasteained on surutud rohkem maapinnalähedale. Talvistes ning madalate temperatuuride ja väikse tuulega tingimustes kaitsehaljastusest tõenäoliselt kasu ei ole.

Kaitsehaljastuse rajamisel oluline arvestada ka saasteallika kõrgusega. Nagu Graafikust 7.1.2-1 selgub on saasteainete maksimaalse kontsentratsiooni tekkimine seotud saasteallika kõrgusega: *mida kõrgem on korsten seda kaugemale levivad saasteained*. Seetõttu ei ole alati mõistlik rajada kaitsehaljastust tootmisterritooriumi piirile (erinevalt müratõkkest), vaid mõjutavata objekti juurde (kuna saasteained võivad levida kõrgemalt, kui on tootmisterritooriumi piirile rajatud kaitsehaljastus ning sellega kaotab kaitsehaljastus on eesmärgi). Samuti võib tekkida kaitsehaljastuse vajadus kaugemal kui naaberkinnistul, kuna kõrgemate saasteallikate puhul võib kontsentratsioon levida oluliselt kaugemale.

Graafik 7.1.2-1. Maapinnalähedases õhukihis (kuni 10 m) maksimaalse saasteainete kontsentratsiooni tekkekaugus sõltuvalt saasteallika kõrgusest ¹⁴.

KSH ettepanekud keskkonna-kaitserajatiste, sh kaitsehaljastuse planeerimisel:

- Juhul kui ettevõtte tootmistegevusega ei kaasne olulist mõju välisõhukvaliteedile (puuduvad paikse saasteallikad) võiks asendada kaitsehaljastuse ka müratõkkega;
- Maanteed ja elamute vahele rajatava kaitsehaljastuse planeerimisel, tuleks arvestada maantee liikluskoormusega ning sellest tulenevalt efektiivseima kaitsehaljastusega;
- Keskkonna-kaitserajatiste rajamise kohustust tuleks laiendada ka puhke- ja virgestusaladele;
- Tootmiskaude detailplaneeringutes, mille rakendamise ka kaasneb ka paiksete saasteallikate rajamine, tuleb eraldi tähelepanu pöörata kaitsehaljastuse rajamise vajalikkusele ka väljaspool tootmisterritooriumi.

¹⁴ Tegemist on näidisgraafikuga, mis näitab üldist tendentsi.

8 Seiremeetmete määratlemine

Kuna üldplaneeringu tasandil ei ole kindlaks määratud reaalseid tegevus, tootmistegevuse puhul, on raske üldplaneeringu tasandil kindlaks määrata konkreetseid seiremeetmeid, sagedusi, teostajaid jne.

Seetõttu on käesolevas KSH välja toodud keskkonnaelemendid, mille seiret tuleks üldisel tasandil kindlasti teostada:

- Paiksete saasteallikate mõju välisõhu kvaliteedile (reaalsed mõõtmised hetkeolukorra kaardistamiseks ning hiljem näiteks iga 5a. järgi. Suuremate muudatuste korral piirkonna tootmistegevuses peaks mõõtmisi teostama tihedamini).
- Liikluse keskkonnamõju suuremates ristides ja tihehoonestusega aladel, nii müra kui ka õhusaaste osas. Samuti liikluse intensiivsuse ja ohtlikkuse seire Reopalu piirkonnas. Eelnimetatud uuringud peaks analüüsima leevendavate meetmete kasutamist (müraatõkked, kiiruse piirangud, inimeste ülekäigurajad jne) küla liiklusohutuse tõstmiseks.

9 Kasutatud kirjandus

Kirjandusallikad:

- Eesti jõed. A. Järvekülg, 2001.
- Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030.
- Eesti säästva arengu riiklik strateegia aastani 2030.
- „Hinnang õhusaaste tasemele”, OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus. Tallinn 2007.
- Järvamaa looduskaitsealad ja objektid. Järva Maavalitsus, 1996.
- Järva Maakonnaplaneering. Järva Maavalitsus, 1998.
- Järvamaa Arengustrateegia aastani 2010. Järva Maavalitsus, 2001.
- Järva Maakonna teemaplaneering “Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” ja seletuskirjad Järvamaa roheline võrgustik; Järvamaa väärtuslikud maastikud. Järva Maavalitsus, 2002.
- Keskkonnamõju ja keskkonnariski hindamine. Käsiraamat. Tõnis Pöder. Tallinn 2005.
- Süda-Järvamaa ruumilise arengu strateegia aastani 2015.
- Ojaste, K. „Hüdrogeoloogia.” Loengukonspekt. TPÜ, Mäekateeder. Tallinn, 1974.
- Roheline võrgustik. Sepp, K. Jagomägi, J. Tartu, 2002.
- Soovitused üldplaneeringu koostamiseks. AS Entec. Tallinn 2000.
- Transpordi arengukava 2006-2013.

Internetileheküljed:

- Eesti Looduse Infosüsteem: <http://eelis.ic.envir.ee/w4/>
- Järvamaa infoportaal: www.jarva.ee
- Keskkonnalubade infosüsteem: <http://klis.envir.ee/klis>
- Keskkonnaministeriumi kodulehekülj: www.envir.ee
- Maa-amet: www.maaamet.ee
- Maanteeamet: www.maanteeamet.ee
- Riiklik keskkonnaseire programm: <http://eelis.ic.envir.ee:88/seireveeb/>

10 Lisad